

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут
Факультет економіки та управління
(повне найменування інституту, назва факультету)

Фінанси, банківська справа та страхування
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка
до дипломної магістерської роботи
магістра
(ступінь вищої освіти (освітній ступінь))

на тему **Поточне фінансове планування на підприємстві**

Виконала: студентка 6 курсу, групи ФЕУ-113М
спеціальності (напряму підготовки)
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва напряму підготовки, спеціальності)

	<u>Колеснік В.І.</u> (прізвище та ініціали)
Керівник	<u>Андрющенко І.Є.</u> (прізвище та ініціали)
Рецензент	<u>Кармазь Л.І.</u> (прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2018 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Запорізький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет Економіко-гуманітарний інститут, Факультет економіки та управління

Кафедра Фінанси, банківська справа та страхування

Ступінь вищої освіти (освітній ступінь) Магістр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва)

Напрямок підготовки _____

(код і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри к.е.н., професор
Щарова С.В.

«16» листопада 2018 року

**ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Колеснік Вікторія Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Поточне фінансове планування на підприємстві

Керівник роботи Андрющенко Ірина Євгеніївна, д.е.к., професор,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «11» 09 2018 року № 212

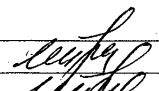
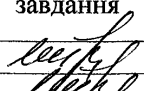
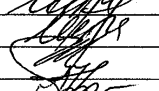
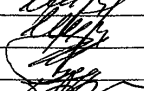
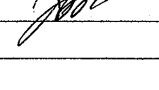
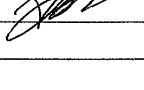
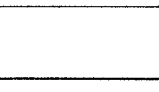
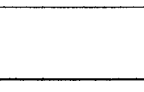
2. Строк подання студентом роботи 15.11.2018

3. Вихідні дані до роботи Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал ПАТ «ВІТ»

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ 1. Теоретичні аспекти поточного фінансового планування на підприємстві. Розділ 2. Аналіз фінансового планування на підприємстві на прикладі ПАТ «ВІТ». Розділ 3. Шляхи вдосконалення поточного фінансового планування на підприємстві. Розділ 4. Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Рис. 1.7 Алгоритм процесу фінансового планування. Рис. 1.9 Основні завдання ПФП на підприємстві. Рис. 1.13 Складові фінансового плану. Таблиця 3.1 Основні цілі та завдання системи фінансового контролінгу на підприємстві. Рис. 3.4 Концептуальна модель процесу ПФП на підприємстві.

6. Консультанти розділів дипломної магістерської роботи.

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконання завдання
1	Андрющенко І.Є., д.е.н., проф.		
2	Андрющенко І.Є., д.е.н., проф.		
3	Андрющенко І.Є., д.е.н., проф.		
4	Журавель С.М., ст. викладач		
Нормоконтролер	Чередниченко Н.О., ст. викладач		

7. Дата видачі завдання 15.02.2018р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

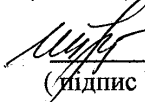
№ з/п	Назва етапів дипломної магістерської роботи	Строки виконання етапів ДМР	Примітка
1	Вибір теми	15.02.2018 – 20.02.2018	
2	Огляд та опрацювання наукової та спеціальної літератури за темою дослідження	20.02.2018 – 20.03.2018	
3	Розробка робочого плану ДМР за узгодженням з науковим керівником	20.03.2018 – 10.04.2018	
4	Написання I розділу та представлення його на кафедрі в друкованому вигляді	10.04.2018 – 05.06.2018	
5	Написання II розділу та представлення його на кафедрі в друкованому вигляді	05.06.2018 – 01.09.2018	
6	Написання III розділу та представлення його на кафедрі в друкованому вигляді	01.09.2018 – 10.10.2018	
7	Написання IV розділу та представлення його на кафедрі в друкованому вигляді	10.10.2018 – 25.10.2018	
8	Формулювання висновків і підготовка пропозицій за результатами дослідження	25.10.2018 – 10.11.2018	
9	Попередній захист дипломної магістерської роботи	15.11.2018	
10	Отримання відзиву наукового керівника і рецензента	28.11.2018	
11	Подання роботи на кафедрі в остаточному чистовому оформленні	08.12.2018	
12	Захист дипломної магістерської роботи перед ЕК	18.12.2018	

Студент

(підпис)

Колеснік В.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

(підпис)

Андрющенко І.Є.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Колеснік В. І. Поточне фінансове планування на підприємстві. – Дипломна магістерська робота.

Дипломна магістерська робота зі спеціальності 072 магістр фінансів, банківської справи та страхування. – Кафедра фінанси, банківська справа та страхування, Запорізький національний технічний університет, 2018.

Магістерська дипломна робота присвячена розробці теоретико-методологічних підходів та практичних рекомендацій щодо удосконалення фінансового планування на підприємстві.

Розглянуті засади поточного фінансового планування, удосконалено його методичні основи та обґрунтовано ефективні способи впровадження конкурентоспроможної системи бюджетування на підприємстві.

Досліджено науково-методичний підхід до оцінки ефективності поточного фінансового планування на підприємстві.

Були запропоновані напрями формування функціональної системи фінансового контролінгу на підприємстві.

Ключові слова: ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ, ОПЕРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА, БЮДЖЕТУВАННЯ, АНАЛІЗ, СТРАТЕГІЯ.

ANNOTATION

Koliesnik V.I. Current financial planning at the enterprise. – Master Dissertation.

Graduate Masters Degree in Specialty 072 Master of Finance, Banking and Insurance. – Department of Finance, Banking and Insurance , Zaporizhzhya National

Technical University, 2018.

The master' Dissertation is devoted to the development of theoretical and methodological approaches and practical recommendations for improving financial planning at the enterprise.

The principles of current financial planning are considered, their methodical bases are improved and effective ways of introduction of competitive budgeting system at the enterprise are substantiated.

The scientific-methodical approach to the estimation of efficiency of the current financial planning at the enterprise is researched. The directions of the formation of a functional system of financial controlling in the enterprise were proposed.

Key words: FINANCIAL PLANNING, OPERATIONAL ACTIVITY OF THE ENTERPRISE, FINANCIAL REPORTING, FINANCIAL RESOURCES OF THE ENTERPRISE, BUDGETING, ANALYSIS, STRATEGY.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Статті в наукових фахових виданнях

1. Андрющенко І.Є., Колеснік В.І., Проблеми стратегічного планування на підприємстві [Текст] / І.Є. Андрющенко, В.І. Колеснік // Сталий розвиток підприємства. Міжнародний науково-виробничий журнал. – 2018. – №39. – С.64 –71.

Матеріали наукових конференцій

1.Зоря О.П., Колеснік В.І., Удосконалення системи валютного регулювання [Текст] / О.П. Зоря, В.І. Колеснік // Всеукраїнська науково-практична Інтернет – конференція «Модифікація обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні» 6-7 квітня 2017. : тези докл. ЗНТУ – 3., 2017.

2. Бабенко-Левада В.Г., Колеснік В.І., Страхова політика і стратегія як інструмент при подоланні проблем з капіталізацією і виконанням зобов'язань перед клієнтами на страховому ринку [Текст] / В. Г. Бабенко-Левада, В.І. Колеснік // Всеукраїнська науково-практична Інтернет – конференція «Модифікація обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні» 6-7 квітня 2017. : тези докл. ЗНТУ – 3., 2017.

3. Андрющенко І.Є., Колеснік В.І., Бюджетування як інструмент управлінського контролю [Текст] / І.Є. Андрющенко, В.І. Колеснік // Тиждень науки «Круглий стіл до дня науки» 18-21 квітня 2018.: тези докл. ЗНТУ – 3., 2018.

4. Колеснік В.І., Пріоритетні стратегічні орієнтири інноваційної діяльності як вагомий фактор економічного зростання в Україні [Текст] / В.І.Колеснік // Всеукраїнська інтернет-конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Соціально-економічні, освітні та фахові проблеми молоді в умовах євроінтеграційних процесів» 27 квітня 2018.: тези докл. ЗНТУ – 3., 2018.

LIST OF PUBLICATIONS TO MASTER DISSERTATION

Articles in scientific specialist editions

1. Andriushzhenko I.Ye., Koliesnik V.I., Problems of strategic planning at the enterprise [Text] / I.Ye. Andriushzhenko, V.I. Kolesnik // Sustainable development of the enterprise. International Scientific and Production Magazine. - 2018. - No. 39.- P. 64-71.

Materials of scientific conferences

1. Zorya O.P., Koliesnik V.I., Improvement of the Currency Regulation System [Text] / O.P. Zorya, V.I. Koliesnik // Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference "Modification of Accounting, Analysis and Auditing in the Context of European Integration Processes in Ukraine" 6-7 April 2017: thesis doc. ZNTU - Z., 2017.

2. Babenko-Levada V.G., Koliesnik V.I., Insurance policy and strategy as an instrument for overcoming the problems with capitalization and fulfillment of obligations to clients in the insurance market [Text] / V.G. Babenko-Levada, V.I.Koliesnik // Ukrainian Scientific and Practical Internet-Conference "Modification of Accounting, Analysis and Audit in the Context of European Integration Processes in Ukraine "April 6-7, 2017: Thesis doc. ZNTU - Z., 2017.

3. Andriushzhenko I.Ye., Koliesnik V.I., Budgeting as an Instrument of Management Control [Text] / Andriushzhenko I.Ye., V.I. Koliesnik // Ukrainian Internet Conference of Higher Education Institutions and Young Scientists "Socio-economic, Educational and Professional Problems of Youth in Conditions of European Integration Processes" April 18-21, 2018 .: Thesis doc. ZNTU - Z., 2018.

4. Koliesnik V.I., Priority strategic orientations of innovation activity as a significant factor of economic growth in Ukraine [Text] / V.I. Koliesnik // Week of science «Round table to the day of science» April 18-21, 2018: Thesis doc. ZNTU - Z.,2018.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

- ФП – фінансове планування;
ПФП – поточне фінансове планування;
А1 – високоліквідні активи;
ВК – власний капітал;
ВД – валовий дохід;
ОА – оборотні активи;
ОК – оборотний капітал;
ПДВ – податок на додану вартість;
ЦП – цінні папери;
ВІТ – Всесоюзний інститут трансформаторобудування;
НТЦ – науково-технічний центр;
ПАТ – публічне акціонерне товариство;
СІГРЕ – Міжнародна Рада по великим електричним системам високої напруги;
МЕК – Міжнародна електротехнічна комісія;
ЄДР – Єдиний державний реєстр;
УкрСЕПРО – українська сертифікація продукції;
НДДКР – науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи;
НДР – науково-дослідні роботи;
НТР – науково-технічна рада;
БДВ – бюджет доходів і витрат;
ОВ – обсяг виробництва;
ТМЗ – товарно-матеріальні запаси;
ПЕОМ – персональні електронні обчислювальні машини;
ФКП – фінансовий контролінг підприємства.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	
СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	
ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОТОЧНОГО ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	15
1.1. Сутність фінансового планування на підприємстві	15
1.2. Завдання, принципи і методи поточного фінансового планування	27
1.3. Нормативно-правове регулювання фінансового планування на підприємстві	42
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ПРОЕКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКИЙ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ ТРАНСФОРМАТОРОБУДУВАННЯ»	49
2.1. Загальна фінансово-економічна характеристика підприємства	49
2.2. Аналіз фінансового стану ПАТ «ВІТ» за 2013-2017 рр.	53
2.3. Оцінка співвідношення фінансового стану підприємства до тактичних цілей підприємства	82
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОТОЧНОГО ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	116
3.1. Удосконалення фінансового планування на основі фінансового контролінгу	116
3.2. Основна стратегія автоматизації бюджетування на підприємстві	127

3.3. Графічне моделювання поточного фінансового планування на підприємстві	131
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	135
4.1. Аналіз потенційних небезпек	135
4.2. Заходи по забезпеченню безпеки	137
4.3. Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці	140
4.4. Заходи з пожежної безпеки	148
4.5. Заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях	149
ВИСНОВКИ	154
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	158
Додаток А. Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПАТ «ВІТ» за 2013-2017 роки.	
Додаток Б. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПАТ «ВІТ» за 2013-2017 роки.	
Додаток В. Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ПАТ «ВІТ» за 2013-2017 роки.	
Додаток Д. Звіт про власний капітал ПАТ «ВІТ» за 2013-2017 роки.	
Додаток Е. Показники використання оборотних коштів.	
Додаток Ж. Показники ліквідності та платоспроможності.	
Додаток З. Показники рентабельності.	
Додаток К. Показники фінансової стійкості підприємства.	

ВСТУП

В умовах сучасного розвитку економіки України діяльність більшості підприємств будується, орудуючи принципами самоокупності та самофінансування. Так, до глобальних економічних прорахунків належить відсутність чітких методів фінансового планування, що у свою чергу впливає на неналежне управління фінансовими ресурсами, навіть потягом короткострокового періоду, що й збільшує ризик банкрутства.

Особливої актуальності набуває проблема підвищення ефективності поточного фінансового планування та стратегічного прогнозування на підприємстві, а саме аргументованості управлінських рішень щодо формування фінансових планів та керування ресурсами підприємства.

У різні часи широкий спектр питань проблематики фінансового планування на підприємстві розглядається в дослідженнях таких видатних вітчизняних та зарубіжних мислителів, як: В. Гросул, М. Федоркін, Р. Уайлд, В. Борисова, В. Андрійчук, Н. Афанасьєва, Ю. Коваленко, І. Лукінов, М. Гладій, В. Савчук, О. Шпикуляк, М. Малік, А. Стрікланд, А. Лисецький, М. Котч, Р. Ханг, А. Плаунг, Г. Міцберг, Р. Акофф.

Так, Г. О. Партін і А. Г. Завгородній стверджують, що фінансове планування – це розроблення системи фінансових планів за окремими напрямками фінансової діяльності підприємства, які забезпечують реалізацію його фінансової стратегії у плановому періоді [1].

В. Гончар наголошує на тому, що фінансове планування - це технологія планування, обліку та контролю за грошима та фінансовими результатами. При цьому вчений вважає, що фінансовий план - це план діяльності та розвитку підприємства на визначений період, виражений у грошовій формі [2].

Але, слід зауважити, що попри вагомий внесок дослідників, теоретико-методологічні засади фінансового планування як інструменту забезпечення ефективного функціонування підприємства досліджені недостатньо.

Залишаються відкритими питання щодо забезпечення конкурентоспроможності, як наслідок вдалої програми фінансового планування на підприємстві, визначення шляхів динамічного зростання і досягнення збалансованого управління ресурсами, та обґрунтування стратегічних напрямів стійкого розвитку підприємства.

Складність та невирішеність вище перерахованих проблем фінансового планування на підприємстві зумовили вибір теми дипломної магістерської роботи, підтверджують її актуальність, значимість, визначають мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна магістерська робота виконана згідно з темою кафедри фінансів, банківської справи та страхування ЗНТУ № 05315 «Поточне фінансове планування на підприємстві», де автором розроблені теоретичні основи та методичні підходи до фінансового планування та умотивовано методичні рекомендації щодо організації бюджетування на підприємстві як сучасної системи планування.

Метою дослідження є обґрунтування актуальних теоретико-методичних основ фінансового планування і розробка рекомендацій щодо його удосконалення, впровадження в практику на основі вивчення теоретичних та практичних аспектів даної проблематики.

Відповідно до мети у ході дослідження необхідно вирішити завдання:

- висвітлити понятійний апарат тематики дослідження та теоретичні аспекти здійснення фінансового планування на підприємстві;
- охарактеризувати завдання, принципи, методи та технології бюджетування в системі фінансового планування;
- здійснити оцінку сучасних тенденцій фінансового планування на прикладі ПАТ «ВІТ»;
- проаналізувати процес ПФП на підприємстві;
- обґрунтувати науково-методичні підходи до фінансового аналізу та контролю виконання фінансового плану;
- визначити конструктивні напрями модернізації поточного фінансового планування на підприємстві на прикладі ПАТ «ВІТ» ;

- розробити концептуальну модель фінансового планування на підприємстві, зорієнтовану на підвищення його фінансової адаптивності до постійно змінного внутрішнього та зовнішнього середовища.

Об'єктом дослідження дипломної магістерської роботи є закономірності організації та необхідні передумови реалізації фінансового планування на підприємстві.

Предметом дослідження виступають фінансово-економічні відносини, що виникають у процесі фінансового планування на підприємстві в умовах конкурентного, динамічного середовища.

Досягнення поставленої мети та завдань обумовило використання наступних загально-наукових та специфічних методів (прийомів) дослідження: загальнонауковий діалектичний метод (для аналізу окремих складових процесу фінансового планування); методи системного аналізу (для аналізу проблем під час фінансового планування на підприємстві); монографічний метод (застосовано при вивченні фахової літератури та нормативно-правових актів); методи фінансового аналізу (для оцінки фінансового стану підприємства); прийоми економіко-математичного аналізу (для виявлення тенденції зміни фінансових явищ і процесів); програмно-цільовий метод (для розробки та обґрунтування практичних рекомендацій з удосконалення фінансового планування на підприємстві); фундаментальні положення та сучасні концепції фінансового аналізу, планування та прогнозування.

Інформаційною основою дипломної магістерської роботи є такі джерела: вітчизняні та зарубіжні дослідження сутності та здійснення фінансового планування на підприємстві; Закони України; Укази президента України; нормативні акти Кабінету Міністрів України, міністерств і відомств; фінансова звітність ПАТ «ВІТ»; публічна звітність Державного комітету статистики; результати наукових досліджень, опубліковані в спеціальній літературі; особисті дослідження, спостереження та аналітичні розрахунки автора.

Наукова новизна полягає у поглибленні теоретико - організаційних засад поточного фінансового планування, удосконаленні його методичних основ та

обґрунтуванні ефективних способів впровадження конкурентоспроможної системи бюджетування на підприємстві, а саме:

- обґрунтовано методичні підходи та визначено орієнтири оцінки фінансової адаптивності підприємств, серед яких фінансова стійкість, ліквідність, перспективна платоспроможність, наявність фінансових ресурсів та доступних джерел їх формування, фінансова безпека, фінансова стабільність, фінансова гнучкість, фінансова рівновага;

- удосконалено науково-методичний підхід до оцінки ефективності фінансового планування;

- удосконалено напрями модернізації фінансового планування підприємств, серед яких відповідні методичні розробки та рекомендації у частині вдосконалення методичного апарату, нормативного та інформаційного забезпечення;

- удосконалено концептуальну модель організації системи фінансового контролінгу на підприємстві, що забезпечує ефективну організацію збору, реєстрації, обробки та представлення первинної інформації про діяльність центрів відповідальності для їх бюджетування;

- удосконалено концептуальну модель формування фінансової стратегії розвитку підприємства, яка являється засобом для забезпечення життєдіяльності підприємства та способом реалізації загальної мети;

- дістала подальшого розвитку концептуальна модель поточного фінансового планування на підприємстві, яка включає необхідні й достатні його структурні елементи та причинно-наслідкові логічні взаємозв'язки між ними; ґрунтується на обов'язковій організації стратегічного, бізнес та бюджетного планування.

Практична значущість полягає в тому, що результати дослідження отримали форму практичних рекомендацій щодо удосконалення процесів поточного фінансового планування та можуть бути запропоновані для впровадження на будь-якому підприємстві України, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Основні результати досліджень, пропозиції та висновки автора обговорювались й отримали похвальні відгуки на науково-практичних міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях, а саме: Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Модифікація обліку, аналізу та аудиту в контексті євро інтеграційних процесів в Україні», (м. Запоріжжя, 6 квітня 2017 р.); Всеукраїнській інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Соціально-економічні, освітні та фахові проблеми молоді в умовах євроінтеграційних процесів», з теми: «Пріоритетні стратегічні орієнтири інноваційної діяльності як вагомий фактор економічного зростання в Україні» (м. Запоріжжя, 27 квітня 2018 р.); тижні науки «Круглий стіл до дня науки», з теми: «Бюджетування як інструмент управлінського контролю» (м. Запоріжжя, 18-21 квітня); публікація у міжнародному науково-виробничому журналі «Сталий розвиток економіки» (2'2018 [39]), на тему: «Проблеми стратегічного планування на підприємстві».

Магістерська дипломна робота «Поточне фінансове планування на підприємстві» складається з анотації, списку публікацій, переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 201 сторінку комп'ютерного тексту, з них 157 сторінок основного тексту, 21 рисунок, 43 таблиці, 49 формул, 72 джерела, 8 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОТОЧНОГО ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність фінансового планування на підприємстві

На сьогодні неналежний стан розвитку ринкового середовища та створення методів конкурентної боротьби між підприємствами потребують достеменного інструментарію управління, який здатний надати об'єктивну оцінку становищу, що дасть змогу прийняти влучне управлінське рішення.

Дослідження розвитку сучасних фінансових відносин свідчать про те, що ефективність системи управління фінансами на більшості підприємств є невисокою, головною причиною чого являється відсутність дієвого фінансового планування. Так, сучасний розвиток та становлення ринкових відносин в Україні зумовили формування підходів до процесу планування (рис. 1.1):

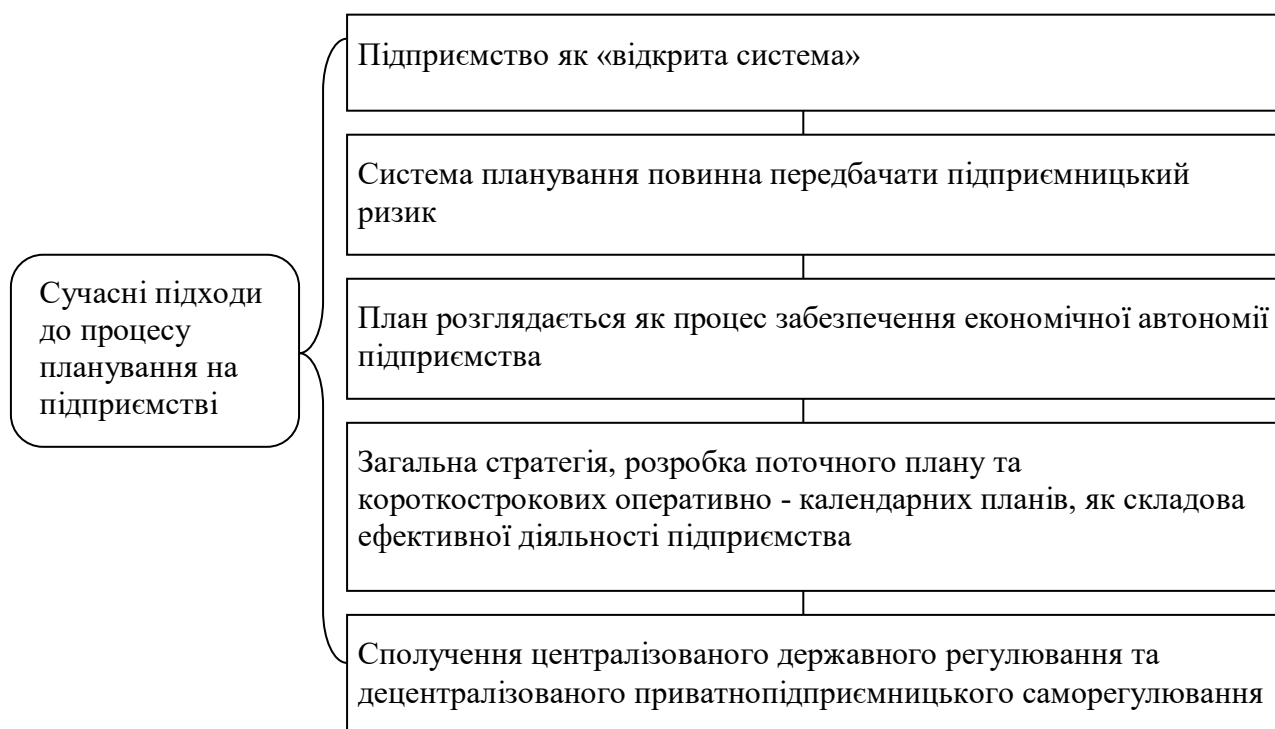

Рис. 1.1 Сучасні підходи до процесу планування. Розроблено автором на основі [3].

В умовах ринкової економіки та наявності численних ризиків в процесі діяльності будь-яких суб'єктів господарювання належне функціонування операційної діяльності підприємства не можливе без впровадження дієвої системи фінансового управління, планування та прогнозування, що у зв'язку з вищевикладеним, й набуває ключової ролі в системі забезпечення не лише економічної, а й соціальної стійкості підприємства, яка є похідною сталого, економічно-ефективного розвитку діяльності підприємства [4] .

Місце фінансового планування в ринковій економіці визначається, в першу чергу, тим, що планування є однією з функцій управління, яка повинна забезпечити підприємству нормальне функціонування.

Так, можна стверджувати, що фінансове планування – це функція управління фінансами [3].

Процес управління фінансами відбувається за двома рівнями (рис. 1.2):

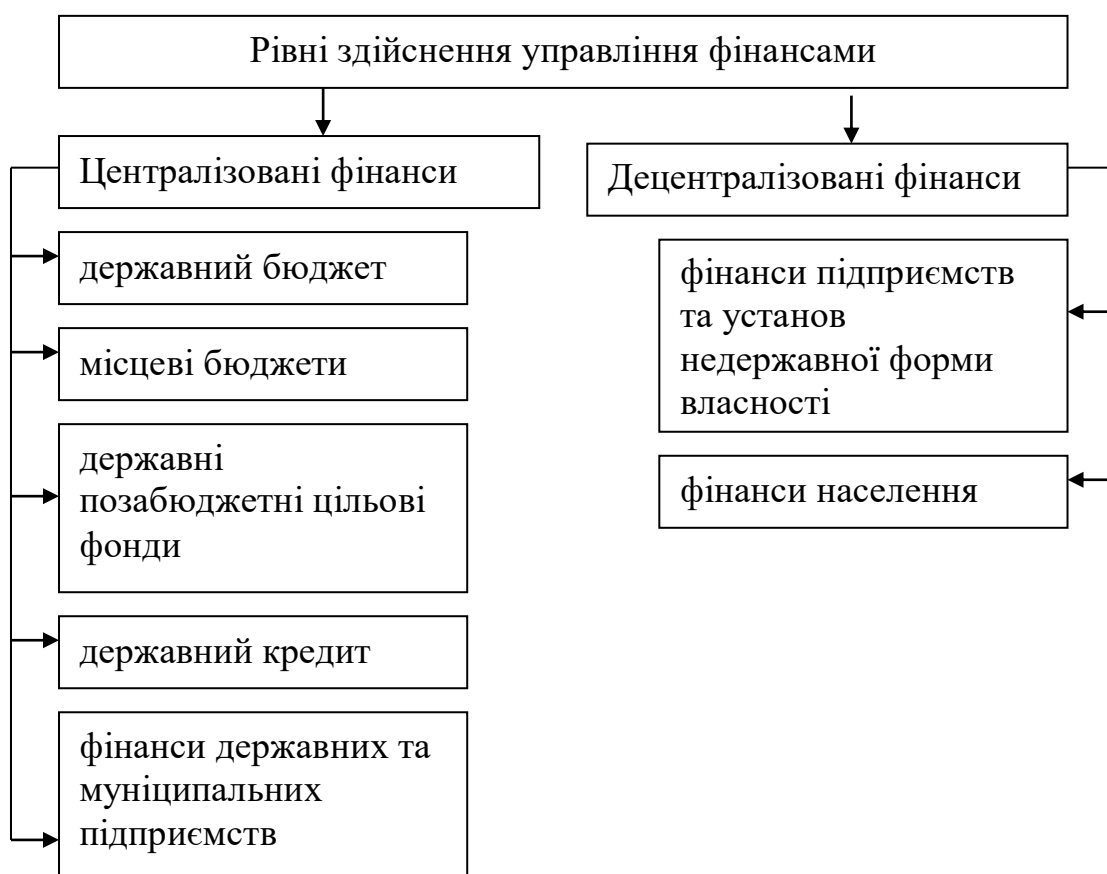

Рис. 1.2 Рівні управління фінансами. Складено автором на основі [3].

Територіальний рівень (централізовані фінанси) – відбувається шляхом реалізації фінансової політики держави, елементами якої є бюджетна, кредитна політика тощо (бюджет розглядається як фінансовий план держави, регіону; валютний план та ін.) [3].

Децентралізовані фінанси, іншими словами, управління фінансами суб'єкта господарювання – це фінансовий менеджмент як частина фінансового механізму (система дії фінансових важелів, яка виражається в організації, плануванні й стимулюванні використання фінансових ресурсів) [3].

У вітчизняних суб'єктів господарювання склалося хибне поняття, що в ринковій економіці планування операційної діяльності підприємств відіграє другорядну роль. Насправді це не так, бо на сьогоднішній день ФП має не директивний характер, як за радянських часів, а індикативний - рекомендаційний характер.

О. Квасовський та Е. Карапетян стверджують, що фінансове планування і прогнозування виступає важливим чинником успішної адаптації кластерної моделі до національних умов ведення бізнесової діяльності, бо з їх допомогою можна розробити дієву стратегію фінансування розвитку виробничого кластера на перспективу та конкретизувати тактичні шляхи реалізації доктрини [5, с. 142].

У теоретичному аспекті фінансове планування розглядають як складову загального процесу планування, а також як основу і найвідповідальніший елемент функціональної системи управління.

Фінансове планування виконує в управлінні ключову роль, оскільки за фінансовими показниками можна не лише виявити виконання показників поточного року, порівняно з попереднім, а й проблеми, наявні у діяльності підприємства [6].

Важливо зауважити той факт, що ознайомившись з достатньою кількістю наукових джерел, можна зробити висновок, щодо трактування поняття фінансового планування. Так, вчені по-різному окреслюють сутність ФП, пропонуючи власне визначення поняття.

Нижче у вигляді таблиці представлені трактування фінансового планування з джерел наукової літератури, а також з погляду різних авторів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Зведена таблиця наукових трактувань щодо визначення сутності
поняття «фінансове планування»**

Автори	Сутність поняття	Ключові слова
1	2	3
Бугай В. З., Семенов Г. А. [7]	Фінансове планування – це процес систематичної підготовки управлінських рішень, які прямо чи опосередковано впливають на обсяги фінансових ресурсів, узгодження джерел формування та напрямів використання.	процес
Загорський В. С. [8]	Фінансове планування – це діяльність, яка пов'язана з управлінням фінансами; елемент фінансового механізму.	діяльність
Ковальова А. М., Лапуста М. Г., Скамай Л. Г. [9, с.176]	Фінансове планування – це процес розробки системи фінансових планів і планових(нормативних) показників щодо забезпечення розвитку підприємницької діяльності необхідними фінансовими ресурсами у майбутньому періоді.	процес
Мазур О. І. [10]	Фінансове планування – це процес планування фінансових ресурсів і напрямків їх використання з метою забезпечення ефективного функціонування господарської та фінансової діяльності підприємства.	процес
Партін Г.О., Завгородній А. Г. [1, с.132]	Фінансове планування – це розроблення системи фінансових планів за окремими напрямками фінансової діяльності підприємства, які забезпечують реалізацію його фінансової стратегії у плановому періоді.	розроблення системи
Ситник Л. С. [7, с.61]	Фінансове планування – процес оцінки фінансових потреб підприємства і ухвала рішення про фінансування цих потреб; складова частина народногосподарського планування, пов'язана з управлінням фінансами.	процес
Слав'юк Р. А. [11, с.168]	Фінансове планування – це розрахунок обсягів фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками використання у відповідності з виробничими і маркетинговими показниками підприємств на плановий рік.	розрахунок обсягів фінансових ресурсів
Фіннерт Дж., Ченг Лі, [12]	Фінансове планування – це процес аналізу дивідендної, фінансової, інвестиційної політики, прогнозування їх результатів і впливу на економічне оточення компанії та прийняття рішень щодо допустимого рівня ризику при виборі проектів.	процес
Хассі Д. [13]	Фінансове планування – це орієнтований на майбутнє, постійний процес управління, який здійснюється в певних узгоджених межах та на різних рівнях управління.	постійний процес
Шелудько В.М. [14, с. 392]	Фінансове планування – це процес системи фінансових планів, який полягає у визначенні фінансових цілей, встановленні ступеня відповідності цілей поточному фінансовому стану підприємства та формуванні послідовності дій.	процес

Аналізуючи трактування авторів можна зробити висновок, що фінансове планування розглядається переважно з двох позицій - як процес і як вид діяльності.

Фінансове планування як процес розглядає більшість дослідників, це пояснюється тим, що планування є невід'ємною частиною управління та дає змогу зв'язати всі структурні ланки підприємства в цілісну виробничо-господарську систему і забезпечити її розвиток в напрямі досягнення поставлених цілей [10].

Щодо фінансового планування як виду діяльності, то воно, являє собою діяльність, що спрямована на максимізацію ефективності функціонування підприємства й вирішення поставлених завдань.

На думку автора, фінансове планування, в першу чергу необхідно розглядати як процес, адже цим визначається вибір доцільних стратегічних цілей, що сприяють швидкій та продуктивній реалізації плану.

Проаналізувавши науково-методичні підходи до визначення теоретичних засад фінансового планування, можна зробити висновок, що основною метою фінансового планування на підприємстві є визначення належних умов функціонування підприємства на основі розробки та затвердження системи взаємопов'язаних фінансових планів для забезпечення відтворювального процесу відповідними ресурсами. Умови, від яких залежить дієвість планування, виходять з цілей цього процесу. Так, по-перше, необхідно розуміти послідовність самого процесу планування на підприємстві (рис.1.3).

Доцільно охарактеризувати кожен елемент процесу планування:

- місія є викладом причини існування компанії. Основний акцент при її формулюванні робиться не на отримання прибутку, а на задоволення споживачів шляхом надання якісних товарів та послуг;

- бачення (генеральна мета) – бажане становище, якого компанія хоче досягти в майбутньому, через 5-10 років;

- аналіз та оцінка внутрішнього та зовнішнього середовища здійснюється для того, щоб попередити виникнення небажаних ризиків під час процесу ПФП;

- стратегічні цілі – конкретизація бачення (цілі, досягнення яких приведе до досягнення генеральної мети);
- альтернативна стратегія – розглядається як орієнтири стратегічної спрямованості (розширення, підтримка досягнутого рівня) і стратегічне позиціонування підтримки конкурентних переваг;
- розробка тактики – уточнення положень стратегії на перспективу;
- короткострокове планування – детальний прогноз всіх сфер діяльності компанії на найближчий рік, квартал, місяць або більш короткий проміжок часу, що оформляється у вигляді системи бюджетів;
- довгострокове планування – прогноз діяльності компанії на 3-5 років;
- аналіз ефективності реалізованих заходів – визначення відхилення фактичних результатів діяльності компанії за певний період від планованих;
- коригування планів і стратегії – визначення необхідності коригувати поточні і довгострокові плани на підставі результатів роботи компанії [15].

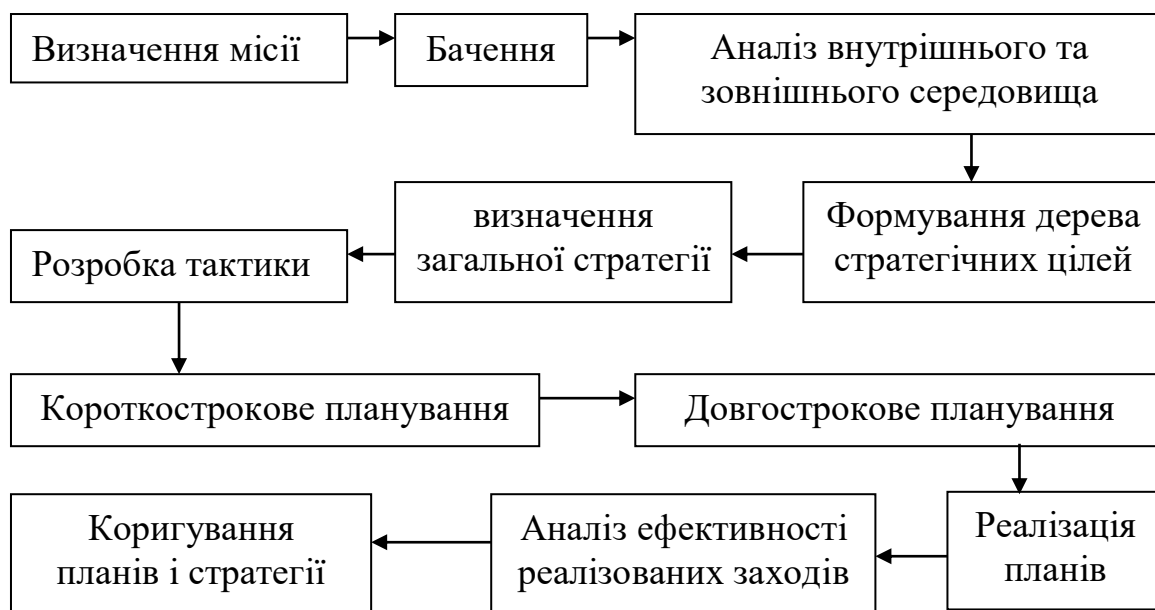

Рис. 1.3 Комплексний характер планування на підприємстві. Розроблено автором на основі [15].

Однією з основних умов ефективної системи планування являється взаємозв'язок бачення і стратегічних цілей підприємства з довгостроковим і

короткостроковим плануванням (рис. 1.4).

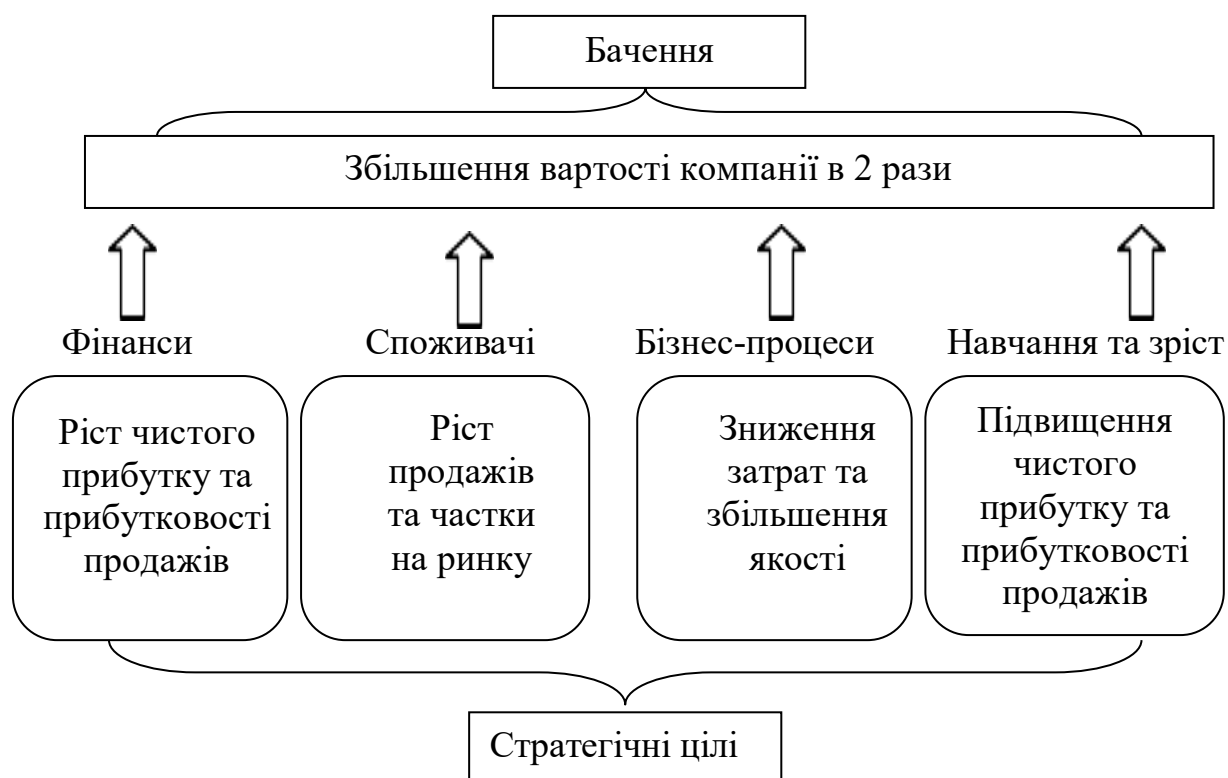

Рис. 1.4 Приклад визначення бачення підприємства і його стратегічних цілей [16].

Система поточного фінансового планування не може бути відірвана від довгострокових планів і стратегії компанії – реалізація короткострокових планів повинна приводити до досягнення стратегічних цілей і бачення компанії. Довгострокове планування є проміжною ланкою між стратегічними цілями компанії і поточною діяльністю. В рамках довгострокового планування розробляється взаємозв'язана система цілей і показників, визначаються цільові показники (за роками), досягнення яких повинне привести до кінцевої реалізації стратегічних цілей і основної мети [3].

Важливо зазначити, що процес фінансового планування тісно пов'язаний з фінансовим прогнозуванням, який є вихідним (початковим) етапом планування.

Фінансове планування і прогнозування – це невід'ємна складова процесу внутрішнього управління фінансами підприємства. За своєю сутністю планування і прогнозування – це передбачення (план, прогноз), засноване на

пізнанні законів економічного розвитку, аналізі та синтезі, економіко-математичному моделюванні економічних процесів [17].

План – це постановка конкретної мети та напрямів і заходів її досягнення, характерними рисами якого є конкретність показників, визначеність за обсягами кінцевих результатів [17].

Канадський бізнесмен Д. Дейл стверджує, що «план є основою контракту між підприємцем і фінансистом-інвестором. План бізнесу – це загальноприйнятий прийом менеджменту, який використовується корпораціями і установами всіх розмірів для того, щоб сформулювати мету і запропонувати шляхи її досягнення. Він, як правило, складається на 5 років ».

Вдалий план, на думку Д. Дейла, – одна з основних умов успіху будь-якої фірми. Виходити на ринок зі своєю продукцією, не маючи чітко продуманого і розрахованого плану дій, – гарантія провалу фірми.

Прогноз являє собою науково обґрунтовані напрями економічного і соціального розвитку підприємства на перспективу (3-5 і більше років), передбачення на перспективу з певною невизначеністю [18].

Основні функції фінансового планування та прогнозування розглянуто у вигляді рисунків (рис.1.5 ,рис. 1.6).

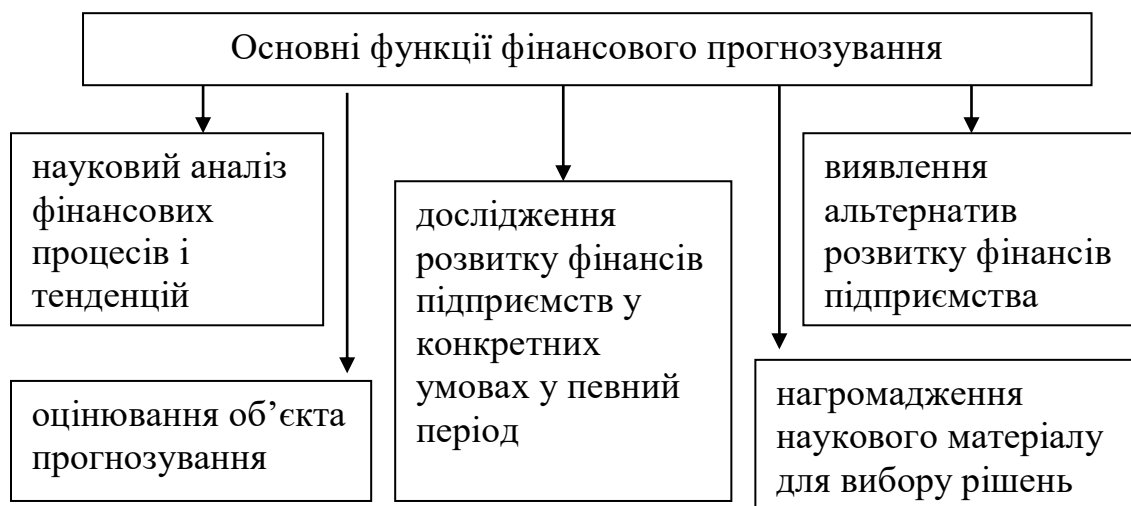

Рис. 1.5 Основні функції фінансового прогнозування на підприємстві. Складено автором на основі [19].

Слід розуміти, що ФП, зміст якого полягає в аналізі й виборі ризиків, які необхідно прийняти, і тих, яких можливо було б уникнути нетотожне прогнозуванню, що сконцентровано на більших ймовірних подіях та результатах.

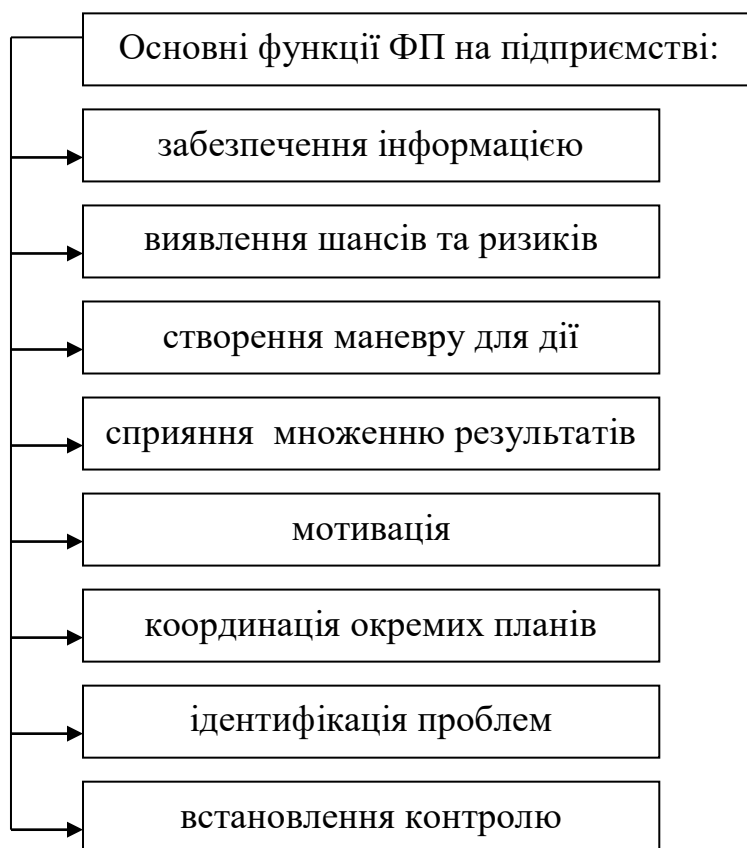

Рис. 1.6 Основні функції фінансового планування на підприємстві.

Дослідники виділяють три основні умови фінансового планування :

- прогнозування – фінансові плани повинні бути складені при якомога більш точному прогнозі визначальних чинників, при цьому прогнозування може ґрунтуватися на історичній інформації, з використанням апарату математичної статистики (математичного очікування, лінії тренда і т.д.), результатів моделей прогнозування (статистичних моделей, що враховують взаємозв'язок чинників з іншими зовнішніми чинниками), експертних оцінок та ін.;

- вибір оптимального фінансового плану (важливий момент для менеджерів підприємства) – на сьогодні не існує моделі, яка вирішує за менеджера, яку з можливих альтернатив слід прийняти, рішення ухвалюється після їх вивчення, на

основі професійного досвіду і навіть, інтуїції керівництва;

- контроль над втіленням фінансового плану в життя – не можна реалізувати довгострокові плани без ПФП, належного цим довгостроковим планам [16].

Важливо зауважити, що процес фінансового планування та прогнозування підприємницької діяльності забезпечує оперативне функціонування підприємства, незважаючи на те, що ці показники мають відмінності (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Зміст відмінних ознак систем фінансового прогнозування та планування [20]

Найменування відмінної ознаки	Характеристика відмінної ознаки	
	Система прогнозування	Система планування
Вихідні дані	Менш достовірні	Більш достовірні
Міра повноти вихідних даних	Менш повна	Більш повна
Вживані математичні методи	Прогностичні, які дають досить укрупнений результат	Строгіші й точніші
Масштаб використання графічних методів	Досить великий	Досить обмежений
Об'єкти розгляду	Більш укрупнені	Диференційовані
Нормативне забезпечення	Відсутнє або порівняно низьке	Частково наявне або порівняно високе
Характер використання	Імовірнісний	Нормативний детермінований

Таким чином, якщо порівнювати прогнозування з плануванням, то прогнозування передбачає опис можливих проблем, рішень, аспектів пов'язаних з фінансово-господарською діяльністю підприємства, тоді як планування – це процес постановки цілей, програмування, проектування, що заснований на вирішенні проблем, які були виявлені на стадії прогнозування. Так, прогнозування здійснюється в умовах невизначеності, випадковості, а планування - за визначених умов.

Фінансове прогнозування охоплює різноманітніше коло об'єктів дослідження, наприклад, дані про зовнішнє середовище, а фінансове планування включає внутрішні аспекти діяльності підприємства [20].

Отже, прогнозування і планування відрізняються між собою за:

- періодом передбачення;
- ступенем конкретності;
- ступенем визначеності;
- вірогідністю здійснення.

Узагальнюючи матеріал підрозділу доцільно сформулювати докладний алгоритм процесу ФП (рис. 1.7).

Алгоритм показує, що позитивна динаміка визначених для контролю показників стратегічного ФП передбачає проведення постійного, систематичного, повного, інтегрованого моніторингу, а негативна – потребує визначення кількісного і якісного характеру відхилень та причин і тенденцій цих відхилень [21].

У випадку неможливості мінімізації негативних тенденцій рекомендується цикл стратегічного ФП починати з початку із поетапним проходженням запропонованого алгоритму [21].

У підсумку, варто зазначити, що за нестабільності зовнішнього середовища, невизначених умов господарювання, ефективність роботи підприємства багато в чому залежить від стану внутрішнього планування на підприємстві.

Чим вищий рівень невизначеності, тим більшого значення набуває планування, а, отже, фінансова стабільність є важливою передумовою успішного ведення господарської діяльності, яка формує імідж господарюючого суб'єкта і є його візитною карткою [21].

У контексті фінансової стабільності фінансовому плануванню має відводитись особлива роль, оскільки воно пов'язане з ресурсним чинником, що полягає у формуванні, розміщенні та використанні грошових коштів й отриманням прибутку на вкладені ресурси, також ФП як необхідна складова внутрішнього планування на підприємстві узгоджує окремі фінансові цілі, координує їх з іншими цілями, забезпечує ефективний механізм управління фінансовою системою в цілому [21].

Рис. 1.7 Алгоритм процесу ФП [21].

1.2. Завдання, принципи та методи поточного фінансового планування

Поточне планування фінансової діяльності дає змогу визначати способи та прийоми, які забезпечують ефективне функціонування підприємства в перспективі та забезпечують швидку адаптацію до мінливих умов зовнішнього середовища. Під час процесу ФП повинні визначатись основні тенденції формування та використання ресурсів підприємства та чітко окреслюватись планові показники та завдання управління фінансами [21].

Головними умовами проведення поточного фінансового планування є:

- визначення суб'єкта та об'єкта фінансового планування;
- обґрунтування стратегічних цілей та завдань підприємства;
- формулювання основних методів та принципів ПФП;
- вивчення зовнішнього оточення підприємства (держава, конкуренти, ринки факторів виробництва) та прогнозування його можливих змін [21].

Результатом узагальнення цієї інформації є складання плану господарської діяльності підприємства на майбутній період.

Суб'єктом ФП являється структурний підрозділ підприємства.

Об'єктом фінансового планування вважають (рис. 1.8):

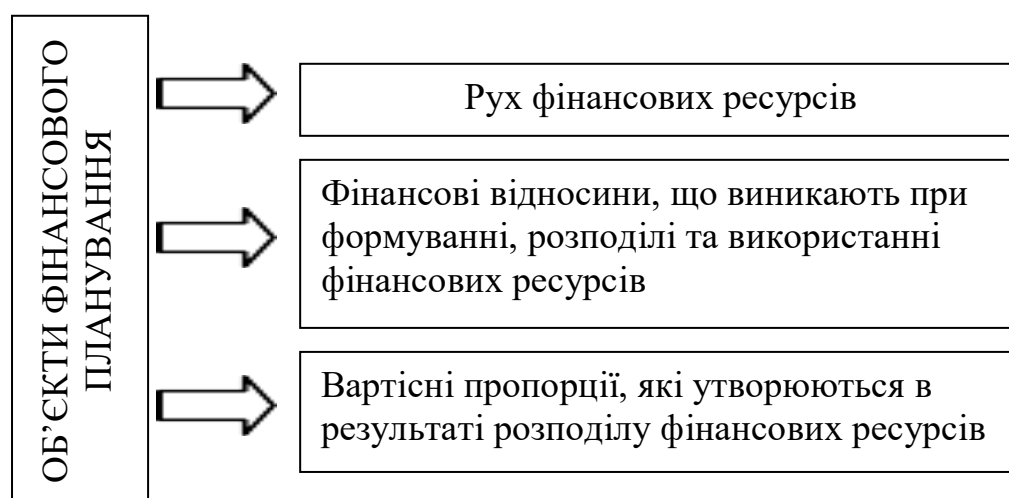

Рис. 1.8 Об'єкти фінансового планування на підприємстві [21].

Роль ПФП в управлінні підприємством проявляється через встановлення фінансових цілей підприємства, ступеня відповідності цих цілей його поточному фінансовому стану та розроблення заходів для їх досягнення.

Фінансові цілі підприємства - це прискорення зростання доходів і темпів грошових надходжень, забезпечення постійного зростання прибутку на вкладений капітал, виплат високих дивідендів, підвищення надійності облігацій та зростання ціни акцій, забезпечення в періоди економічних спадів стабільного доходу та стійкого фінансового стану підприємства [21].

Досягнення зазначених цілей можливе за реалізації завдань поточного фінансового планування [17]:

Рис. 1.9 Основні завдання поточного фінансового планування на підприємстві. Складено автором на основі [17].

Поточне фінансове планування дає змогу дати відповідь на такі питання (рис. 1.10):

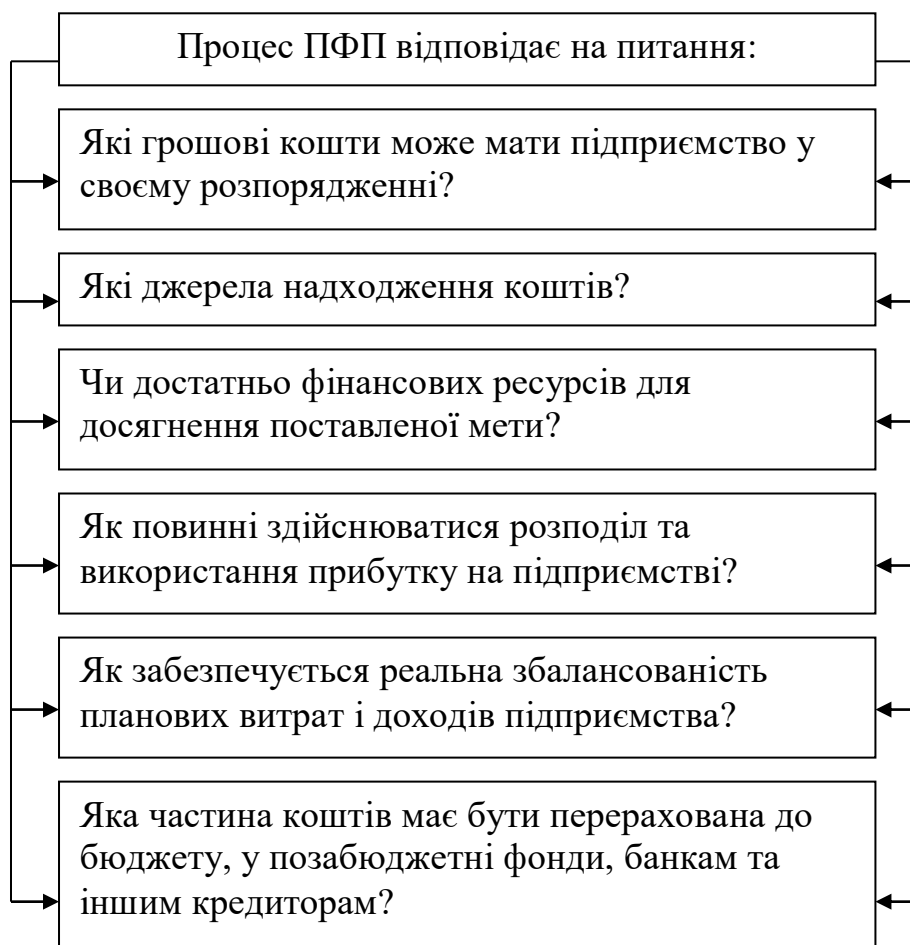

Рис. 1.10 Головні питання, що виникають під час процесу поточного фінансового планування на підприємстві. Складено автором на основі [17].

Процес фінансового планування потребує дотримання цілого ряду певних принципів. Принципи планування - це вихідні положення і правила формування прогнозів, обґрунтування планів щодо їх доцільності, системності, структури, логіки та організації розробки [17].

До принципів фінансового планування відносяться:

- наукова обґрунтованість плану, що передбачає розробку основних показників фінансового плану на основі техніко-економічного аргументування, використовуючи матеріали аналізу, чинне законодавство, вітчизняний та зарубіжний досвід у цій сфері. Цей принцип передбачає широке використання нормативної бази щодо ФП, економіко-математичного моделювання тощо;

- комплексність планування, що передбачає єдність плану з ресурсним його забезпеченням як у галузевому аспекті, так і підприємства в цілому, включаючи всі аспекти процесу відновлення, що базується на взаємозв'язку і взаємозалежності обсягу діяльності та фінансових ресурсів;

- системність у плануванні, що означає системний підхід при дослідженні й розрахунках показників фінансового плану, їх групуванні, визначенні системи показників, методів, моделей для кожного об'єкта, розробленні логічного ланцюга дослідження, за якого процес розрахунку кожного показника підсистеми повинен відштовхуватися від загальної мети підприємства. Системний підхід проявляється при плануванні доходів, витрат і прибутку, ув'язуванні потреби в ресурсах для забезпечення виконання прогнозованих обсягів операційної та інвестиційної діяльності;

- орієнтація плану на економічний і соціальний розвиток підприємства, що передбачає спрямування фінансових ресурсів на економічний розвиток підприємства, впровадження науково-технічного прогресу на виробництві, створення нових робочих місць, вдосконалення організації праці, підготовки і перепідготовки кадрів, повніше задоволення соціальних потреб. Цим принципом стимулюється не "проїдання" фінансових ресурсів, а нагромадження й використання їх на потреби економічного і соціального розвитку;

- оптимальність у плануванні, що орієнтує на вибір найкращого варіанту плану, націлює на ефективне використання фінансових ресурсів, на оптимальну їх структуру і досягається при проведенні порівняльних розрахунків, врахуванні передового досвіду та перспектив функціонування ринку;

- визначення провідних ланок і напрямів: на кожному конкретному етапі розвитку підприємницької діяльності цей принцип передбачає визначення пріоритетних напрямів першочергового спрямування коштів на прискорення темпів економічного розвитку;

- взаємозв'язок поточних і стратегічних (перспективних) планів: цим принципом закріплюється провідна роль перспективних планів,

підпорядкування їх виконання поточних планів. Перспективні плани конкретизуються в поточних планах, де безпосередньо передбачена мобілізація матеріальних, трудових і фінансових ресурсів щодо цього планового періоду;

- координація й узгодженість планів, що передбачає взаємну узгодженість внутрігосподарської і внутрівідомчої (внутрісистемної) координації фінансових ресурсів за напрямками їх використання [17].

Однак для поточного фінансового планування обов'язковим є дотримання наступних принципів:

Рис. 1.11 Основні принципи поточного фінансового планування.

Складено автором на основі [17].

На основі реалізації зазначених принципів приймаються рішення щодо забезпечення ефективного руху фінансових ресурсів. Досягнути цього можна при здійсненні фінансового планування у взаємозв'язку: "минуле – теперішнє – майбутнє" (рис. 1.12).

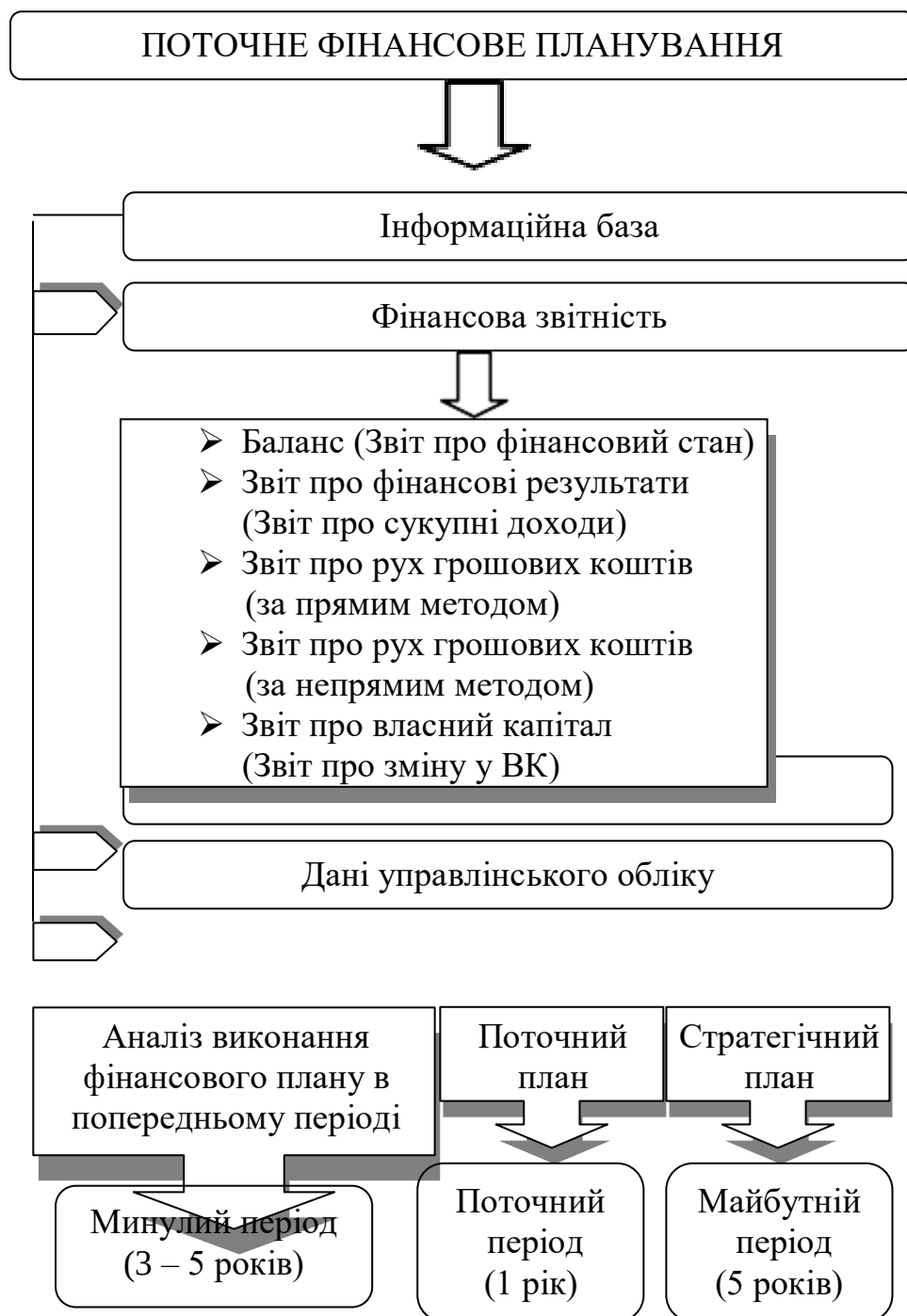

Рис. 1.12 Процес фінансового планування у взаємозв'язку періодів "минуле - теперішнє - майбутнє". Складено автором на основі [17].

Глибокий всебічний аналіз матеріалів фінансової і статистичної звітності, використання відповідних інформаційних матеріалів регіонального та загальнодержавного рівня на перших трьох етапах дає можливість забезпечити

достовірну аналітичну базу для розроблення перспективного, поточного і оперативного фінансових планів [17].

В забезпеченні успішної діяльності підприємства значну роль відіграє поточний фінансовий план (бюджет). Поточний фінансовий план – це план доходів і витрат на поточний рік, який забезпечує певний рівень прибутковості діяльності підприємства, а також джерел формування і напрямів витрачання коштів. Він є орієнтиром для проведення фінансової роботи підприємством у плановому році. Поточний фінансовий план складається на рік із поквартальним розмежуванням його показників. Він дає можливість підприємству сформувавши структуру його доходів і витрат, визначити на поточний період джерела фінансування його розвитку, забезпечити платоспроможність, а також визначити структуру активів і капіталу на кінець планового періоду [22].

Відсутність як фінансового плану так і правильної організації фінансового планування може стати однією з основних причин збитків підприємства. У порівнянні з перспективним фінансовим плануванням, поточне планування спирається на більш точні методи розрахунків. Річні фінансові плани є більш диференційованими і детальними. Вони повинні бути співвіднесені з конкретними діями і заходами. У поточному фінансовому плані визначаються конкретні показники фінансово-господарської діяльності підприємства, послідовність і строки здійснення операцій на плановий рік [17].

Забезпечити ефективне управління фінансами можна за обґрунтованого планування всіх грошових потоків, пов'язаних з кругообігом виробничих засобів, формуванням і використанням грошових доходів і власного капіталу підприємства [17].

При розробленні фінансового плану враховують результати аналізу фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання за останні 3-5 років, прогноз обсягів операційної та інвестиційної діяльності, чинне законодавство з питань ціноутворення, оподаткування, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Збалансування плану щодо ресурсів

здійснюється на економічно аргументованій основі, з урахуванням фінансового стану підприємства на початок планового періоду та можливостей забезпечення стабільності протягом планового періоду [17].

Економічно аргументований фінансовий план представляє собою змістовну програму управління капіталом підприємства.

Фінансовий план включає такі складові (рис. 1.13):

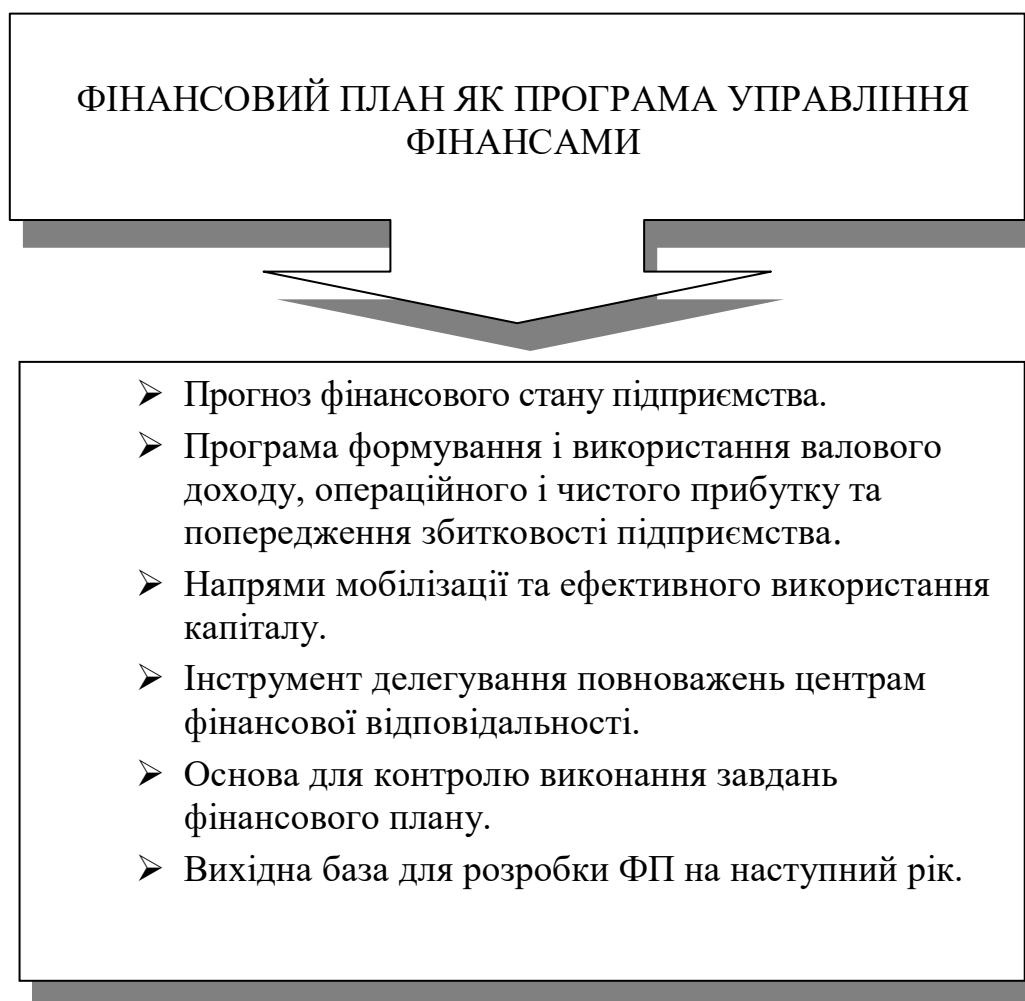

Рис. 1.13 Складові фінансового плану. Розроблено автором на основі [17].

В економічному обґрунтуванні показників фінансового плану велике значення має як компетентність фінансових менеджерів, так і ступінь обґрунтованості планів з виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), величина прогнозованих виробничих засобів, так як ці показники є вихідною базою для розроблення фінансового плану, визначення величини

фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками використання, необхідних для забезпечення виконання плану [17].

Система поточного планування діяльності підприємства передбачає розробку таких фінансових планів:

- план доходів і витрат від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, який має на меті визначення суми чистого прибутку від господарської діяльності підприємства;

- план надходжень і видатків грошових коштів, який має на меті визначення обсягу та потреби в грошових ресурсах для реалізації запланованих операційних витрат та інвестиційних програм, а також можливості надходження цих ресурсів у процесі здійснення господарської діяльності, дає можливість контролювати забезпечення постійної платоспроможності підприємства на всіх етапах планового періоду;

- план балансу грошових ресурсів являє собою узагальнений баланс грошових ресурсів на кінець планованого періоду, є заключним документом поточного фінансового плану, де відображаються всі зміни в активах і пасивах у результаті запланованих заходів, показується стан активів підприємства, визначається необхідний приріст окремих їх видів із забезпеченням їхньої внутрішньої збалансованості, а також формування оптимальної структури капіталу [22].

Крім зазначених вище, підприємства для внутрішнього користування можуть складати план грошових ресурсів для фінансування оборотних активів та план інвестицій.

В процесі фінансового планування за реалізації управлінської функції, підприємство:

- ідентифікує фінансові цілі й орієнтири підприємства;
- встановлює ступінь відповідності цих цілей поточному фінансовому стану підприємства;
- визначає послідовність дій, спрямованих на досягнення поставлених стратегічних цілей.

Останні будуть різними для довгострокового і короткострокового плану, як і їх мета. Якщо метою короткострокового фінансового плану є забезпечення постійної платоспроможності, то основним цільовим призначенням довгострокового плану є визначення допустимих, з позиції фінансової стійкості, темпів розширення підприємства [17].

Належну управлінську роль поточний фінансовий план відіграватиме тільки за умови його тісного взаємозв'язку із загальною стратегією підприємства, з його бізнес-планами, виробничими, маркетинговими, науково-технічними та іншими планами. Відсутність такого взаємозв'язку може негативно вплинути на функціонування підприємства (рис. 1.14).

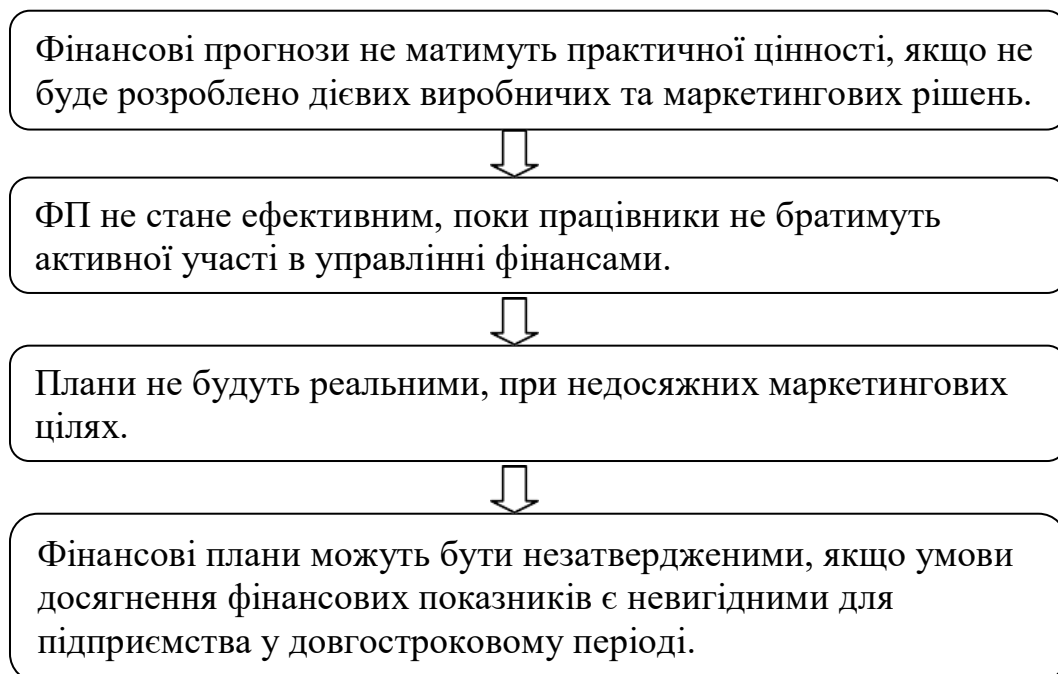

Рис. 1.14 Варіанти перешкод ефективному функціонуванню підприємства, що можуть з'явитися у разі нехтування основними умовами під час складання поточного фінансового плану [17].

Необхідність складання фінансового плану насамперед полягає в тому, щоб дати можливість керівництву підприємства дістати уявлення про те, який обсяг фінансових результатів підприємство планує отримати, які фінансові ресурси і звідки надходять, здійснювати режим економії та контроль за цільовим використанням коштів (рис. 1.15).

Рис. 1.15 Послідовність складання фінансового плану [23].

Вихідними умовами проведення фінансового планування є:

- визначені стратегічні цілі та завдання підприємства на плановий період;
- результати проведення моніторингу господарсько-фінансової діяльності підприємства, його можливостей та проблем;
- вивчення зовнішнього оточення підприємства (держава, конкуренти, ринки факторів виробництва) та прогнозування його можливих змін.

Результатом узагальнення цієї інформації є план господарської діяльності підприємства на майбутній період.

У ході фінансового планування спочатку розробляються фінансова політика та прогноз із окремих напрямків управління фінансами підприємства, необхідні для забезпечення виконання плану господарської діяльності. Це дає можливість визначити, з одного боку, потребу підприємства в основному та оборотному капіталі, розмір можливих джерел формування капіталу внутрішніх (власних) та зовнішніх (позикових) - з іншого [23].

Так, фінансовий план відіграє ключову роль на шляху до належного фінансового планування на підприємстві, тому важливо влучно скласти фінансовий план. Послідовність складання фінансового плану на підприємстві може бути подана наступним чином (рис. 1.15).

Равенков А. вважає, що найважливішим елементом забезпечення фінансової стійкості підприємства та вирішення проблем, пов'язаних із процесом планування у короткостроковому періоді, є система бюджетування. Процес бюджетування - це цикл із прямим (від розроблення стратегії до складання планів і контролю за їх виконанням) і зворотним (від оцінки результатів виконання до коригування планів) зв'язками. Кінцевим результатом процесу планування є розроблена система довгострокових, поточних і оперативних планів [24].

Бюджетування - це планування майбутніх операцій підприємства, подане у вигляді системи бюджетів. Бюджетування на підприємстві виражає основний зміст сучасної технології фінансового планування. Воно забезпечує можливість розробляти і контролювати виконання плану, оперативно оцінювати відхилення

фактичних показників від планових. Цей процес оперативного прийняття управлінських рішень і коригування поточних дій виражає основну вимогу до ефективності системи управління фінансами у динамічному економічному середовищі [24].

Бюджетування передбачає розроблення таких документів (рис. 1.16):

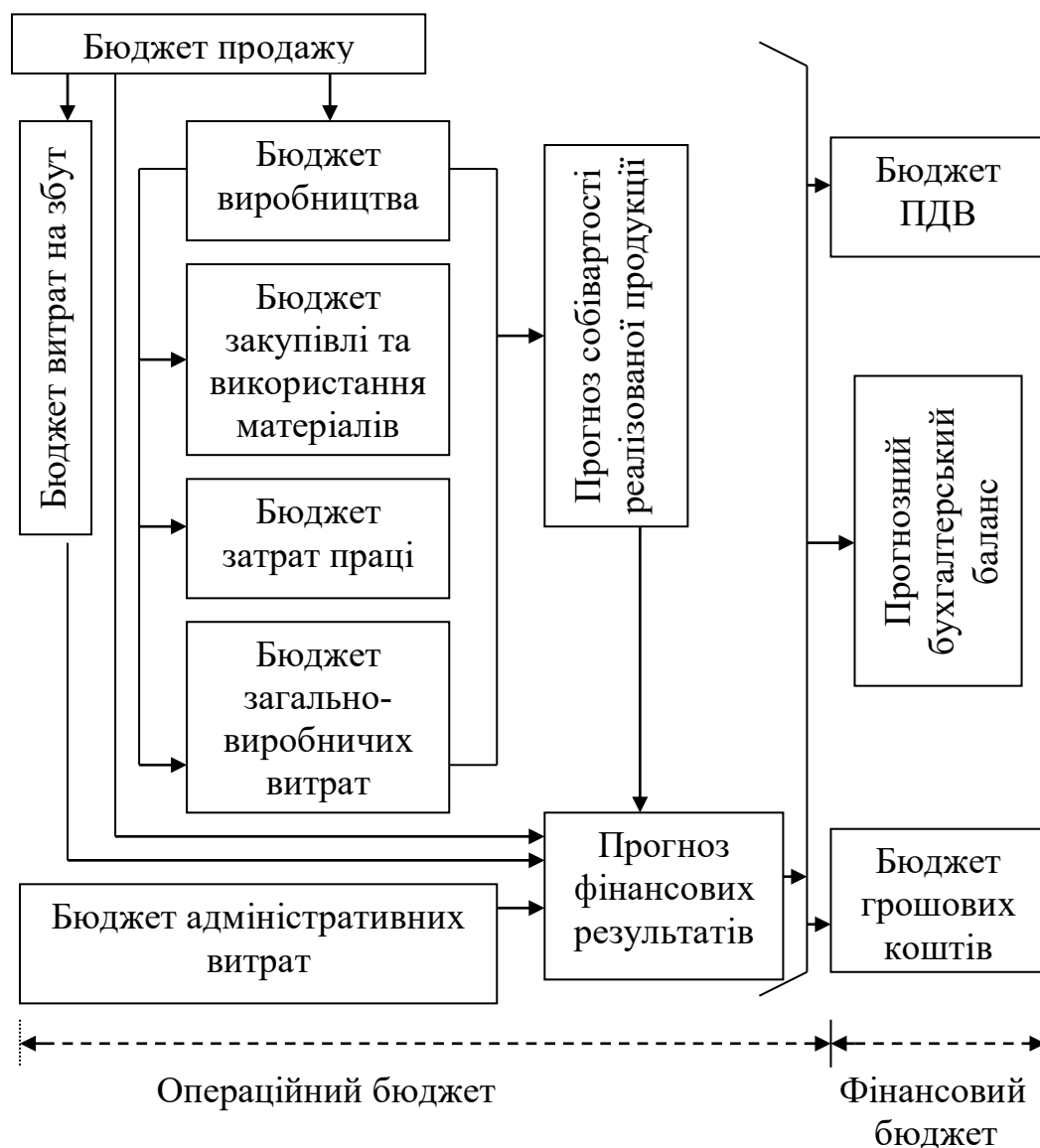

Рис. 1.16 Структура бюджету підприємства [25].

При плануванні діяльності підприємства використовують різні методи, враховуючи специфіку діяльності об'єктів планування та різноманітність засобів і шляхів досягнення основної підприємницької мети - збільшення прибутку (валового доходу). Під методом планування розуміють конкретний

спосіб, технічний прийом, за допомогою якого вирішується яка-небудь проблема планування, розраховуються числові значення показників пропозицій, стратегічних програм і планів [26].

Основні методи, що використовуються під час процесу фінансового планування зазначені у вигляді табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Основні методи фінансового планування на підприємстві та їх характеристика [26, с. 315]

Метод	Характеристика
1	2
Балансовий метод	Ґрунтується на забезпеченні відповідності між фінансовими ресурсами підприємства та існуючою потребою в них з метою координації пропорцій економічного зростання підприємства; сутність методу полягає в тому, що через побудову балансів досягають ув'язування наявних фінансових ресурсів і фактичної потреби в них. В основі методу лежить розробка узгодженого плану доходів і витрат підприємства (баланс доходів і витрат).
Розрахунково-аналітичний метод	Передбачає розрахунок планових показників шляхом коригування фінансових показників базового періоду на зміни, які передбачаються в плановому періоді, та визначення впливу різних факторів (інфляції, обсягів виробництва, зміни умов кредитування та ін.) на ці показники.
Нормативний метод	Полягає у використанні для розрахунку планових фінансових показників (витрати на виробництво і реалізацію продукції) та прогнозу фінансової звітності норм витрат різних видів ресурсів (сировини, матеріалів, палива тощо) на одиницю продукції; виступає як самостійним, так і допоміжним до балансового методу.
Метод економіко-математичного моделювання	Економіко-математичні моделі дають змогу побудувати алгоритм досягнення оптимальних значень планових показників, не виходячи за межі реальних значень вихідних параметрів; побудова моделей базується на використанні методів екстраполяції, регресивного аналізу, експертних оцінок.

У процесі поточного фінансового планування, як правило, здійснюють також аналіз беззбитковості, який дає змогу спланувати обсяги виробництва та реалізації так, щоб діяльність підприємства у майбутньому не тільки була беззбитковою, а й забезпечувала необхідний рівень прибутку та задовільні темпи економічного зростання. Крім визначення точки беззбитковості може бути здійснено так званий аналіз "витрати - обсяг реалізації - прибуток" для розрахунку обсягу виробництва, необхідного для отримання цільового розміру прибутку. Проведення такого аналізу допомагає збільшити гнучкість фінансових планів та знизити ризики, пов'язані з плануванням фінансово-господарської діяльності підприємства в умовах невизначеності [26].

З метою оцінки очікуваних фінансових результатів і фінансового стану підприємства наприкінці планового періоду за показниками операційного балансу та прогнозної фінансової звітності можна також розрахувати фінансові коефіцієнти: ліквідності, фінансової стійкості, ефективності та рентабельності. Аналіз сукупності цих фінансових коефіцієнтів дає змогу отримати більш точне уявлення про фінансовий стан та фінансові результати, які будуть досягнуті у майбутньому [26].

Аналіз чутливості - ще один інструмент ПФП, який дає можливість оцінити вплив окремих чинників на існуючі фінансові показники. У ході такого аналізу виявляються показники виробничого процесу, зміни яких спричиняють найвідчутніший вплив на результуючі фінансові показники і які можна назвати чинниками ризику, оскільки помилки чи недбалий підхід до вибору їх значень можуть призвести до значних похибок при складанні фінансових планів. Знання показників-чинників ризику спонукає авторів плану більш відповідально ставитись до оцінки інтервалів можливих значень та вибору прогнозних значень таких показників [26].

Отже, застосування методів планування та залучення кваліфікованих фінансистів до складання поточних фінансових планів забезпечує їх реальність та забезпечує внесення змін у процесі реалізації планів.

Підсумовуючи інформацію підрозділу, можна сказати, що на сьогоднішній день, коли підприємствам (крім державних) надано самостійність у плануванні, вони можуть не проводити фінансового планування або проводити його у довільній формі, яку вони вважають для себе найбільш прийнятною, за орієнтир можуть бути взяті форми фінансової звітності. Але важливо пам'ятати, що застосування фінансового планування на підприємстві є необхідною умовою для успішного функціонування підприємства, та адекватної орієнтації в ринкових умовах. Підприємства, які ставлять перед собою задачі покращити своє фінансове становище, майже не в змозі досягти їх без застосування належного ФП, яке у свою чергу можливе лише за умов використання основних методів та принципів ФП на підприємстві.

1.3. Нормативно-правове регулювання фінансового планування на підприємстві

Процес фінансового планування на підприємстві здійснюється на основі фінансового менеджменту за допомогою фінансового механізму, який являє собою систему взаємодії централізовано встановлених державних законів і нормативних актів, які регулюють фінанси підприємства, утворення та використання фондів фінансових ресурсів та інших грошових фондів, що забезпечують активну господарську діяльність підприємства. Фінансовий механізм формує системний підхід до оптимізації затрат, виявлення резервів виробництва, зниження собівартості продукції, зростання прибутку і рівня рентабельності, підвищення конкурентної позиції на ринку [27].

Фінансовий механізм - сукупність форм і методів впливу на суб'єкти та об'єкти фінансового управління для досягнення бажаних стратегічних цілей. Він покликаний сприяти найбільш повній реалізації фінансами своїх функцій. Фінансовий механізм включає нормативно-правове регулювання фінансів підприємств, внутрішню систему регулювання, що склалася на підприємстві, методи фінансового управління, фінансові інструменти, важелі й стимули, показники, нормативи, ліміти, інформаційну базу та інші елементи [27].

Процес управління фінансами базується на використанні механізмів фінансового менеджменту, складовою яких є правове і нормативне забезпечення управлінських рішень. Через розробку системи законів та інших нормативних актів держава проводить відповідну фінансову політику і здійснює регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств економічними методами. Правові основи фінансів окремих суб'єктів господарювання перш за все базуються на конституційних нормах [27].

Конституція України віддзеркалює у концентрованому вигляді правовий простір, в якому здійснюється розвиток підприємництва в нашій країні. Конституцією України регламентується право громадян на здійснення будь-

якого виду підприємницької діяльності, не забороненої законом. Водночас держава забезпечує розвиток конкуренції в підприємницькій діяльності, здійснює антимонопольне, кредитне, бюджетне та податкове регулювання, захищає права споживачів, контролює якість і безпеку продукції та всіх видів послуг (робіт). Конституція України формує правовий простір для розвитку вільного підприємництва в країні й водночас створює передумови для використання фінансового менеджменту, як системи управління фінансами суб'єктів господарювання, в економіці ринкового типу [27].

Правовим забезпеченням фінансового менеджменту є чинні закони України, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, накази та положення міністерств та відомств, установчі договори та статuti підприємств.

У систематизованому вигляді чинне правове забезпечення фінансового менеджменту вітчизняних підприємств представлено в табл. 1.4., де для кожного з основних напрямків державного регулювання фінансової діяльності підприємств, виділених відомим вітчизняним економістом І.А. Бланком, наведено основні законодавчі акти [28].

Таблиця 1.4

Правове забезпечення фінансового менеджменту вітчизняних підприємств [28]

Основні напрями державного регулювання фінансової діяльності підприємств	Основні законодавчі акти
1	2
1. Регулювання фінансових аспектів створення підприємств різних організаційно-правових форм	1. Господарський кодекс України 2. Цивільний кодекс України 3. Закон України «Про власність» 4. Закон України «Про господарські товариства»
2. Регулювання порядку формування інформаційної бази управління фінансовою діяльністю підприємств	1. Закон України «Про державну статистику» 2. Закон України «Про аудиторську діяльність»
3. Податкове регулювання	1. Закон України «Про систему оподаткування» 2. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» 3. Закон України «Про податок на додану вартість» 4. Декрет КМУ «Про акцизний збір»
4. Регулювання порядку та норм амортизації основних засобів і нематеріальних активів	1. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» 2. П(С)БО 7 «Основні засоби» 3. П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»
5. Регулювання кредитних операцій	1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» 2. Положення НБУ «Про кредитування»

Продовж. табл. 1.4

1	2
6. Регулювання грошового обігу та форм розрахунків	1. Закон України «Про погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» 2. Інструкція НБУ «Про порядок відкриття та використання рахунків в національній та іноземній валюті» 3. Інструкція НБУ «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті»
7. Валютне регулювання	1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»
8. Регулювання інвестиційних операцій	1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» 2. Закон України «Про режим іноземного інвестування»
9. Регулювання ринку цінних паперів	1. Закон України «Про цінні папери і фондову біржу» 2. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» 3. Закон України «Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» 4. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»
10. Регулювання відносин у сфері страхування	Закон України «Про страхування»
11. Регулювання порядку та форм санації, процедур банкрутства і ліквідації підприємств	1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

Значним кроком в удосконаленні правового забезпечення фінансового менеджменту є проведена систематизації законодавства про підприємництво в Господарському кодексі України.

Господарський кодекс України (ГКУ) є основоположним нормативно-правовим документом для підприємства державної форми. Статтею 75 Господарського кодексу визначено, що фінансовий план державного комерційного підприємства є основним плановим документом. Це зроблено з метою посилення відповідальності посадових осіб державного комерційного підприємства, у тому числі адміністративної, та з метою поліпшення фінансової дисципліни підприємств. У цій статті зазначено, що державне комерційне підприємство зобов'язане приймати та виконувати доведені до нього в установленому законодавством порядку державні замовлення, враховувати їх при формуванні виробничої програми, визначенні перспектив свого економічного і соціального розвитку та виборі контрагентів, а також складати і виконувати річний та поквартальний фінансовий план на наступний рік [28].

Проект фінансового плану підприємства з пронумерованими, прошнурованими та скріпленими печаткою сторінками у двох примірниках -

паперовому та електронному вигляді подається органу, уповноваженому управляти державним майном або корпоративними правами держави, до 01 червня року, що передує плановому. У разі необхідності органи управління можуть самостійно встановлювати диференційовані строки подання проектів фінансових планів підприємств, але не пізніше 01 червня року, що передує плановому. Проект фінансового плану підприємства, уповноваженим органом управління якого є Кабінет Міністрів України, подається в такому самому порядку центральному органу виконавчої влади, відповідальному за забезпечення реалізації державної політики у відповідній сфері. До проекту фінансового плану підприємства додається пояснювальна записка, яка містить результати аналізу його фінансово-господарської діяльності за попередній рік, а також показники фінансово-господарської діяльності та розвитку підприємства в поточному році та на плановий рік [29].

Органи до сфери управління яких входять державні комерційні підприємства, надають центральному органу виконавчої влади з питань економіки до 1 серпня року, що передує планованому, зведені показники фінансових планів та фінансові плани у розрізі окремих державних комерційних підприємств, які входять до сфери їх управління. Форма та методичні рекомендації з розробки фінансового плану затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань економіки [30].

Правові засади фінансово-господарської діяльності підприємств, створених у формі акціонерних товариств, товариств з обмеженою і повною відповідальністю регламентує Закон України «Про господарські товариства» від 10.09.1991 р. №576-ХІІ. Цей закон визначає поняття і види господарських товариств, правила їх створення, діяльності, права та обов'язки учасників і засновників [31].

З метою залучення зовнішніх фінансових ресурсів господарські товариства можуть випускати корпоративні або боргові цінні папери. Умови такої емісії в загальному вигляді регламентуються Законом України «Про цінні папери та фондову біржу» від 18.06.1991 р. №1202- ХІІ [32].

Підприємства можуть здійснювати фінансові операції різного роду з цінними паперами, керуючись положенням Закону України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» від 10.12.1997 р. №710/97-ВР [33].

Фінансово-майнові відносини підприємств регламентуються нормами цивільного права, зафіксованими у Цивільному кодексі України і Законі України «Про власність» від 07.02.1991р. №697-XII. Цей закон визначає об'єктів і суб'єктів права власності, порядок використання власником майна для здійснення підприємницької діяльності, визначає право приватної, колективної, державної та інтелектуальної власності [34].

Фінансові відносини підприємства з працівниками щодо оплати праці регламентуються Законом України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. №108/95-ВР. Закон визначає економічні, правові й організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах з підприємством на підставі трудового договору [35].

Державне регулювання фінансових аспектів зовнішньоекономічної діяльності підприємств здійснюється відповідно до правових норм, закріплених у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. №959-XII. Цей закон вводить основні терміни і положення, визначає суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності в Україні, встановлює форми зовнішньоекономічних угод і договорів. У розрахунках із зарубіжними партнерами застосовуються контрактні ціни, що формуються відповідно до умов і цін світового ринку [36].

Особливості та сфера застосування Державного регулювання цін регламентуються Законом України «Про ціни і ціноутворення» від 03.12.1990 р. №507-XII. Порядок використання іноземної валюти визначається валютним законодавством України [37].

На підставі Закону України «Про систему оподаткування» 25.06.1991р. №1251-XII, підприємства мають певне коло юридичних обов'язків. Зокрема, вони зобов'язані:

- вести бухгалтерський і податковий облік;
- складати звітність про фінансово-господарську діяльність;
- сплачувати належні суми податків та обов'язкових платежів у встановлені законодавством терміни;
- допускати посадових осіб державних податкових органів до обстеження приміщень, що використовуються для отримання прибутку, а також для перевірок щодо питань обчислення та сплати податків [38].

Порядок складання бухгалтерської звітності та подання статистичної звітності визначається Законом України «Про державну статистику» (в новій редакції від 13.07.2000р. №1922-XIV) та відповідними П(С)БО [39].

Аудиторська перевірка звітності підприємств регламентується Законом України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 р. №3125-XII зі змінами 1997р. Обов'язкова аудиторська перевірка річного балансу і звітності підприємств з річним господарським оборотом менш як двісті п'ятдесят неоподатковуваних мінімумів проводиться один раз на три роки [40].

Фінансова політика держави у сфері оподаткування конкретизується у спеціальних актах податкового права, серед яких найбільш суттєве значення для підприємств мають Бюджетний кодекс України, Закони України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 р. №334/94-ВР, «Про податок на додану вартість» від 03.04.1997 р. №168/97-ВР, «Про плату за землю» від 03.07.1992 р. №2535-XII, «Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів» від 11.12.1991 р. №1963-XII, декрети Кабінету Міністрів України «Про акцизний збір» від 26.12.1992 р. №18-92, «Про місцеві податки та збори» від 20.05.1993 р. №56-93 з наступними змінами та доповненнями та ін.

Кожний із зазначених законодавчих актів конкретизує певні аспекти державної податкової політики. Так, сплата підприємством таких обов'язкових податків, як податок на прибуток та податок на додану вартість, регламентується окремими законодавчими актами. Закони України «Про оподаткування прибутку підприємств» та «Про податок на додану вартість» визначають платників

податку, об'єкти оподаткування, базу та ставки оподаткування, перелік неоподатковуваних та звільнених від оподаткування операцій, поняття податкової накладної, порядок обліку, звітування та внесення податку до бюджету. Крім зазначених нормативно-правових актів, підприємство може розробляти різноманітні інструкції, методичні рекомендації для регламентації та покращення процесу фінансового планування.

Дослідивши нормативно-правове забезпечення фінансового планування, характеризуючи внесені зміни в чинне законодавство у сфері регулювання управління підприємницької діяльності в Україні, необхідно відзначити його значну стабілізацію, що сприятиме активізації ролі фінансових менеджерів в управлінні фінансовими процесами на підприємствах.

Так, реформування національного законодавства безпосередньо пов'язане з вирішенням проблем організації фінансової діяльності підприємств, забезпеченням їх стійкості шляхом створення передумов для ефективного застосування концепцій фінансового менеджменту при управлінні фінансовими процесами.

Таким чином, для ефективного функціонування підприємств у цілому, процес систематизації законодавства про підприємництво має здійснюватись на основі глибокого пізнання соціально-економічної сутності та закономірностей розвитку підприємництва, а також на засадах єдиного розуміння стратегії державної політики розвитку підприємництва в Україні й ринкового реформування господарського механізму.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ПРОЕКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКИЙ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ ТРАНСФОРМАТОРОБУДУВАННЯ»

2.1. Загальна фінансово-економічна характеристика підприємства

Історія створення підприємства

Науково-дослідний інститут трансформаторобудування був створений у 1959 році (Рішенням Ради Міністрів СРСР від 17.08.1959 р. № 962).

Наказом Держкомітета з електротехніки при Держплані СРСР від 21.10.1963 р. №113 інституту було надано статус Всесоюзного інституту трансформаторобудування. У 1969 році інститут затверджено науково-технічним центром Радянського Союзу в області трансформаторобудування. НТЦ проводив науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки і здійснював координацію робіт в області науково-технічного прогресу 14-ти підприємств, 7-ми спеціальних конструкторських бюро [41].

Наказом Мінпромполітики України № 98 від 31.07.1992 р. інститут призначений головною організацією в галузі розробки силового трансформаторного обладнання та високовольної апаратури.

Розпорядженням Запорізької обласної ради народних депутатів від 24.01.1995 р. №27 інститут перетворено у Відкрите акціонерне товариство «Український науково-дослідний, проектно-конструкторський та технологічний інститут трансформаторобудування» (ВАТ «ВІТ») відповідно до Наказу Президента України від 15.06.1993 р. №210/93 «Про корпоратизацію державних підприємств» [41].

Відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» та на підставі рішення загальних зборів акціонерів ВАТ «ВІТ» від 10.06.2011 р. тип підприємства змінений на Публічне акціонерне товариство.

У 2006 році інститут увійшов до структури Холдингової компанії «Електро завод», м. Москва, Російська Федерація, якій належить контрольний пакет акцій ПАТ «ВІТ» [41].

У 2003 році інститут отримав Міжнародний сертифікат на систему якості ISO 9001-2000. У 2009 році інститут отримав сертифікат на систему якості відповідно до вимог ISO 9001-2008.

Інститут являється потужним науково-технічним центром, який виконує великий обсяг науково-дослідних робіт, на основі яких створено унікальне трансформаторне устаткування вищих класів напруги до 1800 кВ [41].

Основними видами продукції інституту є:

- науково-дослідні роботи;
 - конструкторська і технологічна документація;
 - індивідуальне програмне забезпечення;
 - адаптування пакетів програм до специфічних потреб користувачів;
 - виконання послуг з програмування та супроводу, а також інших спеціалізованих послуг у сфері інформатизації;
 - моделі, дослідні зразки та вироби електротехнічного призначення (силові трансформатори та автотрансформатори масляні, з негорючим і газовим заповненням, сухі - для перетворювальних пристроїв, залізниць, спеціального призначення), електричні реактори, перемикаючі пристрої для регулювання напруги трансформаторів, вимірювальні трансформатори, випробувальні установки;
 - спеціальне технологічне обладнання для виробництва, а також для ремонту та монтажу трансформаторів, реакторів і апаратів високої напруги;
 - науково-технічні послуги (випробування, сертифікація, метрологічна атестація, сервісне обслуговування та ін.).
- Лабораторно-експериментальний комплекс інституту включає:
- стенди для електромагнітних, теплових, кліматичних, механічних та інших видів випробувань трансформаторів і високовольтної апаратури;
 - окремі вузли конструкцій, електротехнічних матеріалів;

- цех експериментального виробництва;
- Великий високовольтний зал [42].

На сьогодні ВАТ «ВІТ» є колективним членом СІГРЕ і здійснює представництво України в технічних органах МЕК; співпрацює з провідними академічними і науково-дослідними інститутами енергетики та високовольтної техніки України, Росії та інших країн [42].

Організаційна структура управління підприємства

ВАТ «ВІТ» є головною організацією з питань науково-технічного забезпечення в галузі трансформаторобудування та високовольтної апаратури Державного комітету промислової політики при Міністерстві економіки України. Керівником Українського науково-дослідного, проектно-конструкторського та технологічного інституту трансформаторобудування є Паук Юрій Іванович [42].

Форма власності юридичного лиця: публічне акціонерне товариство (ПАТ). За кодом ЄДР контрагента Український науково-дослідний, проектно-конструкторський та технологічний інститут трансформаторобудування зареєстрована адреса: 69069, Запорізька обл., м. Запоріжжя, Дніпровський р-н, вул. Дніпровське шосе 11 [42].

Метою діяльності ПАТ «Український науково-дослідний, проектно-конструкторський та технологічний інститут трансформаторобудування» є: ефективне управління майном, що належить Товариству, одержання прибутку від здійснення виробничо-господарської діяльності, виконання функцій головної наукової організації в галузі трансформаторного обладнання та високовольтної апаратури та інша діяльність в інтересах суспільства і задоволення на цій основі економічних і соціальних потреб акціонерів та членів трудового колективу [42].

Перспективні напрями наукової та науково-технічної діяльності інституту, наукову оцінку тематики та результатів науково-дослідних робіт визначає науково-технічна рада інституту, яка здійснює діяльність відповідно до Положення про науково-технічну раду, що затверджується за погодженням з

Наглядовою радою Генеральним директором.

Товариство є економічно самостійним і повністю незалежним від виконавчих та розпорядчих органів державної влади в рішеннях, пов'язаних з його оперативною діяльністю, а також стосовно вимог та вказівок будь-яких юридичних та фізичних осіб, які не відповідають законодавству. Відносини Товариства з іншими суб'єктами підприємницької діяльності у всіх сферах здійснюються на договірних засадах, виходячи із принципів добровільності та партнерства [42].

У своїй діяльності ПАТ «ВІТ» керується Конституцією України, Цивільним та Господарським кодексами України, Законом України «Про акціонерні товариства», Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок» та іншими законними та підзаконними актами України [42].

У складі Товариства діє самостійний підрозділ «ВІТ-СЕПРО», який виконує функції органу з сертифікації трансформаторного обладнання та високовольтної апаратури відповідно до вимог ДСТУ EN 45011-2001 та ДСТУ 3411-04. Підрозділ «ВІТ-СЕПРО» підпорядковується Генеральному директору Товариства [42].

Засновником Товариства є держава в особі Запорізької обласної ради народних депутатів, уповноваженої Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо делегування Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській обласним державним адміністраціям повноважень щодо управління майном, що перебуває у загальнодержавній власності» від 21.02.94 №61/94. Акціонерами Товариства є фізичні і юридичні особи (у тому числі й іноземні), які набули право власності на акції Товариства у процесі приватизації або придбання акцій [42].

Статутний капітал Товариства становить 355 740 (триста п'ятдесят п'ять тисяч сімсот сорок) гривень.

Статутний капітал Товариства поділений на 7 114 800 (сім мільйонів сто чотирнадцять тисяч вісімсот) простих іменних акцій номінальною вартістю 0,05грн. кожна [42].

2.2. Аналіз фінансового стану ПАТ «ВІТ» за 2013-2017рр.

Фінансовий стан - найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства, адже визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві. Аналіз фінансового стану підприємства є необхідною умовою для нормального функціонування та необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємств [46].

Так, метою фінансового аналізу є інформаційне забезпечення прийняття рішень, на які істотно впливають фактичні або прогнозні дані про фінансовий стан підприємства.

Об'єктом фінансового аналізу є фінансові ресурси підприємства, їх формування та використання. Суб'єктами фінансового аналізу є фінансові аналітики, які зацікавлені в діяльності підприємства.

Отже, фінансовий стан підприємства розглядається як сукупність показників, що характеризують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства [46].

Аналіз використання оборотних коштів

Ефективність використання оборотних коштів характеризує, передусім, їхню оборотність. Під оборотністю засобів розуміють тривалість проходження засобами окремих стадій виробництва й обігу. Час, упродовж якого оборотні кошти перебувають в обороті, тобто послідовно переходять з однієї стадії в іншу, складає період обороту оборотних коштів [47].

Оберненість оборотних коштів обчислюють тривалістю одного обороту в днях (оборотність оборотних коштів у днях) або кількістю обертів за звітний період (коефіцієнт оберненості). Тривалість одного обороту в днях - відношення суми середнього залишку оборотних коштів до суми односторонньої виручки за період, що аналізують [47].

Ефективність використання оборотних коштів оцінюють за допомогою системи показників, до яких належать:

- коефіцієнт оборотності обігових активів;
- тривалість оборотності обігових активів;
- коефіцієнт оборотності коштів у рахунках;
- тривалість обертання коштів у рахунках;
- коефіцієнт обертання запасів;
- тривалість обертання запасів;
- коефіцієнт обертання виробничих запасів;
- тривалість обертання виробничих запасів [47].

Розрахунок показників використання оборотних коштів ПАТ «ВІТ» за останні п'ять років наведено у вигляді зведеної таблиці (див. додаток Е).

Показники відображають ефективність використання землі, будівель, обладнання порівняно з обсягом продажів за рік. Зменшення коефіцієнтів оборотності небажане, тому що воно свідчить про зниження ефективності використання підприємством своїх ресурсів. У такому разі підприємство не забезпечує достатнього обсягу торговельного збуту за рахунок наявних інвестицій в основні засоби підприємства. Слід збільшити обсяг збуту та переглянути доцільність використання окремих основних активів (деякі повинні бути ліквідовані, можливо, деякі придбані) [47].

Коефіцієнт оборотності обігових активів демонструє співвідношення виручки і середньої за період суми оборотних активів. Значення показника коливається, залежно від сфери діяльності компанії, але нормативним вважається зростання показника в динаміці, більш високе значення в порівнянні з конкурентами говорить про інтенсивне використання оборотних активів [47].

Розрахунок коефіцієнту оборотності обігових активів здійснюється за формулою:

$$\frac{\Phi 2 \text{ р.2000}}{\Phi 1 \text{ р.1195 (гр.3/2 + гр.4/2)}}, \quad (2.1)$$

$$2013 \text{ р. на поч.зв.п.} = 45\,620 / (28\,952/2 + 37\,132/2) = 1,38 \text{ тис.грн.}$$

2013р. на кін.зв.п. = $40\,425 / (37\,132/2 + 28\,952/2) = 1,22$ тис.грн.

2014р. на поч.зв.п. = $40\,425 / (37\,132/2 + 47\,677/2) = 0,95$ тис.грн.

2014р. на кін.зв.п. = $49\,510 / (47\,677/2 + 37\,132/2) = 1,16$ тис.грн.

2015р. на поч.зв.п. = $49\,510 / (47\,677/2 + 58\,644/2) = 0,93$ тис.грн.

2015р. на кін.зв.п. = $39\,929 / (58\,644/2 + 47\,677/2) = 0,75$ тис.грн.

2016р. на поч.зв.п. = $39\,929 / (58\,644/2 + 90\,459/2) = 0,53$ тис.грн.

2016р. на кін.зв.п. = $71\,638 / (90\,459/2 + 58\,644/2) = 0,96$ тис.грн.

2017р. на поч.зв.п. = $71\,638 / (90\,459/2 + 62\,979/2) = 0,93$ тис.грн.

2017р. на кін.зв.п. = $93\,327 / (62\,979 + 90\,459) = 1,21$ тис.грн.

Тривалість оборотності обігових активів:

$$\frac{365}{\text{коеф.обор.обіг.активів}}, \quad (2.2)$$

2013р. на поч.зв.п. = $365 / 1,38 = 264,49$ дні

2013р. на кін.зв.п. = $365 / 1,22 = 299,18$ дні

2014р. на поч.зв.п. = $365 / 0,95 = 384,21$ дні

2014р. на кін.зв.п. = $365 / 1,16 = 314,65$ дні

2015р. на поч.зв.п. = $365 / 0,93 = 392,47$ дні

2015р. на кін.зв.п. = $365 / 0,75 = 486,66$ дні

2016р. на поч.зв.п. = $365 / 0,53 = 688,67$ дні

2016р. на кін.зв.п. = $365 / 0,96 = 380,20$ дні

2017р. на поч.зв.п. = $365 / 0,93 = 392,47$ дні

2017р. на кін.зв.п. = $365 / 1,21 = 301,65$ дні

Коефіцієнт обертання запасів свідчить про кількість оборотів, що здійснили запаси за рік. Розрахунок коефіцієнту обертання запасів здійснюється за наступною формулою:

$$\frac{\Phi 2 \text{ р.2050}}{\Phi 1 \text{ р.1100(гр.3/2 + гр.4/2)}}, \quad (2.3)$$

2013р. на поч.зв.п. = $-41\,302 / (35\,029/2 + 24\,406/2) = -1,389$ тис.грн.

2013р. на кін.зв.п. = $-38\,221 / (24\,406/2 + 35\,029/2) = -1,286$ тис.грн.

2014р. на поч.зв.п. = $-38\,221 / (35\,029/2 + 20\,097/2) = -1,386$ тис.грн.

2014р. на кін.зв.п. = $-50\,846 / (35\,029/2 + 20\,097/2) = -1,844$ тис.грн.

2015р. на поч.зв.п. = $-50\,846 / (20\,097/2 + 23\,816/2) = -3,936$ тис.грн.

2015р. на кін.зв.п. = $-39\,296 / (20\,097/2 + 23\,816/2) = -3,042$ тис.грн.

2016р. на поч.зв.п. = $-39\,296 / (23\,816/2 + 39\,388/2) = -1,243$ тис.грн.

2016р. на кін.зв.п. = $-66\,611 / (23\,816/2 + 39\,388/2) = -2,107$ тис.грн.

2017р. на поч.зв.п. = $-66\,611 / (39\,388/2 + 20\,593/2) = -2,221$ тис.грн.

2017р. на кін.зв.п. = $-82\,251 / (20\,593/2 + 39\,388/2) = -2,742$ тис.грн.

Тривалість обертання запасів:

$$\frac{365}{\text{коэф. обороту запасів}}, \quad (2.4)$$

2013р. на поч.зв.п. = $365 / -1,389 = -262,77$ дні

2013р. на кін.зв.п. = $365 / -1,286 = -283,82$ дні

2014р. на поч.зв.п. = $365 / -1,386 = -263,34$ дні

2014р. на кін.зв.п. = $365 / -1,844 = -197,93$ дні

2015р. на поч.зв.п. = $365 / -3,936 = -92,73$ дні

2015р. на кін.зв.п. = $365 / -3,042 = -119,98$ дні

2016р. на поч.зв.п. = $365 / -1,243 = -293,64$ дні

2016р. на кін.зв.п. = $365 / -2,107 = -173,23$ дні

2017р. на поч.зв.п. = $365 / -2,221 = -164,34$ дні

2017р. на кін.зв.п. = $365 / -2,742 = -133,11$ дні

Коефіцієнт обертання виробничих запасів відображає число оборотів запасів і дозволяє виявити резерви зростання виробництва продукції. Зниження цього показника характеризує відносне зростання товарно-матеріальних запасів, що негативно впливає на фінансовий стан не лише структурних підрозділів, а підприємства в цілому [48].

Розрахунок коефіцієнту обертання виробничих запасів:

$$\frac{\Phi 2 \text{ р.2000}}{\Phi 1 \text{ р.1101(гр.3+4)} * 0,5}, \quad (2.5)$$

2013р. на поч.зв.п. = $45\,620 / (3\,695 + 4\,286) * 0,5 = 11,43$ тис.грн.

2013р. на кін.зв.п. = $40\,425 / (4\,286 + 3\,695) * 0,5 = 10,13$ тис.грн.

2014р. на поч.зв.п. = $40\,425 / (4\,286 + 4\,754) * 0,5 = 8,94$ тис.грн.

2014р. на кін.зв.п. = $49\,510 / (4\,754 + 4\,286) * 0,5 = 10,95$ тис.грн.

2015р. на поч.зв.п. = $49\,510 / (4\,754 + 4\,711) * 0,5 = 10,46$ тис.грн.

2015р. на кін.зв.п. = $39\,929 / (4\,711 + 4\,754) * 0,5 = 8,43$ тис.грн.

2016р. на поч.зв.п. = $39\,929 / (4\,711 + 4\,482) * 0,5 = 8,68$ тис.грн.

2016р. на кін.зв.п. = $71\,638 / (4\,482 + 4\,711) * 0,5 = 15,58$ тис.грн.

2017р. на поч.зв.п. = $71\,638 / (4\,482 + 3\,796) * 0,5 = 17,30$ тис.грн.

2017р. на кін.зв.п. = $93\,327 / (3\,796 + 4\,482) * 0,5 = 22,54$ тис.грн.

Тривалість обертання виробничих запасів:

$$\frac{365}{\text{коеф. обор. виробн. з.}}, \quad (2.6)$$

2013р. на поч.зв.п. = $365 / 11,43 = 31,93$ дні

2013р. на кін.зв.п. = $365 / 10,13 = 36,03$ дні

2014р. на поч.зв.п. = $365 / 8,94 = 40,82$ дні

2014р. на кін.зв.п. = $365 / 10,95 = 33,33$ дні

2015р. на поч.зв.п. = $365 / 10,46 = 34,89$ дні

2015р. на кін.зв.п. = $365 / 8,43 = 43,29$ дні

2016р. на поч.зв.п. = $365 / 8,68 = 42,05$ дні

2016р. на кін.зв.п. = $365 / 15,58 = 23,42$ дні

2016р. на кін.зв.п. = $365 / 15,58 = 23,42$ дні

2017р. на поч.зв.п. = $365 / 17,30 = 21,09$ дні

2017р. на кін.зв.п. = $365 / 22,54 = 16,19$ дні

Проаналізувавши використання оборотних коштів ПАТ «ВІТ» за останні п'ять років можна зробити висновок, що в цілому на підприємстві сприятливі умови для ефективного функціонування, але маємо від'ємні значення за наступними показниками: коефіцієнт обертання запасів, тривалість обертання запасів.

Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства

Платоспроможність і ліквідність характеризують фінансовий стан господарюючого суб'єкта, його наявні та потенційні можливості ефективної діяльності. Це свідчить про можливість підприємства успішно виконувати свої грошові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку [47].

Ліквідність та платоспроможність розраховуються за даними балансу і відображують фінансові можливості підприємства у певний період його діяльності.

Це характеризує кредитоспроможність підприємства, що є комплексним поняттям і означає його спроможність погашати заборгованість не тільки в даний момент, а й у майбутньому. Високий рівень кредитоспроможності свідчить про те, що підприємство вчасно і в повному обсязі розраховувалось за усіма отриманими позиками, має стійкий фінансовий стан, високий рівень платоспроможності і ліквідності, а також позитивний прогноз щодо погашення заборгованості у майбутньому. Залежно від часового інтервалу, протягом якого перевіряється спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, для оцінки використовують ту чи іншу характеристику: на найбільш короткостроковому періоді - платоспроможність, більш тривалому – ліквідність [47].

Ліквідність – це спроможність підприємства погашати свої поточні зобов'язання вчасно в повному обсязі. Для підтримки ліквідності на належному рівні підприємство повинно мати достатній обсяг грошових коштів та інших ліквідних активів, які в разі потреби можна перетворити в готівку і використати

для погашення зобов'язань. При високому рівні ліквідності обсяг ліквідних активів значно перевищує обсяг поточних зобов'язань [47].

Аналізуючи ліквідність, доцільно оцінити не тільки поточні суми ліквідних активів, а й майбутні зміни ліквідності. Про незадовільний стан ліквідності підприємства свідчитиме той факт, що потреба підприємства в коштах перевищує їхні реальні надходження.

Аналіз ліквідності доцільно доповнити аналізом платоспроможності, яка характеризує спроможність підприємства своєчасно й повністю виконати свої платіжні зобов'язання, які впливають із кредитних та інших операцій грошового характеру [47].

Платоспроможність підприємства свідчить про наявність грошових коштів упродовж достатнього періоду часу для виконання фінансових зобов'язань. Це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання. При дослідженні поточної платоспроможності порівнюються суми платіжних засобів підприємства зі строковими зобов'язаннями [47].

Аналіз фінансового стану ПАТ «ВІТ» за показниками ліквідності та платоспроможності наведено у зведеній таблиці (див. додаток Ж).

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) характеризує достатність оборотних активів для задоволення поточних зобов'язань. Нормативним є значення в рамках 1-3, однак більш бажаним є значення 2-3. Наприклад, коефіцієнт поточної ліквідності, що дорівнює 2 (або 2:1), свідчить про можливість підприємства погасити поточні зобов'язання. Такий підхід пояснюється практикою, що склалася, згідно з якою при ліквідації активів їх продажна ціна на аукціоні становить приблизно половину їх ринкової вартості. Іншими словами, якщо вартість активів зменшиться вдвічі, виручки, що залишилася, буде достатньо для погашення поточної заборгованості в тому випадку, якщо до ліквідації коефіцієнт дорівнював 2:1. Таким чином, для нормального функціонування підприємства цей показник має бути більшим за одиницю, а його зростання - позитивна тенденція [48].

Згідно з розрахунками значення коефіцієнту покриття на ПАТ «ВІТ» відповідає нормативному. Розрахунок показника поточної ліквідності здійснюється за формулою:

$$\frac{\Phi 1p.1195}{\Phi 1p.1695}, \quad (2.7)$$

2013р. на поч.зв.п. = 28 952 / 14 823 = 1,95
 2013р. на кін.зв.п. = 37 132 / 21 299 = 1,74
 2014р. на поч.зв.п. = 37 132 / 21 299 = 1,74
 2014р. на кін.зв.п. = 47 677 / 31 414 = 1,51
 2015р. на поч.зв.п. = 47 677 / 31 414 = 1,51
 2015р. на кін.зв.п. = 58 644 / 38 120 = 1,53
 2016р. на поч.зв.п. = 58 644 / 38 120 = 1,53
 2016р. на кін.зв.п. = 90 459 / 63 048 = 1,43
 2017р. на поч.зв.п. = 90 459 / 63 048 = 1,43
 2017р. на кін.зв.п. = 62 979 / 33 524 = 1,87

Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує можливість погашення підприємством поточних зобов'язань поточними активами за відрахуванням запасів. Норматив показника знаходиться в межах 0,5-1 і вище. Якщо, наприклад, коефіцієнт швидкої ліквідності дорівнює 0,5 (менше 1), то це означає, що на кожну гривню поточної заборгованості підприємство має лише 50 коп. ліквідних активів. Це є низьким показником за мірками більшості галузей. Однак у роздрібній торгівлі цей коефіцієнт невисокий, оскільки велика частина грошових коштів вкладена в запаси [48].

Розрахунок показника швидкої ліквідності здійснюється за формулою:

$$\frac{\Phi 1p.1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155+1160+1165+1190}{\Phi 1p.1695}, \quad (2.8)$$

2013р. на поч.зв.п. = $(0+1148+1272+0+0+0+58+0+1897+171)/14823 = 0,30$
 2013р. на кін.зв.п. = $(0+1063+263+0+0+0+285+0+377+115)/21299 = 0,09$
 2014р. на поч.зв.п. = $(0+1063+263+0+0+0+285+0+377+115)/21299 = 0,09$
 2014р. на кін.зв.п. = $(0+807+1212+0+0+0+465+0+24726+370)/31414 = 0,87$
 2015р. на поч.зв.п. = $(0+807+1212+0+0+0+465+0+24726+370)/31414 = 0,87$
 2015р. на кін.зв.п. = $(0+1653+457+0+0+0+374+0+32200+144)/38120 = 0,91$
 2016р. на поч.зв.п. = $(0+1653+457+0+0+0+374+0+32200+144)/38120 = 0,91$
 2016р. на к.з.п. = $(0+5193+7638+1620+0+0+107+0+31503+5010)/63048 = 0,81$
 2017р. на п.з.п. = $(0+5193+7638+1620+0+0+107+0+31503+5010)/63048 = 0,81$
 2017р. на кін.зв.п. = $(0+8944+621+0+0+0+2233+0+30137+451)/33524 = 1,26$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно. Нормативним вважається значення від 0,1 до 0,2. Більш низький показник вказує на те, що компанія не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром. Значення вище нормативного також може вказувати на проблеми в компанії і свідчити про неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами [48].

Так, значення коефіцієнту абсолютної ліквідності на ПАТ «ВІТ» за аналізований період перевищує норму. Розрахунок показника абсолютної ліквідності здійснюється за формулою:

$$\frac{\Phi 1p.1160+1165}{\Phi 1p.1695}, \quad (2.9)$$

2013р. на поч.зв.п. = $(0+1897) / 14823 = 0,12$
 2013р. на кін.зв.п. = $(0+377) / 21299 = 0,01$
 2014р. на поч.зв.п. = $(0+377) / 21299 = 0,01$
 2014р. на кін.зв.п. = $(0+24726) / 31414 = 0,78$
 2015р. на поч.зв.п. = $(0+24726) / 31414 = 0,78$
 2015р. на кін.зв.п. = $(0+32200) / 38120 = 0,84$

$$2016\text{р. на поч.зв.п.} = (0+32200) / 38120 = 0,84$$

$$2016\text{р. на кін.зв.п.} = (0+31503) / 63048 = 0,49$$

$$2017\text{р. на поч.зв.п.} = (0+31503) / 63048 = 0,49$$

$$2017\text{р. на кін.зв.п.} = (0+30137) / 33524 = 0,89$$

Для аналізу кінцевих результатів діяльності підприємства доцільно користуватися не лише абсолютними показниками прибутку чи збитку, адже за допомогою останніх неможливо порівнювати, наприклад, ефективність діяльності різних за розміром підприємств. Тому розраховують співвідношення отриманого ефекту (доходу, прибутку) з наявними чи вже використаними ресурсами, тобто обчислюють показники ефективності, серед яких основними є відносні показники прибутковості, що називаються показниками рентабельності [46].

Ці показники повніше за розмір прибутку та його абсолютних змін відображають результати діяльності підприємства, тобто вони є кориснішими під час фінансового аналізу підприємства.

У фінансовому аналізі використовують різні показники рентабельності, які є відносними та показують, скільки одиниць прибутку (балансового, чистого, операційного, оподаткованого тощо) підприємство генерує на одиницю реалізованої продукції, активів, власного капіталу тощо [46].

Залежно від того, з чим порівнюється обраний показник прибутку, вітчизняний фінансовий аналіз розрізняє три групи коефіцієнтів рентабельності:

- витратні (показники рентабельності продукції, рентабельності інвестиційних проектів, рентабельності окремих видів діяльності тощо);
- дохідні (показники валової рентабельності реалізації, чиста рентабельність реалізації, операційна рентабельність реалізації);
- ресурсні показники рентабельності активів підприємства, рентабельність необоротних активів та ін. [46].

Розрахунок показників рентабельності ПАТ «ВІТ» за 2013–2017 роки наведено у вигляді зведеної таблиці (див. додаток 3).

Показник рентабельності продажу є одним з найважливіших показників ефективної діяльності компанії, що показує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції (суму, що залишається у підприємства після покриття собівартості продукції). Показник рентабельності продажів характеризує найважливіший аспект діяльності компанії - реалізацію основної продукції, а також оцінює частку собівартості в продажах. Він розраховується в цілому по підприємству та за окремими видами продукції [46].

Згідно до результатів розрахунків на аналізованому підприємстві, тобто на ПАТ «ВІТ» спостерігається тенденція зростання показника, особливо за 2016-2017 рр., що є позитивним для ефективного функціонування підприємства.

Розрахунок показника рентабельності продажу:

$$\frac{\Phi_{2p.2090}}{\Phi_{2p.2000}}, \quad (2.10)$$

2013р. на поч.зв.п. = $4\,318 / 45\,620 * 100\% = 9,46 \%$

2013р. на кін.зв.п. = $2\,204 / 40\,425 * 100\% = 5,45 \%$

2014р. на поч.зв.п. = $2\,204 / 40\,425 * 100\% = 5,45 \%$

2014р. на кін.зв.п. = $0 / 49\,510 * 100\% = 0 \%$

2015р. на поч.зв.п. = $0 / 49\,510 * 100\% = 0 \%$

2015р. на кін.зв.п. = $633 / 39\,929 * 100\% = 1,58 \%$

2016р. на поч.зв.п. = $633 / 39\,929 * 100\% = 1,58 \%$

2016р. на кін.зв.п. = $5\,027 / 71\,638 * 100\% = 7,01 \%$

2017р. на поч.зв.п. = $5\,027 / 71\,638 * 100\% = 7,01 \%$

2017р. на кін.зв.п. = $11\,076 / 93\,327 * 100\% = 11,86 \%$

Показник рентабельності власного капіталу вказує, наскільки ефективно використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було згенеровано на кожну гривню залучених власних коштів. Він розраховується як

співвідношення чистого прибутку компанії за період і середньої вартості власного капіталу за цей же період [48].

Тенденція стабільного зростання коефіцієнта рентабельності власного капіталу означає підвищення здатності компанії генерувати прибуток власникам. Проте зниження власного капіталу (яке може бути викликаним, наприклад, викупом акцій) призводить до збільшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу. Високий рівень боргу також викликає збільшення показника, адже це означає, що компанія використовує кредитний капітал замість власного як джерело фінансування [48].

Проаналізувавши показник за 2013 – 2017 роки можна сказати, що відбувається коливання то у сторону зменшення, то у сторону збільшення, але за останні два роки спостерігається тенденція зростання коефіцієнта рентабельності власного капіталу, що означає підвищення здатності компанії генерувати прибуток власникам.

Розрахунок коефіцієнта рентабельності власного капіталу здійснюється за наступною формулою:

$$\frac{\Phi_{2p.2000}}{\Phi_{1p.1495} (гр.3+4) * 0,5}, \quad (2.11)$$

$$2013р. \text{ на поч.зв.п.} = 45\,620 / ((57\,335 + 57\,463) * 0,5) * 100\% = 79,47 \%$$

$$2013р. \text{ на кін.зв.п.} = 40\,425 / ((57\,463 + 57\,335) * 0,5) * 100\% = 70,42 \%$$

$$2014р. \text{ на поч.зв.п.} = 40\,425 / ((57\,463 + 57\,051) * 0,5) * 100\% = 70,60 \%$$

$$2014р. \text{ на кін.зв.п.} = 49\,510 / ((57\,051 + 57\,463) * 0,5) * 100\% = 86,46 \%$$

$$2015р. \text{ на поч.зв.п.} = 49\,510 / ((57\,051 + 60\,265) * 0,5) * 100\% = 84,40 \%$$

$$2015р. \text{ на кін.зв.п.} = 39\,929 / ((60\,265 + 57\,051) * 0,5) * 100\% = 68,07 \%$$

$$2016р. \text{ на поч.зв.п.} = 39\,929 / ((60\,265 + 64\,973) * 0,5) * 100\% = 63,76 \%$$

$$2016р. \text{ на кін.зв.п.} = 71\,638 / ((64\,973 + 60\,265) * 0,5) * 100\% = 114,40 \%$$

$$2017р. \text{ на поч.зв.п.} = 71\,638 / ((64\,973 + 66\,571) * 0,5) * 100\% = 108,91\%$$

$$2017р. \text{ на кін.зв.п.} = 93\,327 / ((66\,571 + 64\,973) * 0,5) * 100\% = 141,89 \%$$

Показник періоду окупності власного капіталу відображає період, протягом якого їх капітал окупиться. Розраховується показник як співвідношення середньорічної суми власного капіталу до суми чистого прибутку за рік. Нормативне значення повністю залежить від уявлень власників про ефективність використання їх капіталу. Звичайно, від'ємне значення показника є неприйнятним і говорить про зниження добробуту власників [48].

При аналізі показника періоду окупності власного капіталу в динаміці спостерігається періодичне зниження, що свідчить про підвищення ефективності роботи компанії.

Розрахунок показника періоду окупності власного капіталу:

$$\frac{\Phi 1_{p.1495} \text{ (гр.3+4)} * 0,5}{\Phi 2_{p.2000}}, \quad (2.12)$$

$$2013 \text{р. на поч.зв.п.} = (57\,335 + 57\,463) * 0,5 / 45\,620 = 1,25 \text{ роки}$$

$$2013 \text{р. на кін.зв.п.} = (57\,463 + 57\,335) * 0,5 / 40\,425 = 1,41 \text{ роки}$$

$$2014 \text{р. на поч.зв.п.} = (57\,463 + 57\,051) * 0,5 / 40\,425 = 1,41 \text{ роки}$$

$$2014 \text{р. на кін.зв.п.} = (57\,051 + 57\,463) * 0,5 / 49\,510 = 1,15 \text{ роки}$$

$$2015 \text{р. на поч.зв.п.} = (57\,051 + 60\,265) * 0,5 / 49\,510 = 1,18 \text{ роки}$$

$$2015 \text{р. на кін.зв.п.} = (60\,265 + 57\,051) * 0,5 / 39\,929 = 1,46 \text{ роки}$$

$$2016 \text{р. на поч.зв.п.} = (60\,265 + 64\,973) * 0,5 / 39\,929 = 1,56 \text{ роки}$$

$$2016 \text{р. на кін.зв.п.} = (64\,973 + 60\,265) * 0,5 / 71\,638 = 0,87 \text{ роки}$$

$$2017 \text{р. на поч.зв.п.} = (64\,973 + 66\,571) * 0,5 / 71\,638 = 0,91 \text{ роки}$$

$$2017 \text{р. на кін.зв.п.} = (66\,571 + 64\,973) * 0,5 / 93\,327 = 0,70 \text{ роки}$$

Коефіцієнт рентабельності діяльності розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг). Збільшення цього показника свідчить про зростання ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства, а зменшення - навпаки [48].

Розрахунок показника рентабельності діяльності:

$$\frac{\Phi_{2p.2090}}{\Phi_{2p.2000}}, \quad (2.13)$$

2013р. на поч.зв.п. = $4\,318 / 45\,620 * 100\% = 9,46\%$

2013р. на кін.зв.п. = $2\,204 / 40\,425 * 100\% = 5,45\%$

2014р. на поч.зв.п. = $2\,204 / 40\,425 * 100\% = 5,45\%$

2014р. на кін.зв.п. = $0 / 49\,510 * 100\% = 0\%$

2015р. на поч.зв.п. = $0 / 49\,510 * 100\% = 0\%$

2015р. на кін.зв.п. = $633 / 39\,929 * 100\% = 1,58\%$

2016р. на поч.зв.п. = $633 / 39\,929 * 100\% = 1,58\%$

2016р. на кін.зв.п. = $5\,027 / 71\,638 * 100\% = 7,01\%$

2017р. на поч.зв.п. = $5\,027 / 71\,638 * 100\% = 7,01\%$

2017р. на кін.зв.п. = $11\,076 / 93\,327 * 100\% = 11,86\%$

Таким чином, проаналізувавши показники рентабельності ПАТ «ВІТ» в динаміці, можна сказати, що на підприємстві сприятливі умови для конкурентної боротьби.

Аналіз фінансової стійкості підприємства

У процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності відбувається безупинний процес кругообігу капіталу, змінюються структура активів і джерел їхнього фінансування, наявність і потреба у фінансових ресурсах і, як наслідок, змінюється фінансовий стан підприємства, який може бути стійким, нестійким (передкризовим) і кризовим [46].

Фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, оптимальним співвідношенням власних і позикових коштів, оптимальним співвідношенням активів та джерел їх фінансування [46].

Користувачами результатів аналізу фінансової стійкості можуть бути засновники підприємства, його керівництво, ділові партнери та банки. Саме оцінювання фінансової стійкості дозволяє зовнішнім користувачам визначити фінансові можливості підприємства в майбутньому [46].

Таким чином, основне завдання аналізу фінансової стійкості полягає у визначенні спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів, що впливають на його фінансовий стан [46].

Аналіз фінансової стійкості підприємства можна розподілити на два етапи:

- оцінювання фінансової стійкості, тобто розрахунок відносних та абсолютних показників, що ґрунтуються на порівнянні активів та їх джерел фінансування;
- оцінювання запасу фінансової стійкості, що являє собою аналіз критичного обсягу реалізації, зони безпеки, операційного та фінансового левериджу [46].

Абсолютними показниками фінансової стійкості є показники, що характеризують міру забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування. Після аналізу абсолютних показників фінансової стійкості розраховують відносні коефіцієнти, завдяки чому можна побачити співвідношення коштів підприємства за різними джерелами, структуру капіталу [46].

Для характеристики фінансового стану на підприємстві розглядають чотири типи фінансової стійкості: абсолютна фінансова стійкість, нормальна фінансова стійкість, передкризове становище, кризовий фінансовий стан.

Абсолютна фінансова стійкість. Характеризується тим, що всі запаси підприємства покриваються власними коштами, тобто підприємство не залежить від зовнішніх кредиторів, що трапляється вкрай рідко. Більше того, абсолютна фінансова стійкість навряд може розглядатись як ідеальна, оскільки означає, що керівництво підприємства не використовує зовнішні джерел фінансування для основної діяльності [46].

Нормальна фінансова стійкість. У цій ситуації підприємство використовує для покриття запасів, крім власних коштів також і довгострокові позикові кошти. Такий тип фінансування запасів є «нормальним» з точки зору фінансового менеджменту. Нормальна фінансова стійкість є найбільш бажаною для підприємства [46].

Нестійке (передкризове) фінансове становище. Спостерігається порушення платоспроможності, але зберігається можливість відновлення рівноваги внаслідок поповнення джерел власних коштів, скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів. Фінансова нестійкість вважається нормальною (допустимою), якщо величина залучених для фінансування запасів короткострокових кредитів та запозичених коштів не перевищує сумарної вартості сировини, матеріалів та готової продукції [46].

Кризовий фінансовий стан. Підприємство перебуває на межі банкрутства, оскільки грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість не покривають навіть кредиторської заборгованості та прострочених позик [46].

Основні показники фінансової стійкості розглянуто в динаміці на прикладі ПАТ «ВІТ» і наведено у вигляді таблиці (див. додаток К).

Показник величини власних обігових коштів є показником фінансової стійкості та ліквідності компанії, що являє собою суму грошових коштів, які залишилися після виключення зобов'язань фірми зі своїх оборотних активів (сума власних оборотних активів, яка доступна для щоденної операційної діяльності компанії) [47].

Якщо значення показника від'ємне, то у підприємства недостатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності, за рахунок постійних фінансових ресурсів. Зростання показника величини власних обігових коштів у динаміці являється позитивною тенденцією, що й спостерігається згідно з розрахунками [47].

Розрахунок показника величини власних обігових коштів (В.О.К.) здійснюється за формулою:

$$\Phi 1p.1495+p.1595-p.1095, \quad (2.14)$$

$$2013p. \text{ на поч.зв.п.} = 57\,335 + 3\,348 - 46\,554 = 14\,129 \text{ тис.грн.}$$

$$2013p. \text{ на кін.зв.п.} = 57\,463 + 2\,795 - 44\,425 = 15\,833 \text{ тис.грн.}$$

2014р. на поч.зв.п. = $57\,463 + 2\,795 - 44\,425 = 15\,833$ тис.грн.

2014р. на кін.зв.п. = $57\,051 + 965 - 41\,753 = 16\,263$ тис.грн.

2015р. на поч.зв.п. = $57\,051 + 965 - 41\,753 = 16\,263$ тис.грн.

2015р. на кін.зв.п. = $60\,265 + 647 - 40\,388 = 20\,524$ тис.грн.

2016р. на поч.зв.п. = $60\,265 + 647 - 40\,388 = 20\,524$ тис.грн.

2016р. на кін.зв.п. = $64\,973 + 349 - 37\,911 = 27\,411$ тис.грн.

2017р. на поч.зв.п. = $64\,973 + 349 - 37\,911 = 27\,411$ тис.грн.

2017р. на кін.зв.п. = $66\,571 + 0 - 37\,116 = 29\,455$ тис.грн.

Показник маневреність власних обігових коштів говорить про те, яку частку власних оборотних коштів складають гроші та їх еквіваленти. Маневреність власних оборотних коштів показує співвідношення між коштами та власними оборотними коштами. Нормативним вважається значення 0,1 і вище. Високе значення показника говорить про те, що компанія здатна відповідати за своїми найбільш терміновими зобов'язаннями, використовуючи власні обігові кошти. У випадку, якщо значення показника є нижчим нуля, стійкість компанії порушено [47].

Зростання цього показника в динаміці - позитивна тенденція. Відповідно до розрахунків спостерігаються коливання показника то у сторону збільшення, то у сторону зменшення, але за останні п'ять років значення показника маневреності власних обігових коштів жодного разу не було нижчим нуля [47].

Розрахунок показника маневреності власних обігових коштів:

$$\frac{\Phi 1 \text{ р.1165}}{\text{В.О.К.}}, \quad (2.15)$$

2013р. на поч.зв.п. = $1\,897 / 14\,129 = 0,13$ тис.грн.

2013р. на кін.зв.п. = $377 / 15\,833 = 0,02$ тис.грн.

2014р. на поч.зв.п. = $377 / 15\,833 = 0,02$ тис.грн.

2014р. на кін.зв.п. = $24\,726 / 16\,263 = 1,52$ тис.грн.

2015р. на поч.зв.п. = $24\,726 / 16\,263 = 1,52$ тис.грн.

2015р. на кін.зв.п. = $32\,200 / 20\,524 = 1,56$ тис.грн.

2016р. на поч.зв.п. = $32\,200 / 20\,524 = 1,56$ тис.грн.

2016р. на кін.зв.п. = $31\,503 / 27\,411 = 1,14$ тис.грн.

2017р. на поч.зв.п. = $31\,503 / 27\,411 = 1,14$ тис.грн.

2017р. на кін.зв.п. = $30\,137 / 29\,455 = 1,02$ тис.грн.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами (показник забезпечення оборотних активів власними коштами) - відноситься до групи показників фінансової стійкості та є індикатором здатності компанії фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів. Коефіцієнт розраховується як співвідношення власних оборотних коштів до оборотних активів. Значення показника демонструє частку власних оборотних коштів у сумі оборотних активів компанії [48].

Нормативним значенням є 0,1 і вище. Високе значення говорить про фінансову стійкість компанії і здатність проводити активну діяльність навіть в умовах відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування компанії. І навпаки, значення нижче нормативного свідчить про значну фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів. В умовах погіршення ринкової ситуації компанія, в такому випадку, не зможе продовжити свою діяльність. Негативне значення показника говорить про те, що весь власний капітал і довгострокові джерела спрямовані на фінансування необоротних активів і в компанії немає довгострокових коштів для формування власного оборотного капіталу [48].

Розрахунок показника забезпечення оборотних активів власними коштами:

$$\frac{\text{В.О.К.}}{\Phi 1\text{р.1195,}} \quad (2.16)$$

2013р. на поч.зв.п. = $14\,129 / 28\,952 = 0,48$ тис.грн.

2013р. на кін.зв.п. = $15\,833 / 37\,132 = 0,42$ тис.грн.

2014р. на поч.зв.п. = $15\,833 / 37\,132 = 0,42$ тис.грн.

2014р. на кін.зв.п. = $16\,263 / 47\,677 = 0,34$ тис.грн.

2015р. на поч.зв.п. = $16\,263 / 47\,677 = 0,34$ тис.грн.

2015р. на кін.зв.п. = $20\,524 / 58\,644 = 0,35$ тис.грн.

2016р. на поч.зв.п. = $20\,524 / 58\,644 = 0,35$ тис.грн.

2016р. на кін.зв.п. = $27\,411 / 90\,459 = 0,30$ тис.грн.

2017р. на поч.зв.п. = $27\,411 / 90\,459 = 0,30$ тис.грн.

2017р. на кін.зв.п. = $29\,455 / 62\,979 = 0,46$ тис.грн.

Розрахунок частки виробничих запасів в поточних активах:

$$\frac{\Phi 1 p.1101(гр.3+гр.4)*0,5}{\Phi 1 p.1195},$$

$$(2.17)$$

2013р. на поч.зв.п. = $(3695+4286)*0,5 / 28952 = 0,13$ тис.грн.

2013р. на кін.зв.п. = $(4286+3695) *0,5 / 37132 = 0,10$ тис.грн.

2014р. на поч.зв.п. = $(4286+4754) *0,5 / 37132 = 0,12$ тис.грн.

2014р. на кін.зв.п. = $(4754+4286) *0,5 / 47677 = 0,09$ тис.грн.

2015р. на поч.зв.п. = $(4754+4711) *0,5 / 47677 = 0,09$ тис.грн.

2015р. на кін.зв.п. = $(4711+4754) *0,5 / 58644 = 0,08$ тис.грн.

2016р. на поч.зв.п. = $(4711+4482) *0,5 / 58644 = 0,07$ тис.грн.

2016р. на кін.зв.п. = $(4482+4711) *0,5 / 90459 = 0,05$ тис.грн.

2017р. на поч.зв.п. = $(4482+3796) *0,5 / 90459 = 0,04$ тис.грн.

2017р. на кін.зв.п. = $(3796+4482) *0,5 / 62979 = 0,06$ тис.грн.

Коефіцієнт автономії дорівнює співвідношенню власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. Так, із розрахунків за 2017 рік коефіцієнт дорівнює 0,66 це означає, що компанія здатна профінансувати 66% активів за рахунок власного капіталу. Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,4 - 0,6. Більш низьке значення може говорити про високий рівень фінансових ризиків.

Негативне значення показника говорить про швидке банкрутство і дії по відновленню фінансової стійкості необхідно застосовувати негайно [48].

Проаналізувавши коефіцієнт автономії в динаміці, можна сказати, що у 2013-2014 рр. було незначне відхилення від норми, адже значення показника вище 0,6 говорить про те, що підприємство використовувало не весь свій потенціал. За період 2015-2017рр. показник автономії відповідає нормі.

Розрахунок коефіцієнту автономії здійснюється за формулою:

$$\frac{\Phi_{1p.1495}}{\Phi_{1p.1900}}, \quad (2.18)$$

$$2013\text{р. на поч.зв.п.} = 57\,335 / 75\,506 = 0,75$$

$$2013\text{р. на кін.зв.п.} = 57\,463 / 81\,557 = 0,70$$

$$2014\text{р. на поч.зв.п.} = 57\,463 / 81\,557 = 0,70$$

$$2014\text{р. на кін.зв.п.} = 57\,051 / 89\,430 = 0,63$$

$$2015\text{р. на поч.зв.п.} = 57\,051 / 89\,430 = 0,63$$

$$2015\text{р. на кін.зв.п.} = 60\,265 / 99\,032 = 0,60$$

$$2016\text{р. на поч.зв.п.} = 60\,265 / 99\,032 = 0,60$$

$$2016\text{р. на кін.зв.п.} = 64\,973 / 128\,370 = 0,50$$

$$2017\text{р. на поч.зв.п.} = 64\,973 / 128\,370 = 0,50$$

$$2017\text{р. на кін.зв.п.} = 66\,571 / 100\,095 = 0,66$$

Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів являє собою відношення позикового капіталу до власного та показує, скільки позикових коштів залучило підприємство на 1 грн. вкладених в активи власних коштів. Нормативним вважається значення, що ≤ 1 . Зростання показника співвідношення власних та позикових коштів свідчить про посилення залежності підприємства від кредиторів, тобто про зниження його фінансової стійкості [48].

Згідно до розрахунків за 2013-2017 роки показник знаходиться в межах нормативного значення, існує тенденція зниження коефіцієнту, що являється позитивним явищем.

Розрахунок коефіцієнту співвідношення позикових і власних коштів:

$$\frac{\Phi 1p.1595}{\Phi 1p.1495}, \quad (2.19)$$

2013р. на поч.зв.п. = 3 348 / 57 335 = 0,05

2013р. на кін.зв.п. = 2 795 / 57 463 = 0,04

2014р. на поч.зв.п. = 2 795 / 57 463 = 0,04

2014р. на кін.зв.п. = 965 / 57 051 = 0,02

2015р. на поч.зв.п. = 965 / 57 051 = 0,02

2015р. на кін.зв.п. = 647 / 60 265 = 0,01

2016р. на поч.зв.п. = 647 / 60 265 = 0,01

2016р. на кін.зв.п. = 349 / 64 973 = 0,005

2017р. на поч.зв.п. = 349 / 64 973 = 0,005

2017р. на кін.зв.п. = 0 / 66 571 = 0

Частка власних обігових коштів в покритті запасів - це вартість запасів, яка покривається власними оборотними коштами. Має велике значення для підприємств торгівлі. Нормативним значенням показника частки власних обігових коштів в покритті запасів вважається значення, що більше 0,5 [48].

За 2013-2017 роки значення частки власних обігових коштів в покритті запасів знаходиться в межах нормативного значення, спостерігається позитивна тенденція зростання показника.

Розрахунок частки власних обігових коштів в покритті запасів:

$$\frac{В.О.К.}{\Phi 1p.1100}, \quad (2.20)$$

2013р. на поч.зв.п. = 14 129 / 24 406 = 0,57 тис.грн.

2013р. на кін.зв.п. = 15 833 / 35 029 = 0,45 тис.грн.

2014р. на поч.зв.п. = 15 833 / 35 029 = 0,45 тис.грн.

2014р. на кін.зв.п. = 16 263 / 20 097 = 0,80 тис.грн.

2015р. на поч.зв.п. = 16 263 / 20 097 = 0,80 тис.грн.

2015р. на кін.зв.п. = 20 524 / 23 816 = 0,86 тис.грн.

2016р. на поч.зв.п. = 20 524 / 23 816 = 0,86 тис.грн.

2016р. на кін.зв.п. = 27 411 / 39 388 = 0,69 тис.грн.

2017р. на поч.зв.п. = 27 411 / 39 388 = 0,69 тис.грн.

2017р. на кін.зв.п. = 29 455 / 20 593 = 1,43 тис.грн.

Показник співвідношення нерозподіленого прибутку в сумі активів характеризує ступінь капіталізації прибутку. Відношення нерозподіленого прибутку до всієї суми активів має тенденцію до падіння, що свідчить про зменшення прибутковості підприємства протягом звітного періоду.

Розрахунок показника співвідношення нерозподіленого прибутку в сумі активів здійснюється за формулою:

$$\frac{\Phi_{1p.1420}}{\Phi_{1p.1300}}, \quad (2.21)$$

2013р. на поч.зв.п. = 2 117 / 75 506 = 0,028 тис.грн.

2013р. на кін.зв.п. = 1 885 / 81 557 = 0,023 тис.грн.

2014р. на поч.зв.п. = 1 885 / 81 557 = 0,023 тис.грн.

2014р. на кін.зв.п. = 1 344 / 89 430 = 0,015 тис.грн.

2015р. на поч.зв.п. = 1 344 / 89 430 = 0,015 тис.грн.

2015р. на кін.зв.п. = 4 558 / 99 032 = 0,046 тис.грн.

2016р. на поч.зв.п. = 4 558 / 99 032 = 0,046 тис.грн.

2016р. на кін.зв.п. = 6 051 / 128 370 = 0,047 тис.грн.

2017р. на поч.зв.п. = 6 051 / 128 370 = 0,047 тис.грн.

2017р. на кін.зв.п. = 2 939 / 100 095 = 0,029 тис.грн.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу вказує на рівень левереджа компанії. Левердж означає використання фінансових інструментів або позикового капіталу з метою підвищення потенційної рентабельності

інвестицій. У компанії, в якій сума позикового капіталу є значно вищою власного, рівень левереджа високий. У свою чергу, таке явище свідчить про високий рівень фінансових ризиків. Варто зауважити, що залучення позикового капіталу дозволяє забезпечити ріст компанії. Тому значна частина підприємств стабільно працює в умовах використання позикових коштів [48].

Розрахунок показника концентрації позикового капіталу проводиться шляхом ділення поточних і довгострокових зобов'язань компанії на суму активів. Цей індикатор демонструє, яка частина активів підприємства фінансується за рахунок зобов'язань [48].

Нормативним вважається значення в межах 0,4 - 0,6. Однак значення показника значно коливається, залежно від галузі. Якщо грошовий потік протягом фінансового року значно змінюється (наприклад, через сезонний фактор), то концентрація позикового капіталу є низькою. Якщо в компанії частка позикових коштів у сумі активів є вищою, ніж у конкурентів, то це може призвести до збільшення ціни залучення коштів [48].

Якщо значення показника є вищим, то рівень фінансових ризиків також є високим. Якщо ж значення показника є нижчим, то це може свідчити про неповне використання фінансового та виробничого потенціалу компанії. Значення показника вище одиниці говорить про те, що в компанії більше боргів, ніж активів. Останнє свідчить про те, що компанія може стати банкрутом [48].

Згідно з розрахунками коефіцієнт концентрації позикового капіталу на ПАТ «ВІТ» трохи нижче за нормативне значення.

Розрахунок коефіцієнту концентрації позикового капіталу:

$$\frac{\Phi_{1p.1595+1695}}{\Phi_{1p.1900}}, \quad (2.22)$$

$$2013p. \text{ на поч.зв.п.} = (3\,348 + 14\,823) / 75\,506 = 0,24$$

$$2013p. \text{ на кін.зв.п.} = (2\,795 + 21\,299) / 81\,557 = 0,29$$

$$2014\text{р. на поч.зв.п.} = (2\,795 + 21\,299) / 81\,557 = 0,29$$

$$2014\text{р. на кін.зв.п.} = (965 + 31\,414) / 89\,430 = 0,36$$

$$2015\text{р. на поч.зв.п.} = (965 + 31\,414) / 89\,430 = 0,36$$

$$2015\text{р. на кін.зв.п.} = (647 + 38\,120) / 99\,032 = 0,39$$

$$2016\text{р. на поч.зв.п.} = (647 + 38\,120) / 99\,032 = 0,39$$

$$2016\text{р. на кін.зв.п.} = (349 + 63\,048) / 128\,370 = 0,49$$

$$2017\text{р. на поч.зв.п.} = (349 + 63\,048) / 128\,370 = 0,49$$

$$2017\text{р. на кін.зв.п.} = (0 + 33\,524) / 100\,095 = 0,33$$

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до показника фінансової автономії. Він розраховується як співвідношення пасивів до власного капіталу. Значення показника говорить про те, скільки фінансових ресурсів використовує компанія на кожну гривню власного капіталу. Нормативне значення показника знаходиться в межах 1,67-2,5. Бажаним є порівняння показника зі значеннями інших учасників ринку, на якому діє підприємство [48].

Згідно з результатами розрахунку показника фінансової залежності в динаміці видно, що значення трохи нижче норми, але спостерігається тенденція до збільшення показника. Для підвищення значення необхідно залучати додаткові позикові кошти кредитних організацій, банків, інших підприємств. Це дозволить активізувати виробничу і збутову діяльність, що призведе до збільшення фінансового результату роботи компанії або дозволить досягти інших цілей.

Розрахунок показника фінансової залежності:

$$\frac{\Phi_{1\text{р.}1900}}{\Phi_{1\text{р.}1495}}, \quad (2.23)$$

$$2013\text{р. на поч.зв.п.} = 75\,506 / 57\,335 = 1,31 \text{ тис.грн.}$$

$$2013\text{р. на кін.зв.п.} = 81\,557 / 57\,463 = 1,41 \text{ тис.грн.}$$

$$2014\text{р. на поч.зв.п.} = 81\,557 / 57\,463 = 1,41 \text{ тис.грн.}$$

$$2014\text{р. на кін.зв.п.} = 89\,430 / 57\,051 = 1,56 \text{ тис.грн.}$$

2015р. на поч.зв.п. = $89\,430 / 57\,051 = 1,56$ тис.грн.

2015р. на кін.зв.п. = $99\,032 / 60\,265 = 1,64$ тис.грн.

2016р. на поч.зв.п. = $99\,032 / 60\,265 = 1,64$ тис.грн.

2016р. на кін.зв.п. = $128\,370 / 64\,973 = 1,97$ тис.грн.

2017р. на поч.зв.п. = $128\,370 / 64\,973 = 1,97$ тис.грн.

2017р. на кін.зв.п. = $100\,095 / 66\,571 = 1,50$ тис.грн.

Отже, із зведеної таблиці видно, що за відповідний період фінансова стійкість підприємства здебільшого знаходиться в межах норми, що свідчить про конкурентоспроможність ПАТ «ВІТ». Згідно до розрахунків можна зробити висновок, що підприємство має нормальний фінансовий стан, тобто коли використовує для покриття запасів, крім власних коштів також і довгострокові позикові кошти. Важливо зауважити, що нормальна фінансова стійкість є найбільш бажаною для підприємства.

Аналіз виконання правил фінансування підприємства

Наслідком незадовільної роботи по управлінню фінансами, відсутності бюджетування на більшості вітчизняних підприємств є невиконання елементарних вимог щодо формування окремих позицій активів і пасивів, організації руху грошових коштів. Хоча з формального погляду звітність більшості вітчизняних підприємств складається відповідно до методичних і нормативних вимог, але її параметри залишаються незадовільними [25].

З метою дотримання фінансової рівноваги на підприємстві, забезпечення стабільної платоспроможності та ліквідності під час прийняття рішень стосовно джерел покриття потреби в капіталі, складання фінансових бюджетів слід дотримуватися правил фінансування, до яких належать:

- золоте правило фінансування;
- золоте правило балансу;
- правило вертикальної структури капіталу [25].

Перші два правила характеризують горизонтальну структуру капіталу та майна підприємства. Останнє стосується лише пасиву балансу. Усі три правила базуються на розрахунку низки показників, що характеризують співвідношення

певних статей балансу [25].

Одним із способів перевірки рівня забезпечення фінансової рівноваги є визначення відповідності окремих позицій балансу вимогам золотого правила фінансування. Зміст його полягає в необхідності узгодження строків, на які мобілізуються фінансові ресурси, зі строками, на які вони вкладаються в реальні чи фінансові інвестиції [25].

Золоте правило фінансування називають також золотим банківським правилом, або правилом узгодженості (конгруентності, паралельності) строків. За цим правилом фінансовий капітал повинен бути мобілізований на строк, не менший від того, на який даний капітал заморожується в необоротних та оборотних активах підприємства [25].

Дотримання вимог золотого правила фінансування забезпечує підприємству стабільну ліквідність і платоспроможність. При його використанні виникає проблема зіставлення окремих статей активу та пасиву балансу (об'єктів інвестування та джерел фінансування), оскільки з балансового звіту безпосередньо не видно, які саме активи профінансовано за рахунок тих чи інших пасивів. Саме тому управління процесом узгодження залучення та використання капіталу слід здійснювати на стадії планування потреби в ресурсах та джерел її покриття [25].

При використанні золотого правила фінансування слід керуватися двома умовами, які виражають його зміст:

$$\frac{\text{Довгострокові активи}}{\text{Довгострокові пасиви}} \leq 1, \quad (2.24)$$

$$\frac{\text{Короткострокові активи}}{\text{Короткострокові пасиви}} \geq 1, \quad (2.25)$$

Розрахунок виконання золотого правила фінансування на ПАТ «ВІТ» в динаміці відповідно до першої умови:

$$\Phi 1p.1095 / (\Phi 1p.1495 + \Phi 1p.1595)$$

$$2013p. \text{ на поч.зв.п.} = 46\,554 / (57\,335 + 3\,348) = 0,76 \leq 1$$

$$2014p. \text{ на поч.зв.п.} = 44\,425 / (57\,463 + 2\,795) = 0,73 \leq 1$$

$$2015p. \text{ на поч.зв.п.} = 41\,753 / (37\,031 + 965) = 0,71 \leq 1$$

$$2016p. \text{ на поч.зв.п.} = 40\,388 / (60\,265 + 647) = 0,66 \leq 1$$

$$2017p. \text{ на поч.зв.п.} = 37\,911 / (64\,973 + 349) = 0,58 \leq 1$$

$$2018p. \text{ на поч.зв.п.} = 37\,116 / (66\,571 + 0) = 0,55 \leq 1$$

Розрахунок виконання золотого правила фінансування на ПАТ «ВІТ» в динаміці відповідно до другої умови:

$$\Phi 1p.1195 / \Phi 1p.1695$$

$$2013p. \text{ на поч.зв.п.} = 28\,952 / 14\,823 = 1,95 \geq 1$$

$$2014p. \text{ на поч.зв.п.} = 37\,132 / 21\,299 = 1,74 \geq 1$$

$$2015p. \text{ на поч.зв.п.} = 47\,677 / 31\,414 = 1,51 \geq 1$$

$$2016p. \text{ на поч.зв.п.} = 58\,644 / 38\,120 = 1,53 \geq 1$$

$$2017p. \text{ на поч.зв.п.} = 90\,459 / 63\,048 = 1,43 \geq 1$$

$$2018p. \text{ на поч.зв.п.} = 62\,979 / 33\,524 = 1,87 \geq 1$$

Згідно з розрахунками можна зробити висновок, що на ПАТ «ВІТ» за аналізований період виконується золоте правило фінансування за двома умовами. Золоте правило балансу можна розглядати як більш конкретизовану форму паралельності термінів. З метою досягнення паралельності строків мобілізації і використання фінансових ресурсів воно вимагає дотримання певних співвідношень між окремими статтями пасивів та активів. Для цього при складанні бюджетів рекомендується керуватися двома умовами [25]:

Потребу в капіталі для фінансування необоротних активів слід покривати за рахунок власного капіталу і довгострокових позичок:

$$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові позички}}{\text{Необоротні активи}} \geq 1, \quad (2.26)$$

Довгострокові капіталовкладення повинні фінансуватися за рахунок коштів, мобілізованих на довгостроковий період, тобто довгострокові пасиви

повинні використовуватися не тільки для фінансування необоротних активів, а й для довгострокових оборотних активів:

$$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові позички}}{\text{Необоротні активи} + \text{Довгострокові оборотні активи}} \geq 1, \quad (2.27)$$

Розрахунок виконання золотого правила балансу на ПАТ «ВІТ» в динаміці відповідно до першої умови:

$$(\Phi 1p.1495 + \Phi 1p.1595) / \Phi 1p.1095$$

$$2013p. \text{ на поч.зв.п.} = (57\,335 + 3\,348) / 46\,554 = 1,3 \geq 1$$

$$2014p. \text{ на поч.зв.п.} = (57\,463 + 2\,795) / 44\,425 = 1,35 \geq 1$$

$$2015p. \text{ на поч.зв.п.} = (37\,031 + 965) / 41\,753 = 1,38 \geq 1$$

$$2016p. \text{ на поч.зв.п.} = (60\,265 + 647) / 40\,388 = 1,5 \geq 1$$

$$2017p. \text{ на поч.зв.п.} = (64\,973 + 349) / 37\,911 = 1,72 \geq 1$$

$$2018p. \text{ на поч.зв.п.} = (66\,571 + 0) / 37\,116 = 1,79 \geq 1$$

Розрахунок виконання золотого правила балансу на ПАТ «ВІТ» в динаміці відповідно до другої умови:

$$(\Phi 1p.1495 + \Phi 1p.1595) / (\Phi 1p.1095 + \Phi 1p.1190)$$

$$2013p. \text{ на поч.зв.п.} = (57\,335 + 3\,348) / (46\,554 + 171) = 1,29 \geq 1$$

$$2014p. \text{ на поч.зв.п.} = (57\,463 + 2\,795) / (44\,425 + 115) = 1,35 \geq 1$$

$$2015p. \text{ на поч.зв.п.} = (37\,031 + 965) / (41\,753 + 370) = 1,37 \geq 1$$

$$2016p. \text{ на поч.зв.п.} = (60\,265 + 647) / (40\,388 + 144) = 1,5 \geq 1$$

$$2017p. \text{ на поч.зв.п.} = (64\,973 + 349) / (37\,911 + 5\,010) = 1,52 \geq 1$$

$$2018p. \text{ на поч.зв.п.} = (66\,571 + 0) / (37\,116 + 451) = 1,77 \geq 1$$

Згідно з розрахунками можна зробити висновок, що на ПАТ «ВІТ» за аналізований період виконується золоте правило балансу за двома умовами.

Під час розробки фінансових планів для фінансових служб підприємств важливе значення мають два параметри, які характеризують капітал: вартість і структура. Структура капіталу підприємства - це співвідношення власних і позичкових джерел у структурі пасивів [25].

Вартість капіталу - це плата за користування залученими фінансовими ресурсами, в т.ч. сплата процентів, дивідендів, комісійних, негативних курсових різниць та інші затрати. Вважається, що чим гірша структура, тим вища середньозважена вартість капіталу [25].

Правило вертикальної структури капіталу пов'язане з аналізом складу та структури джерел формування капіталу. Правило вертикальної структури вимагає дотримання певного співвідношення між власним і позичковим капіталом підприємства. При формуванні структури капіталу фінансисти як орієнтир можуть враховувати середньогалузеві значення коефіцієнтів заборгованості та автономності підприємств відповідної галузі. Результати аналізу структури використовуються під час прийняття рішень щодо фінансування підприємства, зокрема при оцінці інвестиційної привабливості, кредитоспроможності та санаційної спроможності [25].

Для більшої об'єктивності в процесі аналізу структури капіталу слід визначати рівень відхилення фактичних значень показників структури капіталу конкретного підприємства не лише від середньогалузевих значень вітчизняних підприємств, а й у світовому розрізі [25].

Враховуючи перехід українських підприємств на міжнародні стандарти звітності, саме середньогалузеві значення показників структури капіталу в країнах з розвинутою ринковою економікою повинні служити орієнтиром для українських суб'єктів господарювання.

Коефіцієнт структури капіталу розраховується за формулою:

$$\frac{\text{Цільове фінансування} + \text{ДЗ} + \text{поточні зобов'язання}}{\text{Власний капітал}} \leq 0,5 \quad (2.28)$$

Розрахунок виконання правила вертикальної структури капіталу ПАТ «Український науково-дослідний проектно-конструкторський та технологічний інститут трансформаторобудування» в динаміці:

$$(\Phi 1p.1525 + \Phi 1p.1595 + \Phi 1p.1695) / \Phi 1p.1495$$

$$2013\text{р. на поч.зв.п.} = (0 + 3\,348 + 14\,823) / 57\,335 = 0,3 \leq 0,5$$

$$2014\text{р. на поч.зв.п.} = (0 + 2\,795 + 21\,299) / 57\,463 = 0,4 \leq 0,5$$

$$2015\text{р. на поч.зв.п.} = (0 + 965 + 31\,414) / 57\,051 = 0,5 \leq 0,5$$

$$2016\text{р. на поч.зв.п.} = (0 + 647 + 38\,120) / 60\,265 = 0,6 \leq 0,5$$

$$2017\text{р. на поч.зв.п.} = (0 + 349 + 63\,048) / 64\,973 = 0,9 \leq 0,5$$

$$2018\text{р. на поч.зв.п.} = (0 + 0 + 33\,524) / 66\,571 = 0,5 \leq 0,5$$

Згідно з розрахунками можна зробити висновок, що в цілому на ПАТ «Український науково-дослідний проектно-конструкторський та технологічний інститут трансформаторобудування» виконується правило вертикальної структури капіталу.

Існує відхилення коефіцієнта від норми у 2016 і 2017 роках, що свідчить про можливу залежність підприємства, що аналізується від зовнішніх джерел фінансування.

2.3. Оцінка співвідношення фінансового стану підприємства до тактичних цілей підприємства

Однією з найважливіших функцій ефективного управління конкурентоспроможністю підприємства, обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на досягнення стратегічних і тактичних цілей його зростання є аналіз фінансового стану підприємства [43].

Фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства, його реальні та потенційні можливості. Фінансовий стан визначається здатністю підприємства формувати і залучати кошти, повертати борги та покривати збитки [43].

Операційний бюджет підприємства є набором бюджетів, які визначають операції поточної діяльності підприємства у бюджетному періоді. В процесі

підготовки прогнозовані обсяги продажу та виробництва трансформуються в кількісні оцінки доходів і витрат для кожного підрозділу підприємства [44].

Отже, операційні бюджети - це група бюджетів, які містять інформацію про доходи та витрати підприємства і потрібні для узгодження натуральних показників планування із вартісними. Склад операційних бюджетів та їх формат визначаються підприємствами самостійно з урахуванням специфіки господарської діяльності, розмірів, галузевої приналежності та організаційно-правової форми підприємства [44].

До складу операційних бюджетів виробничого підприємства входять наступні види:

- бюджет продажу;
- бюджет виробництва;
- бюджет виробничих запасів;
- бюджет прямих витрат на матеріали;
- бюджет прямих витрат на оплату праці;
- бюджет загальновиробничих витрат;
- бюджет амортизаційних відрахувань;
- бюджети адміністративних і комерційних витрат [44].

За підготовку різних операційних бюджетів відповідають різні центри відповідальності підприємства. За бюджети продажу та комерційних витрат відповідає служба комерційного директора, яка складається з відділу маркетингу та відділу збуту. Бюджет виробництва розробляється директором з виробництва разом із начальниками цехів, потім він узгоджується з начальником складу готової продукції та керівником відділу логістики для правильного розроблення бюджетів запасів готової продукції та матеріалів. Адміністративна служба підприємства разом із планово-економічним відділом і фінансовою службою залучаються для розроблення бюджету управлінських та адміністративних витрат, а також бюджету непрямих загальновиробничих витрат. Для розроблення бюджетів прямих витрат на оплату праці планово-економічна служба співпрацює з виробничими підрозділами та службою

управління персоналом. Бюджет доходів і витрат розробляється фінансовим відділом [44].

Таким чином, розроблення операційних бюджетів ґрунтується на бюджеті продажу та відповідному бюджеті виробництва.

На основі бюджету виробництва розробляють бюджети прямих затрат на сировину та матеріали й прямих витрат на оплату праці, а також бюджет загальновиробничих витрат. На основі бюджету продажу розробляють бюджет комерційних витрат. Бюджет адміністративних витрат розробляють з урахуванням і виробничої, і торговельної діяльності підприємства [44].

Складання бюджету продажів

Для промислового підприємства, яке здійснює виробничу та торговельну діяльність, розроблення операційних бюджетів починається зі складання бюджету продажу. Цей бюджет показує планові обсяги реалізації продукції за її видами та в цілому по підприємству в натуральних і вартісних показниках протягом бюджетного періоду. Розроблення бюджету починається з формування програми збуту (прогнозу обсягів продажу), адже обсяг і асортимент продукції визначатимуть бюджет виробництва [44].

Рідше, за умов сприятливої ринкової кон'юнктури (наприклад, дефіцитність продукції на даному ринку), обсяги продажу обмежуються наявними виробничими потужностями. В цьому випадку перед складанням бюджету продажу формується бюджет виробництва [44].

Прогноз обсягів продажу - необхідний попередній етап з підготовки бюджету продажу, який готується службою маркетингу спільно з відділом продажу та затверджується керівництвом [44].

При прогнозуванні обсягів продажу необхідно враховувати вплив різних факторів. До внутрішніх факторів відносять: обсяги продажу попередніх періодів, виробничі потужності, відносну прибутковість виробів, цінову політику, якість продукції. Зовнішніми факторами є: загальноекономічні показники, споживчий попит, рекламна кампанія, конкуренція, сезонні коливання тощо [44].

При бюджетуванні обсягу реалізації на основі отриманого прогнозу слід враховувати фінансові результати від реалізації в розрізі видів продукції (робіт, послуг), груп покупців і регіонів збуту з метою розроблення найбільш раціонального варіанта щодо максимізації прибутку чи досягнення інших поставлених цілей, зокрема стратегічних [44].

Зазвичай маркетинговий відділ разом з відділом збуту при складанні бюджету продажів спочатку визначають приблизний сумарний обсяг продажів за рік, а потім розподіляють його за місяцями [44].

Розподілити плановану суму продажів за місяцями можна двома способами: розрахувати обсяг продажів для кожного місяця окремо або виконати коефіцієнти (індекси) сезонності реалізації продукції. Можна також використати місячний індекс сезонності, що розраховується як відношення продажів поточного місяця до продажів попереднього [44].

Плановий обсяг продажу продукції ПАТ «ВІТ» наведено у таблиці 2.1. На 2017 рік був запланований обсяг продажів в сумі 54 803,84 тис. грн. , фактично за 2017 рік реалізовано продукції на суму 71 637,64 тис.грн.

Таблиця 2.1

Бюджет продажу товарної продукції (робіт, послуг) ПАТ «ВІТ» за 2017 рік у вартісному вираженні (тис.грн., без ПДВ)

Вид діяльності	2017р. план	питома вага (план у %)	2017р. факт	питома вага (факт у %)	Абсолютне відхилення (+/-)
1	2	3	4	5	6
Розробка конструкторської та технологічної документації (КД, ТД)	28110,2	51,3	3415,29	4,8	-24694,91
Виготовлення трансформаторів струму і напруги, випробування трансформаторів, установки	851,13	1,6	1012,22	1,4	161,09
Виготовлення силових і спец. трансформаторів		0	28481,65	39,7	28481,65
Дослідження	529,40	1,0	612,85	0	83,45
Метрологія	240,00	0,4	902,95	1,3	662,95
Програмно-математичне забезпечення (ПМЗ)	21435,86	39,1	23094,83	32,2	1658,97
Ремонт та модернізація	2358,31	4,3	9518,89	13,3	7160,58
Випробування	350,00	0,6	2113,92	3,0	1763,92
Сертифікація	735,23	1,3	1339,47	1,9	604,24
Розрахунки	0	0	1119,38	1,5	1119,38
Інше	193,71	0,4	26,19	0,0	-167,52
Усього	54803,84	100	71637,64	100	16833,8

Спостерігається відхилення від плану за 2017 рік у бік збільшення на суму 16 833,8 тис.грн.

Причини відхилення плану продажів за видами діяльності наступні:

а) У розділі «Розробка КД і ТД» послуги з надання технічної допомоги при виготовленні та випробуваннях ліцензійних виробів за ліцензійними угодами з компанією ННІ (Корея) і TADEO CZERWENY S.A. (Аргентина) тривали, мали бути завершені в 2018 році.

б) Згідно розділу «Інше» не відбувся контракт з Virginia Transformer Corp (США) з надання послуг з презентації програм. Так, у 2017 році виконано робіт на суму 71 637,64 тис.грн., додатково до плану з бюджету продажів за договорами, укладеними протягом року, в тому числі:

- виготовлення трансформаторів на суму 28 481,65 тис.грн.;
- ПМЗ на суму 23 094,83 тис.грн.;
- метрологія на суму 902,95 тис.грн.;
- ремонт і модернізація - на суму 9518,89 тис.грн.;
- випробування на суму 2113,92 тис.грн.;
- сертифікація на суму 1 339,47 тис.грн.;
- розрахунки на суму 1119,38 тис.грн.;
- інше на суму 26,19 тис.грн.

Складання бюджету виробництва

На основі плану продажу розраховують бюджет виробництва (табл.2.2). Цей бюджет показує, які обсяги продукції необхідно виробити, щоб забезпечити заплановані обсяги продажу з урахуванням запасів готової продукції на початок і на кінець планового періоду. Бюджет виробництва складають у натуральному та у вартісному вираженні з розбивкою за місяцями чи кварталами бюджетного періоду в розрізі окремих видів продукції. Він враховує виробничі потужності, збільшення (зниження) запасів, а також величину зовнішніх закупівель готової продукції [44].

Перед складанням бюджету виробництва необхідно з'ясувати виробничі потужності та порівняти їх з бюджетом реалізації. Інформація про можливу

потужність обладнання надається директором з виробництва на підставі аналізу технологічних процесів виробництва [44].

Необхідний обсяг виробництва продукції визначається за формулою:

$$\text{ПОВ} = \text{ПОП} + \text{ТМЗ г.п. (п.п.)} - \text{ТМЗ г.п. (к.п.)}, \quad (2.29)$$

де ПОВ – плановий обсяг виробництва;

ПОП – плановий обсяг продажу;

ТМЗ г.п.(п.п.) – товарно-матеріальні запаси готової продукції на початок періоду;

ТМЗ г.п.(к.п.) – товарно-матеріальні запаси готової продукції на кінець періоду.

Складним моментом у розробленні бюджету виробництва є обчислення прийняттого запасу готової продукції на кінець планового періоду. Найбільш простим і надійним способом визначення рівня запасів є вираження його у відсотках від рівня обсягів продажу наступного періоду [44].

Таблиця 2.2

**Бюджет виробництва ПАТ «ВІТ» за 2017 рік у вартісному вираженні
(тис.грн., без ПДВ)**

Покупець	Назва продукції	Ціна за од. (без ПДВ)	Об'єм вир-ва 2017р. план	Об'єм вир-ва 2017р. факт	Відхилення від плану	Причина відхилення
1	2	3	4	5	6	7
TADEO CZERWENY S.A. Аргентина	Виготовлення, випробування і передача покупцеві високовольтних екранів - 9 штук	962,72	290,00	660,90	370,90	
ТОВ «ЗЗВО»	Розробка і виготовлення мобільного однофазного джерела регульованої напруги 0-220В, 40А	24,5	0,00	23,90	23,90	Договір підписано після формування бюджету
ТОВ «ЗЗВО»	Виготовлення трифазного джерела 0-12 кВ, 0,35 А	25	0,00	24,41	24,41	Договір підписано після форм. бюджету

Продовж. табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7
Усього: виготовлення трансформаторів струму, установки			290,00	709,20	419,20	
ПАТ «ДТЕК ДНІПРООБЛ- ЕНЕРГО»	Поставка трансформаторів ТДТН 40000/150 У1 - 2 шт.	28481,65	0,00	27008,13	27008,13	Договір підписано після формування бюджету
ТОВ «НВП Перетворювач- комплекс»	Поставка трансформатора для випрямного агрегату 180 кА / 30-150	20344,9	0,00	9119,79	9119,79	Договір підписано після формування бюджету
ПАТ «ДТЕК ДНІПРООБЛ- ЕНЕРГО»	Поставка трансформаторів ТРДНС-25000-35- У1 - 2 шт.	14750,0	0,00	6974,82	6974,82	Договір підписано після формування бюджету
Усього: виготовлено трансформаторів			0,00	43102,74	43102,74	
Усього:			290,00	43811,94	43521,94	

Складання бюджету прямих витрат на матеріали

Витрати підприємства класифікують за різними ознаками. Класифікація витрат потрібна для різноманітних потреб управління, в першу чергу, для визначення собівартості продукції та ціноутворення (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Класифікація витрат підприємства [44]

Ознака класифікації	Група витрат
1	2
1. За сферою діяльності підприємства:	- операційні витрати; - фінансово-інвестиційні витрати
2. За характером поведінки:	- умовно-постійні витрати; - умовно-змінні витрати
3. За способом віднесення на собівартість продукції:	- прямі витрати; - непрямі витрати
4. За відношенням до виробничого процесу:	- основні витрати; - накладні витрати
5. За єдністю складу:	- одноелементні витрати; - комплексні витрати
6. За доцільністю понесення:	- продуктивні витрати; - непродуктивні витрати

Бюджет витрат на матеріали – це кількісне вираження прямих витрат фірми на використання і придбання основних видів сировини та матеріалів. Всі

витрати на матеріали поділяють на прямі (витрати на сировину і матеріали, з яких виготовляється кінцевий продукт) і непрямі. Бюджет прямих витрат на матеріали показує потребу в матеріальних ресурсах, що задовольняють шляхом закупівель. Обсяг необхідних закупівель матеріалів розраховується як сума витрат на матеріали для процесу виробництва, запасів на кінець періоду за мінусом запасів на початок кожного періоду [48].

Бюджет прямих витрат на матеріали складають відділи постачання й економічний відділ відразу після розробки виробничої програми для визначення потреби підприємства в сировині та матеріалах. Бюджет прямих витрат на матеріали ПАТ «ВІТ» наведено у вигляді таблиці 2.4.

Планові витрати розраховують в натуральних і вартісних показниках на основі виробничої програми, та норм витрат основних, та допоміжних матеріалів на виробництво одиниці продукції кожного найменування. При складанні бюджету враховують залишки запасів підприємства на початок та кінець бюджетного періоду [44].

Таблиця 2.4

Бюджет прямих витрат на матеріали ПАТ «ВІТ» за 2017 рік у вартісному вираженні (тис.грн., без ПДВ)

№	Найменування матеріалів, комплектуючих і товарів	Сума прямих витрат 2017 р. план	Сума прямих витрат 2017 р. факт	Відхилення від плану	Причина відхилення
1	2	3	4	5	6
1.	Виготовлення силових і спеціальних трансформаторів:				
1.1.	Договір № 241-ДнОЕ від 14.01.16 р. ПАТ «ДТЕК ДНІПРООБЛЕНЕРГО» Поставка трансформаторів ТДТН 40000/150 У1 в кількості 2 шт.	0,00	20288,92	20288,92	Договір підписано після формування бюджету
1.2.	Договір № 15 / 14-730 / 16 від 03.06.16 р ТОВ «НВП Перетворювач-комплекс» Поставка перетворювального трансформатора для випрямного агрегату 180 кА / 30-150 В у комплекті з системою охолодження і штатним ЗІП (Специфікація №1).	0,00	7867,06	7867,06	Договір підписано після формування бюджету
1.2.	Договір № 331-ДнОЕ від 13.09.16 р. ПАТ «ДТЕК ДНІПРОБЛЕНЕРГО» Поставка трансформаторів ТРДНС-25000-35-У1 в кількості 2 шт.	0,00	6681,17	6681,17	Договір підписано після формування бюджету

Продовж. табл. 2.4

1	2	3	4	5	6
	Усього: виготовлення силових і спеціальних трансформаторів	0,00	34837,15	34837,15	
2.	Ремонт і модернізація:				
2.1.	Договір №95 / 15 від 29.12.15р. ТОВ «Фурлендер Віндтехнологі» Роботи з ремонту трансформатора WMU 4436 / М (у кількості - 1 одиниця), виготовлення Schneider Electric (Туреччина), зав. № 221478-01	0,00	75,51	75,51	
2.2.	Договір №1600872-113 / 15 від 24.02.16 р. ПАТ «НЗФ» Капітальний ремонт та модернізація пічного трансформатора типу ЕОЦНК 40000/150 зав.№943703 із застосуванням пристрою РПН типу РНОА-35/1250.	0,00	2417,65	2417,65	Договір підписано після формування бюджету
2.3.	Договір № 62/1 етап 2 від 02.11.15 р. ТОВ «Фурлендер Віндтехнологі» Ремонт трансформатора WMU 4436 зав. № 222669-04м	0,00	203,56	203,56	
2.4.	Договір № 62/2 етап 2 від 02.11.15 р. ТОВ «Фурлендер Віндтехнологі» Ремонт трансформатора WMU 4436 зав. № 221479-02м	0,00	21,18	21,18	
2.5.	Договір № 62/4 етап 2 від 02.11.15 р. ТОВ «Фурлендер Віндтехнологі» Ремонт трансформатора WMU 4436 зав. № 222308-01м	0,00	208,25	208,25	
2.6.	Договір № 42/16 від 26.05.16 р.ВП «Миронівська» ТЕС ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго» Капітальний ремонт трансформатора 200т Міронівської ТЕС. Капітальний ремонт трансформатора ТРДН-25000 / 110У.	0,00	388,40	388,40	Договір підписано після формування бюджету
2.7.	Договір № 91/16 від 10.10.16 р. ВП «Миронівська» ТЕС ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго» Виготовлення з власних матеріалів двох обмоток РВ на трансформатор ТРДН-25000 / 110У.	0,00	64,18	64,18	
2.8.	Договір № 1603297-65 / 16 від 18.07.16 р. ПАТ «НЗФ» Капітальний ремонт та модернізація пічного трансформатора типу ЕОЦНК-40000/150 зав.№1165725 із застосуванням пристрою РПН типу РНОА-35/1250.	0,00	293,79	293,79	Договір підписано після формування бюджету
2.9.	Договір № 67/16 від 25.07.16 р. ПП ВКФ «АЕК» Відновлювальний ремонт резервного силового трансформатора ТДТН-63000/150/35/6 У1 підстанції «Гвардійська-150»	0,00	861,68	861,68	Договір підписано після формування бюджету

1	2	3	4	5	6
2.10	Договір № 78/16 від 02.11.16 р. ПАТ «Дніпропетровський стрілочний завод» Ремонт пічного Трансформатора типу ЕТЦП-10000 / 10-87 УХЛ4, зав.№1456370, із заміною всіх обмоток та ізоляції трансформатора.	0,00	360,73	360,73	Договір підписано після формування бюджету
	Усього: ремонт і модернізація	0,00	4894,92	4894,92	
3.	Виготовлення трансформаторів струму, напруги:				
	матеріали	0	16,59	16,59	
4.	Метрологія:	0	31,43	31,43	
	матеріали				
5.	Випробування:	0	4,06	4,06	
	матеріали				
6.	Інше:				
	матеріали	0	11,60	11,60	
	Усього:	0,00	39795,76	39795,76	

Обсяг закупівель (ОЗ) залежить від передбачуваного використання матеріальних ресурсів, а також від рівня запасів. Обсяг закупівель визначають за такою формулою:

$$ОЗ = Зп.п. + ОС - Зк.п., \quad (2.30)$$

де Зп.п. – запаси на початок розрахункового періоду;

ОС – обсяг споживання;

Зк.п. – запаси на кінець розрахункового періоду [44].

Так, залежно від специфіки виробництва продукції в компанії, планування споживання матеріалів може здійснюватися як однією сумою по кожному виду продукції (тобто сума прямих матеріалів усього в грошовому вираженні), так і по найменуваннях основних видів сировини й матеріалів [44].

Для того щоб скласти бюджет прямих матеріалів другим способом, треба сформувати матрицю видаткових коефіцієнтів, в якій будуть міститися нормативи споживання кожного виду сировини (в натуральному вираженні) для виробництва одиниці продукції, а також варто спланувати ціни на сировину та матеріали [44].

Бюджет виробничих запасів наведено у вигляді таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

**Бюджет виробничих запасів ПАТ «ВІТ» за 2017 рік у вартісному вираженні
(тис.грн., без ПДВ)**

№	Стаття витрат	2017 р. план	2017 р. факт	Відхилення від плану	Причина відхилення
1	2	3	4	5	6
	Загальновиробничі витрати:				
1.	Матеріали для допоміжного виробництва	180,00	497,38	317,38	Підвищення цін на матеріали
2.	Амортизаційні відрахування по обладнанню, машинам, механізмам	3180,00	3314,95	134,95	
3.	Оренда виробничих будівель	1440,00	2157,63	717,63	Збільш. плати на 40%
4.	Оренда (суборенда) землі	0,00	0,00	0,00	
5.	Паливно-енергетичні ресурси	3529,20	3761,17	231,97	Збільшення тарифів
6.	Ремонт обладнання, машин, механізмів	24,00	72,94	48,94	
7.	Технічне обслуговування обладнання	93,00	64,20	(28,80)	
8.	Ремонт виробничих будівель і споруд	350,00	1045,28	695,28	
9.	Інвентар та господарські речі	12,00	11,99	(0,01)	
10.	Витрати на транспорт	32,50	55,41	22,91	
11.	Послуги зв'язку, інтернету, пошти, DHL	120,00	146,55	26,55	
12.	Охорона праці та протипожежні заходи	170,00	199,77	29,77	
13.	Витрати на службові відрядження	149,00	334,24	185,24	
14.	Паливно-мастильні матеріали	84,00	112,97	28,97	
15.	Послуги сторонніх організацій	115,00	243,61	128,61	
16.	Зберігання обладнання (ХРБ "Енергія")	3,00	3,00	0,00	
17.	Інші загальновиробничі витрати	280,00	50,03	(229,97)	
18.	Перевірка приладів	110,00	190,36	80,36	
19.	Плата за розрахунково-касове обслуговування та ін. послуги банків	200,00	234,07	34,07	
	Усього:	10071,70	12495,57	2423,87	

Складання бюджету прямих витрат на оплату праці

Бюджет прямих витрат на оплату праці відображає витрати на оплату праці основного виробничого персоналу протягом бюджетного періоду згідно з виробничою програмою (тобто з урахуванням затрат робочого часу у людино-годинах і тарифних ставок) [44].

Поряд із бюджетом прямих витрат на сировину та матеріали цей бюджет є дуже важливим для підприємства, оскільки витрати на оплату праці є ваговою складовою витрат виробництва, а їх планування має узгоджуватися з упровадженими на підприємстві формами та системами оплати праці, методами стимулювання та мотивації персоналу [44].

Прямі витрати на оплату праці персоналу разом утворюють фонд оплати праці та поділяються на умовно-змінні та умовно-постійні (фіксовані) витрати:

$$\text{ФОП} = \text{ЗВоп} + \text{ФВоп}, \quad (2.31)$$

де ФОП – фонд оплати праці;

ЗВоп – умовно-змінні витрати;

ФВоп – умовно-постійні витрати.

Змінна складова прямих витрат на оплату праці безпосередньо залежить від обсягу виробництва. Вхідною інформацією для зазначеного бюджету є трудомісткість праці, вартість 1 години роботи працівників або розцінки на операції. Необхідно відстежувати, щоб заробітна плата всього виробничого персоналу, зайнятого безпосередньо на виробництві продукції, залежала від їх продуктивності та результатів виробничої діяльності підрозділу. Постійна складова прямих витрат на оплату праці являє собою гарантований мінімум оплати праці, яку працівник одержує незалежно від того, чи виконує він свої обов'язки, чи ні (наприклад, через простой устаткування) [44].

При підготовці бюджету прямих витрат на оплату праці враховують наступні фактори: він складається виходячи з даних про продуктивність праці та ставок оплати праці основного виробничого персоналу; у бюджеті прямих витрат на оплату праці виділяють фіксовану й відрядну частину оплати праці [44].

Якщо на підприємстві нагромадилася заборгованість по оплаті праці або підприємство підозрює, що не зможе вчасно виплачувати заробітну плату, то додатково до бюджету прямих витрат на оплату праці розписується графік погашення заборгованості по заробітній платі. Цей графік складається за тим же принципом, що й графік оплати платежів за сировину та матеріали. Бюджет прямих витрат на оплату праці ПАТ «ВІТ» наведений у вигляді таблиці 2.6.

Результати розрахунків бюджету прямих витрат на оплату праці враховуються в бюджеті доходів і витрат, а також у бюджеті руху грошових коштів. При складанні бюджету руху грошових коштів слід враховувати, що на

частині підприємств виплати по заробітній платі повністю здійснюються у поточному бюджетному періоді за виконані роботи попереднього періоду. На інших підприємствах такі витрати діляться на дві частини: у поточному періоді виплачується авансована частина заробітної платні, а решта - виплачується наступного місяця [44].

Таблиця 2.6

Бюджет прямих витрат на оплату праці за підрозділами ПАТ «ВІТ» за 2017 рік у вартісному вираженні (тис.грн.)

Види розрахунків, що входять до фонду оплати праці (ФОП)	Фонд оплати праці (гривня)	У т.ч. основна заробітна плата	У т.ч. додаткова зарплата	У т.ч. інші заохочення та компенсаційні виплати з ФОП	У т.ч. премія
1	2	3	4	5	6
002 Оплата за договором підряду штатних	20689,00	20689,00			
006 Погодинна оплата за тарифними ставками	1 805 392,49	1 805 392,49			
007 Погодинна оплата за окладом	12 264 391,40	12 264 391,40			
011 Оплата за договором підряду позаштатних співробітників	731 356,00	731 356,00			
013 Доплата за роботу в нічний час	74 134,83		74 134,83		
018 Доплата за роботу водіям з ненормованим робочим днем	17 007,30		17 007,30		
019 Доплата за понаднормовий час	420 972,42		420 972,42		
021 Доплата за класність	18 452,32		18 452,32		
022 Премія основних підрозділів	4 082 173,00		4 082 173,00		4 082 173,00
023 Доплата за роботу в святкові дні	195 992,42		195 992,42		
024 Доплата за шкідливі умови праці	47 477,74		47 477,74		
025 Оплата за дні у відрядженні	608 990,22	608 990,22			
027 Оплата чергової відпустки	1 892 089,11		1 892 089,11		
029 Додаткова оплачувана відпустка	2298,08		2298,08		
031 Оплата за середнім заробітком	205 902,10		205 902,10		
039 Доплата за суміщення професій	22 147,93		22 147,93		
050 Компенсація за невикористану відпустку	50 734,75		50 734,75		
054 Поточне преміювання допоміжних відділів	1 394 532,00		1 394 532,00		1 394 532,00
062 Оплата за роботу у святкові дні	158 440,88		158 440,88		
063 Надбавка за вчений ступінь	100 871,31		100 871,31		
074 Премія до ювілейних та пам'ятних дат	28 000,00			28 000,00	
096 Доплата за розширення зони обслуговування	2 628,92		2 628,92		
Фактичні дані за 2017 рік	24 271 523,97	15 557 668,86	8 685 855,11	28 000,00	5 476 705,00
План за бюджетом на 2017 рік	20 071 200,00	14 550 200,00	5 463 000,00	58 100,00	3 024 000,00
Відхилення від плану за 2017 рік	+ 4 200 323,97	+1 007 468,86	+3 222 855,1	(30 100,00)	+2 452 705,0
Фактичні дані за 2016 рік	21 230 332,56	14 092 575,37	7 091 996,84	45 760,35	4 289 520,00

Таким чином, абсолютне відхилення ФОП в бік збільшення від плану склало 4,2 млн.грн., в т.ч. зростання основної заробітної плати на 1,00 млн.грн. і додаткової заробітної плати на 3,2 млн.грн..

Зростання ФОП обумовлено збільшенням замовлень, повним завантаженням робіт всіх підрозділів в 2017 році й відповідно зміна режиму роботи з 4-х днів на повний робочий тиждень.

За 2017-й рік темп зростання виручки від реалізації продукції (179%) значно перевищив темп зростання витрат на оплату праці (103%).

Чисельність працівників на 31.12.2017 року склала 291 чоловік. Звільнилися з початку року 16 осіб.

Складання бюджету собівартості реалізованої продукції

Для досягнення успіху в реалізації мети підприємства важливе значення мають прогностні показники собівартості реалізованої продукції за бюджетний період і порівняння її з динамікою цін на ринку за останні п'ять років, їх сезонна варіація, форми і методи державної підтримки виробництва окремих видів продукції [45].

Для виконання цієї прогностної задачі складається бюджет собівартості реалізованої продукції за бюджетний період, який зосереджує в собі такі прогностні показники:

- залишок готової продукції на початок бюджетного періоду;
- виробництво готової продукції за бюджетний період;
- запланований обсяг реалізації готової продукції підприємства за бюджетний період;
- залишок готової продукції на кінець бюджетного періоду;
- розрахунок повної собівартості реалізованої продукції;
- дохід (виручка) від реалізації готової продукції [45].

Наведені показники сприяють:

- проведенню аналізу фінансового стану та встановленню причинно-наслідкових зв'язків збитковості підприємства або окремих галузей чи видів діяльності;

- вивченню окремих сегментів товарного ринку, на яких підприємство планує реалізувати свою продукцію;
- визначенню збитковості галузі й виробництва та розробленню плану їх закриття, ліквідації або продажу;
- аналізу складу витрат, що формують повну собівартість кожного виду продукції, рентабельність її виробництва та вклад у загальний дохід від реалізації продукції підприємства;
- розробленню механізму здійснення контролю над основними складовими витрат, що формують собівартість реалізованої продукції [45].

Бюджет собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) ПАТ «ВІТ» розглянуто у вигляді таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

**Бюджет собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) ПАТ «ВІТ» за
2017 рік у вартісному вираженні (тис.грн., без ПДВ)**

№	Стаття витрат	2017 р. план	2017 р. факт	Відхилення від плану
1	2	3	4	5
1.	Собівартість реалізованої продукції по групах продукції (товарів, робіт, послуг) в т.ч.:	49821,7	66611,0	16789,13
1.1	Розробка конструкторської та технічної документації	25554,8	3501,5	(22053,2)
1.2	Виготовлення трансформаторів струму і напруги	773,8	948,1	174,4
1.3	Виготовлення силових і спеціальних трансформаторів	0,0	27008,1	27008,1
1.4	Технологічне обладнання	0,0	0,0	0,0
1.5	Дослідження	481,3	606,5	125,3
1.6	Метрологія	218,2	842,5	624,3
1.7	Програмно-математичне забезпечення	19487,1	20711,2	1224,0
1.8	Ремонт та модернізація	2143,9	9090,9	6946,9
1.9	Випробування	318,2	1894,9	1576,7
1.10	Сертифікація	668,4	1273,2	604,8
1.11	Розрахунки	0,0	709,4	709,4
1.12	Інше	176,1	24,7	(151,4)

Складання бюджету споживання енергоресурсів

Бюджет споживання енергоресурсів – це кількісне вираження планів щодо витрат підприємства на енергоресурси. Цей бюджет доцільно складати тільки для підприємств, компаній, організацій, у яких витрати на енергоресурси мають значну частку в собівартості виробленої продукції, чого не можна

сказати про ПАТ «Український науково-дослідний проектно-конструкторський та технологічний інститут трансформаторобудування».

Складання бюджету витрат на реалізацію та управління

Бюджет управлінських витрат - це документ, який відображає витрати на управління виробничо-господарською діяльністю підприємства (організації) в плановому періоді [44].

Так, бюджет адміністративних (управлінських) витрат містить інформацію про суму загальногосподарських витрат, пов'язаних з обслуговуванням та управлінням підприємством [44].

До бюджету адміністративних витрат можуть входити такі статті витрат:

- організаційні та представницькі витрати;
- витрати на службові відрядження;
- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання;
- винагороди за професійні послуги;
- витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, факс, інтернет);
- амортизація;
- витрати на врегулювання спорів у судових органах;
- податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг);
- плата за розрахунково-касове обслуговування [44].

Так, як статті цього бюджету різноманітні й пов'язані з діяльністю великої кількості відділів підприємства, то і завдання з розроблення бюджету є досить складним. Величину адміністративних витрат визначають економічний відділ і фінансова служба, яка зводить ці витрати в єдиний бюджет.

Бюджет управлінських витрат (без урахування обов'язкових платежів і податків) ПАТ «Український науково-дослідний проектно-конструкторський та технологічний інститут трансформаторобудування» представлено у вигляді таблиці 2.8.

**Бюджет управлінських витрат ПАТ «ВІТ» за 2017 рік у вартісному
вираженні (тис.грн., без ПДВ)**

№	Стаття витрат	2017 р. план	2017 р. факт	Відхилення від плану	Причина відхилення
1	2	3	4	5	6
1.	Амортизація об'єктів загальногосподарського призначення	7,80	5,28	(2,52)	
2.	Телекомунікації, обчислювальна техніка та програмне забезпечення	20,00	13,95	(6,05)	
3.	Аудиторські, консалтингові, юридичні та інформаційні послуги	62,00	46,37	(15,63)	
4.	Паливно-енергетичні витрати	122,00	140,56	18,56	
5.	Послуги зв'язку	24,00	21,40	(2,60)	
6.	Канцтовари	10,00	41,00	31,00	
7.	Корпоративні витрати	25,00	20,66	(4,34)	
8.	Оренда приміщень	114,00	167,28	53,28	Збільшення курсу валют та вартості орендної плати
9.	Службові відрядження	45,00	290,28	245,28	Відрядження співробітника в Індію
10.	Утримання легкових автомобілів	60,00	89,60	29,60	
11.	Послуги сторонніх організацій	12,00	0,28	(11,72)	
12.	Інші управлінські витрати	36,00	11,10	(24,90)	
	Усього:	537,80	847,76	309,96	

Складання бюджету комерційних витрат

Комерційні витрати - це витрати, пов'язані із просуванням товарів на ринок збуту. До них відносять:

- комісійні збори, що сплачують збутовим і посередницьким організаціям відповідно до договорів;

- транспортні послуги (витрати на доставку товарів до станції або пристані відправлення, навантаження у вагони й судна, оплата спеціалізованих транспортно-експедиційних контор);

- витрати на тару й упакування;

- витрати на рекламу;

- представницькі витрати;

- інші витрати на збут (витрати на зберігання, складування, сортування, тощо) [17].

Частина цих витрат залежить від обсягу продажів, наприклад комісійні. Інша частина - постійна складова комерційного бюджету [17].

Таблиця 2.9

**Бюджет комерційних витрат ПАТ «ВІТ» за 2017 рік у вартісному вираженні
(тис.грн., без ПДВ)**

№	Стаття витрат	2017 р. план	2017 р. факт	Відхилення від плану	Причина відхилення
1	2	3	4	5	6
1.	Реклама та витрати на просування продукції, робіт, послуг	12,00	0,00	(12,00)	
2.	Витрати на транспортування	100,00	0,00	(100,00)	
3.	Маркетингові дослідження				
4.	Послуги сторонніх організацій	0,00	0,00	0,00	
5.	Страховання	20,80	0,00	(20,80)	
6.	Матеріали і тара на упаковку	4,00	0,00	(4,00)	
7.	Інші комерційні витрати, в т.ч. гарантійний ремонт	324,00	100,49	(223,51)	Участь в авторському нагляді з відновлювального ремонту автотрансформатора АОДЦТ-417000/750/500-У1 в ВАТ "ПІК ХК ЕЛЕКТРОЗАВОД"
	Разом комерційних витрат:	460,80	100,49	(360,31)	

Складання прогностного звіту про прибутки та збитки

Бюджет доходів і витрат (прогностний звіт про прибутки та збитки) є одним з основних бюджетів підприємства. Він формується розрахунковим шляхом на основі всіх видів, наведених вище, операційних бюджетів. Головним показником БДВ являється показник чистого прибутку (збитку). Розроблення бюджету доходів і витрат відбувається за напрямками діяльності (видів бізнесу) підприємства та в розрізі асортиментних груп товарів [44].

Складання БДВ доцільно починати з нижчого рівня фінансової структури підприємства, на якому ведеться розрахунок прибутків (збитків). Далі БДВ за різними центрами відповідальності та напрямками діяльності консолідується на рівні підприємства в цілому [44].

Призначення бюджету доходів і витрат підприємства полягає у наданні керівництву підприємства деталізовану інформацію про ефективність господарської діяльності за кожним напрямом і кожного структурного

підрозділу підприємства за певний період часу, проаналізувати і визначити резерви формування та збільшення прибутку, оптимізації податкових та інших відрахувань до держбюджету. Відповідно, за цим документом встановлюються ліміти (нормативи) основних статей витрат, нормативи прибутку [44].

Формат БДВ відображає всі види доходів і витрат підприємства за окремими статтями. Дохідну частину бюджету доходів і витрат поділяють на три групи:

- доходи від реалізації продукції;
- доходи від інших видів операційної діяльності;
- доходи від фінансово-інвестиційної діяльності.

Витратна частина БДВ складається з:

- витрат на операційну діяльність, безпосередньо пов'язану з виробництвом і збутом продукції;
- витрат зі сплати податків (без непрямих податків - ПДВ та акцизів);
- витрат на фінансову та інвестиційну діяльність [44].

Підприємство розробляє формат бюджету доходів і витрат самостійно з урахуванням специфіки господарської діяльності та загальних правил виділення найважливіших контрольних показників. У процесі розроблення формату бюджету необхідно включити в нього ті статті витрат, які відповідають найбільш важливим (критичним) для бізнесу ресурсам [44].

Необхідно мати на увазі, що для підприємств однієї галузі критичними можуть бути різні ресурси, тому підприємства мають можливість самостійно визначати, які види витрат мають бути виділені у форматі бюджету доходів і витрат окремими статтями. У бюджеті доходів і витрат особливе значення має визначення собівартості продукції.

Залежно від методу обчислення собівартості продукції у БДВ обчислюються повна собівартість чи собівартість виробленої продукції та собівартість реалізованої продукції [44].

Розраховуючи прибуток підприємства в цілому і за видами діяльності, важливо правильно розносити загальновиробничі та загальногосподарські

накладні витрати за центрами фінансового обліку. Універсального алгоритму розподілу зазначених витрат за бізнес-одинацями не існує, кожне підприємство розробляє його самостійно з урахуванням специфіки своєї операційної та фінансово-інвестиційної діяльності [44].

Приклад побудови бюджету доходів і витрат ПАТ «ВІТ» за 2017 рік у вартісному вираженні (тис.грн., без ПДВ) на основі консолідації операційних бюджетів, наведено в таблиці 2.10.

Виділяють наступні етапи формування бюджету доходів і витрат:

а) Розроблення прогнозів попиту на продукцію і формування бюджету продажу. Виручка від продажу (реалізації) за бюджетний період визначається за вартістю реалізованих товарів відповідно до прогнозів збуту товарів чи послуг підприємства за фактичними відпускними цінами. Загальна виручка включає ПДВ та інші податки з обороту.

б) Розроблення бюджету виробництва.

в) Визначення прямих витрат, які консолідуються за відповідними статтями на основі операційних бюджетів (бюджет матеріальних витрат, бюджет прямих витрат на оплату праці тощо). В середині цих бюджетів витрати розподіляють на умовно-постійні та умовно-змінні [44].

Таблиця 2.10

**Бюджет доходів і витрат ПАТ «ВІТ» за 2017 рік у вартісному вираженні
(тис.грн., без ПДВ)**

№	Стаття витрат	2017 р. план	2017 р. факт	Відхилення від плану
1	2	3	4	5
1.	Разом виручка від реалізації за групами продукції (послуг) в т.ч.:	54803,9	71637,6	16833,8
1.1	Розробка конструкторської та технічної документації	28110,2	3415,3	(24694,9)
1.2	Виготовлення трансформаторів струму і напруги	851,1	1012,2	161,1
1.3	Виготовлення силових і спеціальних трансформаторів	0,0	28481,6	28481,6
1.4	Технологічне обладнання	0,0	0,0	0,0
1.5	Дослідження	529,4	612,8	83,4
1.6	Метрологія	240,0	903,0	663,0
1.7	Програмно-математичне забезпечення	21435,9	23094,8	1659,0
1.8	Ремонт та модернізація	2358,3	9518,9	7160,6
1.9	Випробування	350,0	2113,9	1763,9
1.10	Сертифікація	735,2	1339,5	604,2
1.11	Розрахунки	0,0	1119,4	1119,4
1.12	Інше	193,7	26,2	(167,5)
2.	Разом собівартість реалізованої продукції по гр. продукції в т.ч.:	49821,7	66611,0	16789,13

Продовж. табл. 2.10

1	2	3	4	5
2.1	Розробка конструкторської та технічної документації	25554,8	3501,5	(22053,2)
2.2	Виготовлення трансформаторів струму і напруги	773,8	948,1	174,4
2.3	Виготовлення силових і спеціальних трансформаторів	0,0	27008,1	27008,1
2.4	Технологічне обладнання	0,0	0,0	0,0
2.5	Дослідження	481,3	606,5	125,3
2.6	Метрологія	218,2	842,5	624,3
2.7	Програмно-математичне забезпечення	19487,1	20711,2	1224,0
2.8	Ремонт та модернізація	2143,9	9090,9	6946,9
2.9	Випробування	318,2	1894,9	1576,7
2.10	Сертифікація	668,4	1273,2	604,8
2.11	Розрахунки	0,0	709,4	709,4
2.12	Інше	176,1	24,7	(151,4)
3.	Комерційні витрати (витрати на збут)	460,8	100,5	(360,3)
3.1	Реклама і витрати на просування продукції, робіт, послуг	12,0	0,0	(12,0)
3.2	Витрата на транспорт	100,0	0,0	(100,0)
3.3	Послуги сторонніх організацій	0,0	0,0	(0,0)
3.4	Страховання	20,8	0,0	(20,8)
3.5	Матеріали і тара на упаковку	4,0	0,0	(4,0)
3.6	Інші комерційні витрати (в т.ч. гарантійний ремонт)	324,0	100,5	(223,5)
4.	Управлінські витрати (адміністративні витрати)	2860,4	3517,1	656,7
4.1	Заробітна плата працівників апарату управління	1685,7	2217,3	531,6
4.2	Нарахування на зарплату працівників	636,9	452,0	(184,9)
4.3	Амортизація об'єктів загальногосподарського призначення	7,8	5,3	(2,5)
4.4	Телекомунікації, обчислювальна техніка та програмне забезпечення	20,0	13,9	(6,1)
4.5	Аудиторські, консалтингові, юридичні та інформаційні послуги	62,0	46,4	(15,6)
4.6	Паливно-енергетичні витрати	122,0	140,6	(18,6)
4.7	Послуги зв'язку	24,0	21,4	(2,6)
4.8	Канцтовари	10,0	41,0	31,0
4.9	Корпоративні витрати	25,0	20,7	(4,3)
4.10	Оренда приміщень	114,0	167,3	53,3
4.11	Службові відрядження	45,0	290,3	245,3
4.12	Утримання легкових автомобілів	60,0	89,6	29,6
4.13	Послуги сторонніх організацій	12,0	0,3	(11,7)
4.14	Інші управлінські витрати	36,0	11,1	(24,9)
5.	Прибуток від продажу	1661,0	1409,1	(251,9)
6.	Інші доходи, в т.ч.:	2641,6	13795,0	11153,5
6.1	Дохід від продажу валюти (рах.71.1)	0,0	32,7	32,7
6.2	Дохід від реалізації активів (рах.71.2)	500,0	2085,6	1585,6
6.3	Дохід за надані послуги стороннім орг.(рах.71.9), в т.ч.:	630,6	972,7	342,1
	ТОВ "Електрозавод-ВІТ"		113,4	
	Представництво "ВАТ" ЕЛЕКТРОЗАВОД "		52,3	
6.4	Дохід від операційної діяльності (% банку),(рах.71.9)	1200,0	4018,9	2818,9
6.5	Дохід від орендної діяльності (рах.71.3), в т.ч.:	311,0	305,1	(5,9)
	ТОВ "Електрозавод-ВІТ"		82,2	
	ТОВ НДЦ "ЗТЗ-СЕРВІС"		68,0	
6.6	Дохід від операційної курсової різниці (рах.71.4)	0,0	4779,5	4779,5
6.7	Отримані штрафи, пені (рах.71.5)	0,0	37,1	37,1
6.8	Дохід від неопераційної курсової різниці (рах.74.4)	0,0	1525,7	1525,7
6.9	Інші доходи від звичайної діяльності (рах.74.6)	0,0	0,0	0,0
6.10	Дохід від списання кредиторської заборгованості (рах.71.7)	0,0	25,0	25,0
6.11	Дохід від розбирання малоцінних та швидкознош. предметів	0,0	12,8	12,8
7.	Інші витрати всього, в т.ч.:	2465,0	9480,6	7015,6
7.1	Витрати на утримання гуртожитку	42,0	26,0	(16,0)
7.2	Відрахування профспілки на проведення культ.мас. заходів	30,0	83,0	53,0
7.3	Витрати на вихідну допомогу	100,0	23,1	(76,9)

Продовж. табл. 2.10

1	2	3	4	5
7.4	Витрати на доплату наукових пенсій	360,0	265,2	(94,8)
7.5	Доплата на відшкодування витрат на виплату пенсій	30,0	27,3	(2,7)
7.6	Амортизація безкоштовно отриманих основних фондів	3,0	0,2	(2,8)
7.7	Інші витрати, в т. ч. за колективним договором	120,0	220,8	100,8
7.8	Утримання квартири	8,0	11,9	3,9
7.9	Витрати на дослідження і розробки	0,0	172,1	172,1
7.10	Витрати на послуги зв'язку	18,0	15,6	(2,4)
7.11	Витрати на оренду приміщень	120,0	129,9	9,9
7.12	Представницькі витрати	24,0	113,1	89,1
7.13	Членські внески (СІГРЕ, ТРАВЕК)	60,0	104,1	44,1
7.14	Витрати на інформаційне забезпечення	40,0	93,6	53,6
7.15	Витрати на оплату реактивної енергії	300,0	340,8	40,8
7.16	Витрати на податки, збори і обов'язкові платежі	1020,0	1420,9	400,9
7.17	Витрати на авторську винагороду	0,0	0,0	0,0
7.18	Втрати від реалізації іноземної валюти (94.2)	0,0	228,5	228,5
7.19	Сумнівні та безнадійні борги (94.4)	0,0	220,0	220,0
7.20	Втрати від операційної курсової різниці (94.5)	0,0	3970,2	3970,2
7.21	Втрати від неопераційної курсової різниці (97.4)	0,0	488,5	488,5
7.22	Визнані штрафи, пені та ін. (94.8)	0,0	226,0	226,0
7.23	ПДВ без права включення до податкового кредиту	0,0	9,9	9,9
7.24	Нарахування резервів	0,0	(148,3)	(148,3)
7.25	Витрати на оплату за середнім заробітком мобілізованим	0,0	213,5	213,5
7.26	Відсотки за кредит (95.1)	0,0	0,8	0,8
8.	Собівартість реалізованих активів (94.3)	100,0	1138,5	1038,5
9.	Інші витрати, в т.ч.:	90,0	85,4	(4,6)
9.1	списання необоротних активів	0,0	0,0	0,0
9.2	інші витрати звичайної діяльності (демонтаж)	0,0	0,0	0,0
9.3	Інші витрати (94.9)	90,0	85,4	(4,6)
10.	Прибуток до оподаткування	1837,6	5723,6	3886,0
11.	Податок на прибуток (98.1)	330,8	1013,6	682,8
12.	Чистий прибуток (збиток)	1506,8	4710,0	3203,2

г) Визначення чистого доходу як різниці між валовим доходом (валовим продажем) і непрямими податками, які входять у ціну продукції:

$$\text{ЧД} = \text{ВД} - \text{НеП}, \quad (2.32)$$

де ЧД – чистий дохід;

ВД – валовий дохід (валовий продаж);

НеП – непрямі податки [44].

д) Визначення маржинального прибутку як різниці між чистим доходом і прямими витратами підприємства:

$$\text{МП} = \text{ЧД} - (\text{Воп} + \text{МВ}), \quad (2.33)$$

де МП – маржинальний прибуток;

ЧД – чистий дохід;

Воп – витрати на оплату праці;

МВ – матеріальні витрати [44].

Маржинальний прибуток доцільно обраховувати не тільки для всього обсягу продажу, але й для кожного виду продукції окремо (на весь обсяг продукції або на одиницю продукції). Отже, визначається покриття чистим доходом суми прямих витрат на виробництво продукції [44].

е) Визначення загальновиробничих (непрямих) витрат, складання бюджету загальновиробничих витрат із розподілом їх на умовно-постійні та умовно-змінні, і розрахунок виробничої собівартості продукції:

$$\text{Свироб.} = \text{Воп} + \text{МВ} + \text{ЗВВ}, \quad (2.34)$$

де Свироб. – виробнича собівартість продукції;

Воп – витрати на оплату праці;

МВ – матеріальні витрати;

ЗВВ – загальновиробничі витрати [44].

є) Визначення інших непрямих витрат і формування відповідних бюджетів (бюджету комерційних та адміністративних витрат).

ж) Визначення прибутку до оподаткування (валового прибутку), суми податку на прибуток, розрахунок прибутку після оподаткування (чистого прибутку). Валовий прибуток розраховується як різниця між обсягом продажу і валовими витратами:

$$\text{ВП} = \text{ОП} - \text{ВВ}, \quad (2.35)$$

де ВП – валовий прибуток (прибуток до оподаткування);

ОП – обсяг продажу (валовий продаж);

МВ – матеріальні витрати;

ВВ – валові витрати [44].

з) Чистий прибуток розраховується як різниця між валовим прибутком і сумою податку на прибуток:

$$\text{ЧП} = \text{ВП} - \text{пп}, \quad (2.36)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ВП – валовий прибуток;

пп – податок на прибуток [44].

Складання бюджету руху грошових коштів

Бюджет руху грошових коштів - це план руху коштів на поточному рахунку та у касі підприємства і його структурного підрозділу, який показує всі прогнозовані надходження і витрати коштів у результаті діяльності підприємства. Бюджет руху грошових коштів складається на підставі операційних бюджетів. Оскільки не всі доходи і витрати пов'язані з рухом грошових коштів, тому необхідно визначити суму доходів і витрат, що мають грошовий характер [44].

Бюджет руху грошових коштів відбиває:

- передбачені умовами договорів надходження передоплати за продукцію, що поставляється, затримку надходжень за відвантажену раніше продукцію - дебіторську заборгованість, використання фінансових сурогатів (заліків, казначейських зобов'язань, векселів тощо);

- забезпечення збалансованості надходжень коштів (відповідних плану доходів) та їх використання (відповідно до плану витрат) на підприємстві за бюджетними періодами;

- потребу в зовнішньому фінансуванні (обсяг кредитів, інвестицій) [44].

Особливості складання бюджету руху грошових коштів:

- бюджет руху грошових коштів складається поступово за методом вертикальних обчислень (від періоду до періоду);

- грошові кошти у розпорядженні обчислюються як сума прогнозних грошових надходжень і залишку грошових коштів на початок періоду;
- надлишок (дефіцит) грошових коштів розраховується як різниця між грошовими коштами у розпорядженні та витратами грошових коштів;
- залишок грошових коштів на кінець відповідного розрахункового періоду переноситься як залишок грошових коштів на початок наступного періоду [44].

Розрахунок залишку грошових коштів на кінець періоду здійснюється за формулою:

$$\Gamma\text{Кк.п.} = \Gamma\text{Кп.п.} + \Gamma\text{Кнадх.} - \Gamma\text{Квитр.}, \quad (2.37)$$

де $\Gamma\text{Кк.п.}$ – залишок грошових коштів на кінець періоду;

$\Gamma\text{Кп.п.}$ – залишок грошових коштів на початок періоду;

$\Gamma\text{Кнадх.}$ – усі надходження грошових коштів;

$\Gamma\text{Квитр.}$ – витрачання грошових коштів [44].

У випадку, коли залишок грошових коштів має від’ємне значення (дефіцит грошових коштів), необхідно передбачити джерела покриття дефіциту. Для цього до залишку грошових коштів на початок періоду слід додати суму додаткового фінансування на покриття дефіциту грошових коштів:

$$\Gamma\text{К к.п.} = \Gamma\text{К п.п.} + \Gamma\text{Кнадх.} - \Gamma\text{Квитр.} + \text{ДФ}, \quad (2.38)$$

де $\Gamma\text{Кк.п.}$ – залишок грошових коштів на кінець періоду;

$\Gamma\text{Кп.п.}$ – залишок грошових коштів на початок періоду;

$\Gamma\text{Кнадх.}$ – усі надходження грошових коштів;

$\Gamma\text{Квитр.}$ – витрачання грошових коштів;

ДФ – додаткове фінансування на покриття дефіциту грош. коштів [44].

Якщо підприємству постійно бракує коштів, то виникають проблеми з оплатою зобов’язань. При дефіциті коштів підприємство повинно передбачити

способи короткотермінового кредитування [44].

Так, проблему дефіциту грошових коштів можна усунути. Для створення умов мінімального запасу міцності, тобто для швидкого реагування на зміну ситуації, підприємство повинно мати певний мінімум коштів на рахунку. За надлишку грошових коштів їх можна використати для короткотермінових інвестицій [44].

Приклад розробленого бюджету руху грошових коштів наведено у вигляді таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Прогнозний бюджет руху грошових коштів ПАТ «ВІТ» на 2018 рік у вартісному вираженні (тис.грн., без ПДВ)

Показник	Залишок на кінець 2017 р.	2018 р. план	2018 р. факт	Відхилення
1	2	3	4	5
Залишок коштів на початок періоду		26376,00	32197,82	5821,82
Надходження грошових коштів за всіма видами діяльності		29668,19	109995,00	80326,81
Витрата грошових коштів за всіма видами д-ті		49876,68	110691,57	60814,89
Рух грошових коштів за операційною діяльністю				
Надходження грошових коштів за операц. ді-тю		28468,19	105171,22	76703,03
Надходження від покупців основної продукції		27026,48	101023,32	73996,85
Надходження від оренди		311,00	306,42	(4,58)
Інші надходження		1130,70	3841,47	2710,77
Використання грошових коштів за операційною діяльністю в т.ч.:		47016,68	109390,18	62373,50
Зарплата, виплачена співробітникам		15752,12	19100,09	3347,97
Утримання із зарплати		4319,28	4916,16	596,88
Нарахування на зарплату		7582,97	5184,29	(2398,68)
Матеріали та послуги		7909,51	65566,75	57657,23
Паливно-енергетичні ресурси		6055,40	4734,60	(1320,80)
Платежі на утримання та поточний ремонт транспорту		29,60	7,71	(21,89)
Платежі страховим організаціям		6,00	3,22	(2,78)
Платежі по забезпеченню якості й отримання ліцензій		0,50	0,00	(0,50)
Платежі за видатками щодо забезпечення нормальних умов праці		5,40	5,62	0,22
Платежі з телекомунікаційних послуг		3,60	4,50	0,90
Витрати на інформаційні та консультаційні послуги		170,51	136,01	(34,50)
Витрати на довідкові інформаційні програми		76,80	110,21	33,41
Інші платежі з операційної діяльності в т.ч. податки		4684,98	9542,95	4857,97
Комерційні витрати		420,00	78,08	(341,92)
Чисті грошові кошти від операційної діяльності		(18548,49)	(4218,96)	14329,53
Рух грошових коштів з інвестиційної діяльності				
Використання грошових коштів з інвестиційної діяльності		2860,00	414,76	(2445,24)

1	2	3	4	5
Придбання об'єктів основних засобів, дохідних вкладень в матеріальні цінності й нема тер. активів		2860,00	414,76	(2445,24)
Чисті грошові кошти від інвестиційної діяльності		(2860,00)	(414,76)	2445,24
Рух грошових коштів з фінансової діяльності				
Надходження грошових коштів від фін. д-ті		1200,00	4823,78	3623,78
Надходження відсотків за депозитами в банках		1200,00	3937,91	2737,91
Надходження за кредитами в банках		0,00	885,87	885,87
Використання грошових коштів з фін. д-ті		0,00	886,63	886,63
Погашення позик і кредитів без відсотків		0,00	885,87	885,87
Погашення відсотків за позиками і кредитами		0,00	0,76	0,76
Чисті грошові кошти від фінансової діяльності		1200,00	3937,15	2737,15
Чисте збільшення (зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів		(20208,49)	(696,57)	19511,92
Залишок коштів на кін. п. з урах. залишку на поч. п.	26376,00	6167,51	31501,25	

Таким чином, відбулося відхилення від плану в бік збільшення надходжень грошових коштів від покупців основної продукції, що склало 73 996,85 тис.грн., за рахунок надходжень (в тому числі авансових платежів), отриманих за договорами і контрактами, підписаними з 01.01.2017 року.

Також додатково до плану за бюджетом 2017 р. отримано грошові кошти на суму 83 525 тис.грн., в тому числі:

- за новими договорами і контрактами, підписаними протягом 2017 року (у тому числі авансових платежів) - на суму 80 447 тис.грн.;
- погашення дебіторської заборгованості за відповідними договорами - на суму 203 тис.грн.;
- оплата додаткової роботи за контрактом з компанією Virginia Transformer Corporation - на суму 2 006 тис.грн.;
- курсова різниця склала 694 тис.грн.;
- з інших причин – на суму 175 тис.грн.

Не отримано грошові кошти на суму 9 528 тис.грн., в тому числі:

- через коригування термінів виконання робіт і, відповідно, перенесення оплати робіт на 2018 рік – на суму 3 828 тис.грн.;
- отримані раніше, в 2017 році грошові кошти, після затвердження бюджету – 4 331 тис.грн.;
- через розірвання договорів не отримані грошові кошти – 590 тис. грн.;

- не отримано грошові кошти через коригування договірної ціни за додатковими угодами – на суму 779 тис.грн.

Відхилення від плану використання грошових коштів з операційної діяльності склало – 62 373,50 тис.грн. в бік збільшення, в тому числі:

- відхилення з оплати матеріалів і послуг на суму 57 657,23 тис.грн., придбання матеріалів з основної тематики – на суму 52 085,58 тис. грн.;

- відбулося відхилення, в бік збільшення стосовно оплати праці, що склало – 1 546,16 тис.грн., виплати з оплати праці збільшилися на суму в розмірі 3 347,97 тис.грн.;

- відхилення з паливно-енергетичних ресурсів склало 1 320,80 тис.грн. в сторону зменшення, що відбулося за рахунок економії енергоресурсів.

Складання прогнозного балансу

Розроблення бюджету по балансовому листу, чи прогнозного балансу активів і пасивів, є завершальним етапом бюджетування.

Прогнозний баланс активів і пасивів - це документ, який показує зміни у співвідношенні активів і пасивів підприємства після реалізації бюджету доходів та витрат, і бюджету руху грошових коштів [44].

Активи - це ресурси підприємства на певну дату, які уможливають отримання економічних вигід (грошові кошти, запаси сировини і матеріалів, готової продукції, необоротні засоби, нематеріальні активи тощо).

Пасиви - це джерела надходження активів (власний капітал, кредиторська заборгованість) [44].

Значення прогнозного балансу полягає в тому, що він дає можливість:

- виконати розрахунки необхідних показників та коефіцієнтів, й надати попередню оцінку щодо фінансового стану підприємства на кінець відповідного періоду;

- оцінити, як зміниться вартість підприємства в результаті господарської діяльності підприємства за бюджетний період;

- визначити зміни в ефективності господарської діяльності підприємства й зазначити наявні проблеми;

- проконтролювати правильність розроблення всіх інших бюджетів аналізованого підприємства на відповідний період (тобто, баланс має «збігтися») [44].

Інформаційною базою розробки розрахункового балансу є:

- бухгалтерський баланс на початок бюджетного періоду;
- бюджет доходів і витрат;
- бюджет руху грошових коштів;
- бюджет капітальних витрат [44].

Особливістю цього етапу бюджетування є те, що частину статей балансу містять бюджет доходів і витрат й бюджет руху грошових коштів. Однак для цілої низки показників необхідні спеціальні розрахунки (наприклад, основних коштів, нематеріальних активів, податкових платежів тощо). Прогнозний баланс ПАТ «ВІТ» наведений у таблиці 2.12.

Таким чином, отримані результати дозволяють зробити висновок про ефективність роботи підприємства наступного року, що є необхідною, але не достатньою умовою для прийняття бюджету.

Таблиця 2.12

Прогнозний баланс ПАТ «ВІТ» на 2018 рік, тис.грн.

Показник	2017 р. факт		2018 р. план		Відхилення (+,-) план 2018 /факт 2017	
	на початок зв.п.	на кінець зв.п.	на початок зв.п.	на кінець зв.п.	на початок зв.п.	на кінець зв.п.
1	2	3	4	5	6	7
Актив						
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи:	1709	2386	2386	2162	677	(224)
первісна вартість	3223	4171	4171	4171	948	0
накопичена амортизація	1514	1785	1785	2009	271	224
Незавершені капітальні інвестиції	146	192	192	267	46	75
Основні засоби:	39854	37810	37810	35482	(2044)	(2328)
первісна вартість	94740	95577	95577	96321	837	744
знос	54886	57767	57767	60839	2881	3072
Інвестиційна нерухомість:	0	0	0	0	0	0
первісна вартість	0	95577	0	0	0	(95577)
знос	0	57767	0	0	0	(57767)
Довгострокові біологічні активи:	0	0	0	0	0	0
первісна вартість	0	0	0	0	0	0
накопичена амортизація	0	0	0	0	0	0

Продовж. табл. 2.12

1	2	3	4	5	6	7
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	0	0	0	0	0	0
інші фінансові інвестиції	0	0	0	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	44	0	0	0	(44)	0
Відстрочені податкові активи	0	0	0	0	0	0
Гудвіл	0	0	0	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	0	0	0	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	0	0	0	0	0	0
Інші необоротні активи	0	0	0	0	0	0
Усього за розділом I	41753	40388	40388	37911	(1365)	(2477)
II. Оборотні активи						
Запаси	20097	23816	23816	39388	3719	15572
Виробничі запаси	4754	4711	4711	4482	(43)	(229)
Незавершене виробництво	15343	19105	19105	34906	3762	15801
Готова продукція	0	0	0	0	0	0
Товари	0	0	10	0	10	0
Поточні біологічні активи	0	0	0	0	0	0
Депозити перестрахування	0	0	0	0	0	0
Векселі одержані	0	0	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги	807	1653	1653	5193	846	3540
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1212	457	457	7638	(755)	7181
з бюджетом	0	0	0	1620	0	1620
у тому числі з податку на прибуток	0	0	0	0	0	0
з нарахованих доходів	0	0	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	0	0	0	0	0	0
Інша поточна ДЗ	465	374	374	107	(91)	(267)
Поточні фінансові інвестиції	0	0	0	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	24726	32200	32200	31503	7474	(697)
Готівка	1	2	2	2	1	0
Рахунки в банках	24725	32198	32198	31501	7473	(697)
Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	0	0	0	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	0	0	0	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	0	0	0	0	0	0
резервах незароблених премій	0	0	0	0	0	0
інших страхових резервах	0	0	0	0	0	0
Інші оборотні активи	370	144	144	5010	(226)	4866
Усього за розділом II	47677	58644	58644	90459	10967	31815
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0	0

Продовж. табл. 2.12

1	2	3	4	5	6	7
Баланс	89430	99032	99032	128370	9602	29338
Пасив						
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	356	356	356	356	0	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	0	0	0	0	0	0
Капітал у дооцінках	40649	40649	40649	40649	0	0
Додатковий капітал	14613	14613	14613	17828	0	3215
Емісійний дохід	0	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	0	0	0	0	0	0
Резервний капітал	89	89	89	89	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1344	4558	4558	6051	3214	1493
Неоплачений капітал	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	0	0	0	0	0	0
Усього за розділом I	57051	60265	60265	64973	3214	4708
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Відстрочені податкові зобов'язання	965	647	647	349	(318)	(298)
Пенсійні зобов'язання	0	0	0	0	0	0
Довгострокові кредити банків	0	0	0	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення	0	0	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	0	0	0	0	0	0
Цільове фінансування	0	0	0	0	0	0
Благодійна допомога	0	0	0	0	0	0
Страхові резерви, у т. ч.:	0	0	0	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	0	0	0	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	0	0	0	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	0	0	0	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	0	0	0	0	0	0
Інвестиційні контракти	0	0	0	0	0	0
Призовий фонд	0	0	0	0	0	0
Резерв на випадок джек-поту	0	0	0	0	0	0
Усього за розділом II	965	647	647	349	(318)	(298)
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	0	0	133	0	133	0
Векселі видані	0	0	0	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгострок. зобов'язаннями	0	0	0	0	0	0

Продовж. табл. 2.12

1	2	3	4	5	6	7
за товари, роботи, послуги	127	337	337	581	210	244
за розрахунками з бюджетом	571	639	639	685	68	46
у т. ч. з податку на прибуток	2	276	276	329	274	53
за розрахунками зі страхування	396	193	193	244	(203)	51
за розрахунками з оплати праці	795	800	800	1084	5	284
за одержаними авансами	26580	34100	34100	57572	7520	23472
за розрахунками з учасниками	38	38	38	38	0	0
із внутрішніх розрахунків	0	0	0	0	0	0
за страховою діяльністю	0	0	0	0	0	0
Поточні забезпечення	0	0	1929	1781	1929	1781
Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	0	0	0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	2907	84	84	1063	(2823)	979
Усього за розділом III	31414	38120	38120	63048	6706	24928
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	0	0	0	0	0	0
Баланс	89430	99032	99032	128370	9602	29338

Таблиця 2.13

Прогнозний звіт про фінансові результати ПАТ «ВІТ» на 2018 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Фінансові результати			
Чистий дохід від реалізації продукції (послуг)	2000	93327	71638
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції	2050	(82251)	(66611)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	11076	5027
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страх. резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в ін. страх. резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	6566	12269
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0

Продовж. табл. 2.13

1	2	3	4
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використаних коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(4258)	(3517)
Витрати на збут	2150	(317)	(100)
Інші операційні витрати	2180	(11110)	(8991)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операц. д-ті: прибуток	2190	1957	4688
Фінансовий результат від операц. д-ті: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	969	1526
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(1)
Витрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(285)	(489)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2641	5724
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(491)	(1014)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2150	4710
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)
II. Сукупний дохід			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355, 2460)	2465	2150	4710
III. Елементи операційних витрат			
Матеріальні затрати	2500	23643	45001
Витрати на оплату праці	2505	27649	23967
Відрахування на соціальні заходи	2510	5702	4910
Амортизація	2515	3125	3324
Інші операційні витрати	2520	12166	12035
Разом	2550	72285	89237
IV. Розрахунок показників прибутковості акцій			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7114800	7114800
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7114800	7114800
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,30219	0,662
Скоригований ЧП (збиток) на одну просту акцію	2615	0,30219	0,662
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Рішення про затвердження бюджету може бути прийнято тільки після порівняння планованих результатів з фактичними даними попередніх періодів із довгостроковими планами підприємства. Якщо результати діяльності в бюджетному році не влаштовують керівництво, варто повернутися до етапу формування операційних бюджетів і визначити, які дані треба змінити, щоб поліпшити ситуацію.

Таким чином, необхідно підходити до зміни планованих вихідних даних комплексно, визначаючи заходи, які будуть сприяти виконанню плану. Це дозволяє знайти рішення проблеми до її виникнення, що у свою чергу, приводить до підвищення ефективності роботи підприємства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОТОЧНОГО ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Удосконалення фінансового планування на основі фінансового контролю

У сучасних умовах економічної депресії особливо важливим є удосконалення фінансового менеджменту на вітчизняних підприємствах, оскільки саме управління фінансовою діяльністю дозволяє отримати додаткові конкурентні переваги, доступ до фінансових ресурсів, достатній інструментарій боротьби з кризовими проявами в економіці держави і на підприємстві. За таких умов необхідним є отримання об'єктивної та достовірної інформації про фінансові процеси, що відбуваються на підприємстві, його взаємовідносини з навколишнім середовищем [49].

Також підприємства потребують розроблення механізмів оцінки ефективності реалізації фінансових рішень і здійснення контролю за впровадженням інструментів фінансового менеджменту. Перераховане вище можливо здійснити за допомогою інтеграції фінансового контролю в організаційну, управлінську та фінансову системи підприємства [49].

Поняття «контролінг» походить від англійського «to control», яке в економічному розумінні означає управління, спостереження, контроль. У деяких літературних джерелах під поняттям «контролінг» розуміють виключно контроль або управлінський облік (managerial accounting). Таке тлумачення контролю є неповним, оскільки і контроль, і управлінський облік є лише окремими функціями контролю [25].

У загальній системі контролю, на аналізованому ПАТ «ВІТ» має бути виділено окрему підсистему для забезпечення координації та контролю, найбільш пріоритетних напрямів фінансово-господарської діяльності. Фінансовий контроль забезпечує виявлення відхилень фактичних результатів

від запланованих та створює умови для коригування планів [50].

Цілі та завдання фінансового контролінгу на підприємстві взаємопов'язані між собою, оскільки вони є підґрунтям для визначення задач, які повинні виконуватися для досягнення поставленої мети. В найбільш загальному вигляді взаємозв'язок між цілями та завданнями фінансового контролінгу можна представити наступним чином (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Основні цілі та завдання системи
фінансового контролінгу на підприємстві [50].**

Цілі фінансового контролінгу	Завдання фінансового контролінгу
Підтримка ліквідності та платоспроможності підприємства в рамках визначених нормативних показників	Аналіз і оцінка організаційно-економічних умов розвитку та ресурсного потенціалу на підставі фінансової звітності
Підтримка фінансової стійкості на довгострокову перспективу	Оцінка впливу факторів на фінансовий результат діяльності підприємства
Забезпечення відповідного рівня рентабельності	Формування та реалізація фінансових планів підприємства
Забезпечення фінансової рівноваги	Оцінка фінансових рішень за допомогою методів та інструментів фінансового контролінгу
Забезпечення зростання вартості капіталу підприємства	Формування організаційної структури та принципів фінансового контролінгу підприємства

Завдання та цілі досягаються завдяки специфічним функціям фінансового контролінгу в рамках сформованої та діючої системи управління.

Основними функції фінансового контролінгу є:

- моніторинг за виконанням фінансових показників і нормативів;
- визначення відхилень фактичних фінансових результатів діяльності від запланованих;
- оцінка фінансового стану підприємства на підставі аналітичних даних;
- прийняття управлінських рішень для забезпечення нормалізації фінансового стану та підтримки фінансової рівноваги з урахуванням поставлених цілей в рамках визначеної стратегії;
- коригування діючої стратегії підприємства з урахуванням змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі [50].

Особливе місце серед функцій фінансово контролінгу посідає координація. Багато економістів головне завдання контролінгу вбачають саме у

координації різних функціональних блоків на підприємстві, зокрема окремих ланок системи управління. Необхідність функції координації випливає з розділення системи управління на складові: організація, система планування та контролю, інформаційна система, система управління персоналом, система цілей і принципів управління [25].

Виконуючи функцію координації, контролінг сприяє побудові «дерева цілей», які ставляться перед підприємством. «Дерево цілей» - це графічне зображення підпорядкованості та взаємозв'язку цілей, що демонструє розподіл (декомпозицію) генеральної мети на підцілі та окремі завдання [25].

Розрізняють вертикальну та горизонтальну координацію цілей: горизонтальна спрямована на узгодження різних видів діяльності, якими займається підприємство; вертикальна - на координацію діяльності різних підрозділів, які забезпечують виробництво одного виду продукції (товарів, робіт, послуг) [25].

Особливого прояву функція координації набуває в процесі планування фінансово-господарської діяльності підприємства. Йдеться про необхідність:

- узгодження дерева цілей з наявними у підприємства ресурсами;
- узгодження довгострокових планів з визначеними цілями і стратегією розвитку підприємства;
- приведення у відповідність оперативного планування з довгостроковими планами;
- координації окремих планів підприємства і зведення їх в єдиний план;
- координації функції контролю та планування;
- координації системи забезпечення інформації з потребами підприємства, які виникають у ході аналізу та планування;
- узгодження організаційної структури підприємства з виробничими потребами;
- координація фінансових і виробничих потужностей підприємства [25].

Таким чином, координація забезпечує організацію ефективнішого використання фінансових, виробничих та трудових ресурсів підприємства, де

найважливішими інструментами виступають стратегічне, довгострокове планування та бюджетування.

Так, доцільно зобразити основні етапи формування дієвої системи фінансового контролінгу на підприємстві з урахуванням визначених цілей, завдань та функцій (рис. 3.1).

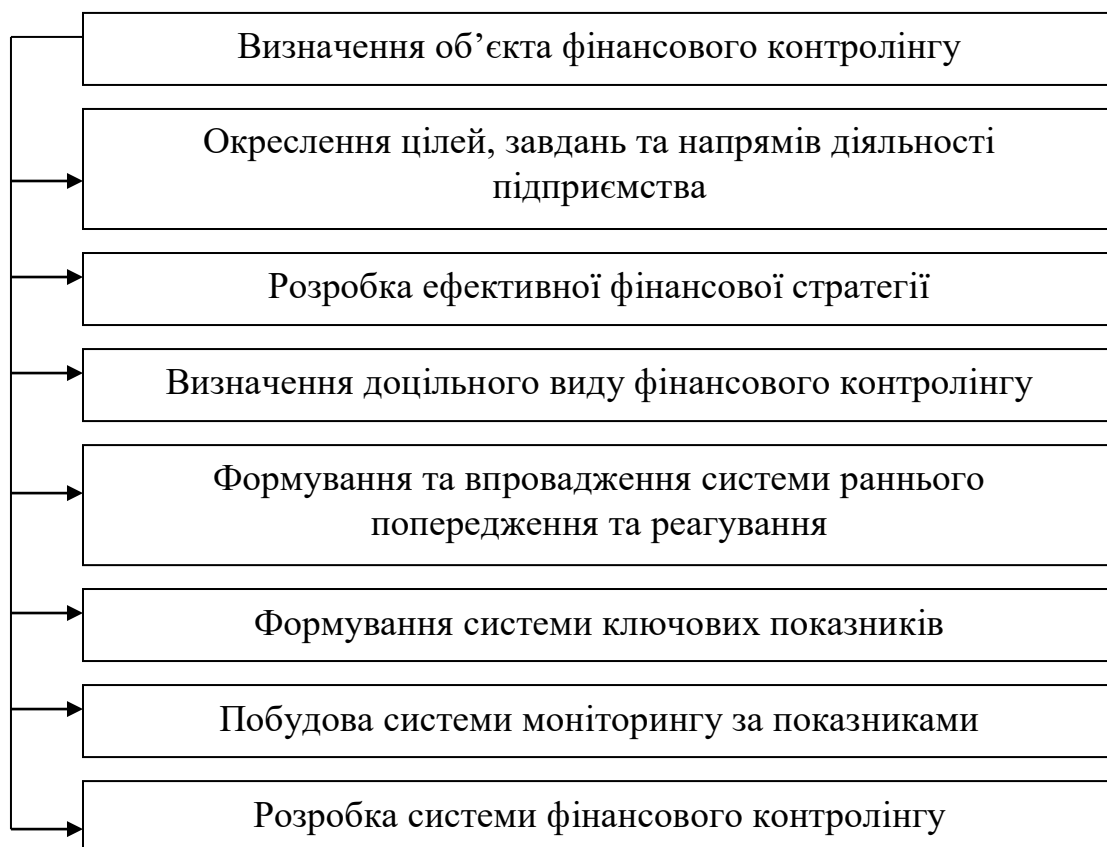

Рис. 3.1 Основні етапи формування системи фінансового контролінгу на підприємстві. Складено автором на основі [25].

Фінансовий контролінг не може існувати окремо від системи управління підприємством, він має її доповнювати та забезпечувати більш ефективне функціонування і реалізацію. Провідною метою фінансового контролінгу є орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку та вартості капіталу власників при мінімізації ризику і збереженні ліквідності [25].

Важливо зауважити, що управління і контролінг мають спільні риси та історію розвитку, яка заснована на еволюції поглядів різних науковців та мислителів щодо процесу стратегічного ціле покладання в діяльності установ.

Еволюція місця контролінгу як науково-практичної галузі знань у процесі управління організацією розглянуто у вигляді рисунку 3.2.

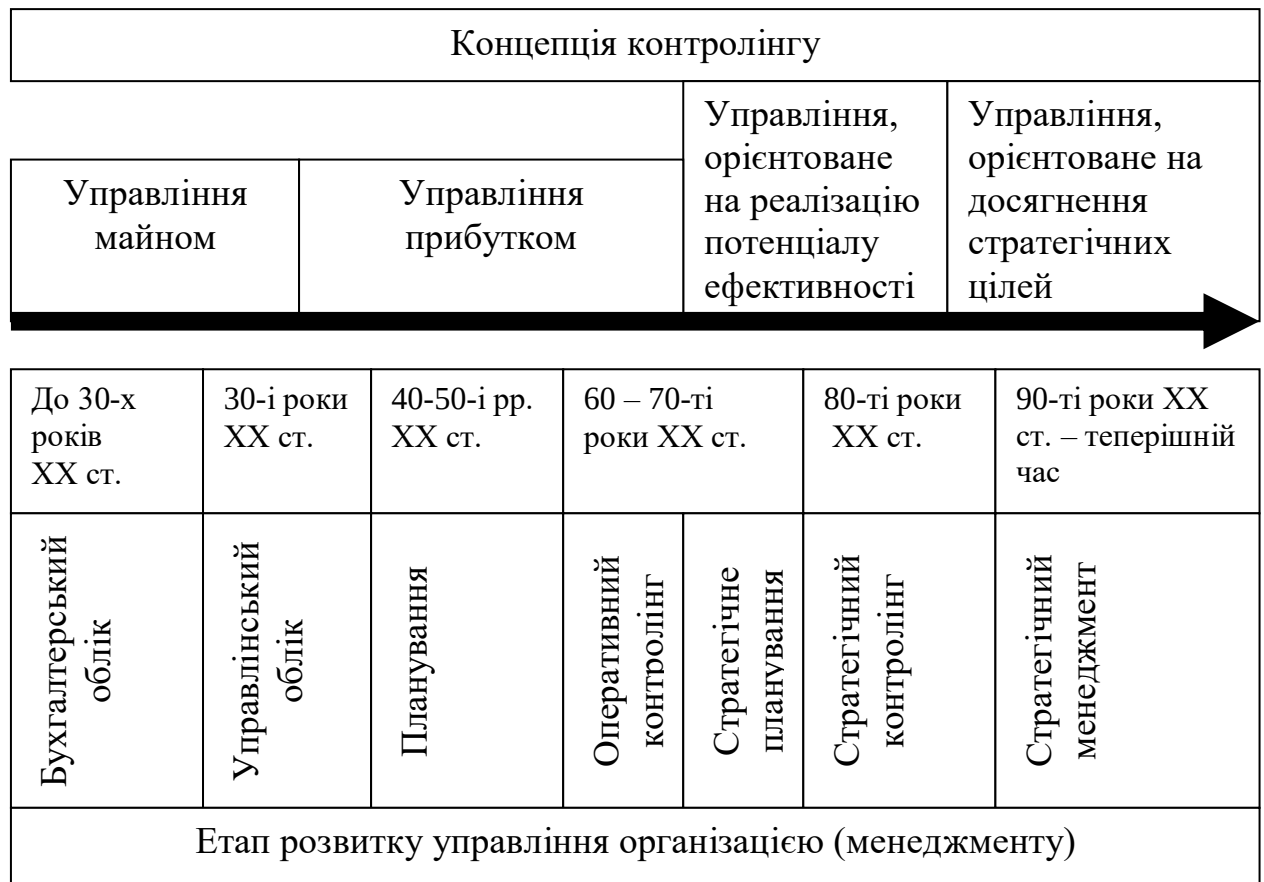

Рис. 3.2 Еволюція місця контролінгу як науково-практичної галузі знань у процесі управління організацією. Складено автором на основі [49].

Загальний аналіз і систематизація етапів становлення контролінгу вказує на те, що в сучасних умовах механізм дії контролінгу являється предметною технологією ефективного вирішення управлінських завдань (що постають перед підприємством на шляху до досягнення мети), побудовану на взаємодії інструментів різних галузей знань, скоординованих системою менеджменту підприємства на досягнення стратегічних цілей його розвитку [49].

Таким чином, склад системи фінансового контролінгу підприємства варто розподілити на наступні підсистеми:

- оперативно-тактичну, у межах якої реалізуються завдання з координації й контролю виробничих і фінансових аспектів діяльності підприємства;

- стратегічну, спрямовану на досягнення стратегічних цілей розвитку підприємства в умовах мінливого бізнес-середовища і вдосконалення процесу стратегічного управління;

- організаційно-методичну, яка покликана створювати інформаційну систему для ефективного обліку, планування і контролю [49].

Підсумовуючи матеріал підрозділу, можна сказати, що фінансовий контролінг являється ефективною технологією управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, і якщо фахівці з управління підприємством під контролінгом будуть, в першу чергу, розуміти функціональну систему планування, контролю, аналізу відхилень, координації, внутрішнього консалтингу та загального інформаційного забезпечення, тобто розглядатимуть контролінг як саморегулюючу систему методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства, то діяльність підприємства матиме бажаний результат.

Доцільно сформувати удосконалений варіант концептуальної моделі організації системи фінансового контролінгу підприємства на основі поєднання всіх підсистем, системи цілей, завдань, функцій, суб'єктів, об'єктів, методів та принципів (рис. 3.3) .

Застосування цієї концептуальної моделі забезпечує ефективну організацію збору, реєстрації, обробки та представлення первинної інформації про діяльність центрів відповідальності для їх бюджетування, аналізу і контролю з метою ухвалення необхідних управлінських рішень внутрішніми користувачами [49].

Концептуальна модель базується на системному підході до організації процесу управління і передбачає диференціацію функцій на загальні та спеціальні, що відображає специфічне місце фінансового контролінгу в системі управління підприємством; розподіл завдань за підсистемами фінансового контролінгу підприємства з урахуванням особливостей контролінгу у стратегічному та оперативному управлінні; окреслення основних специфічних методів та принципів фінансового контролінгу.

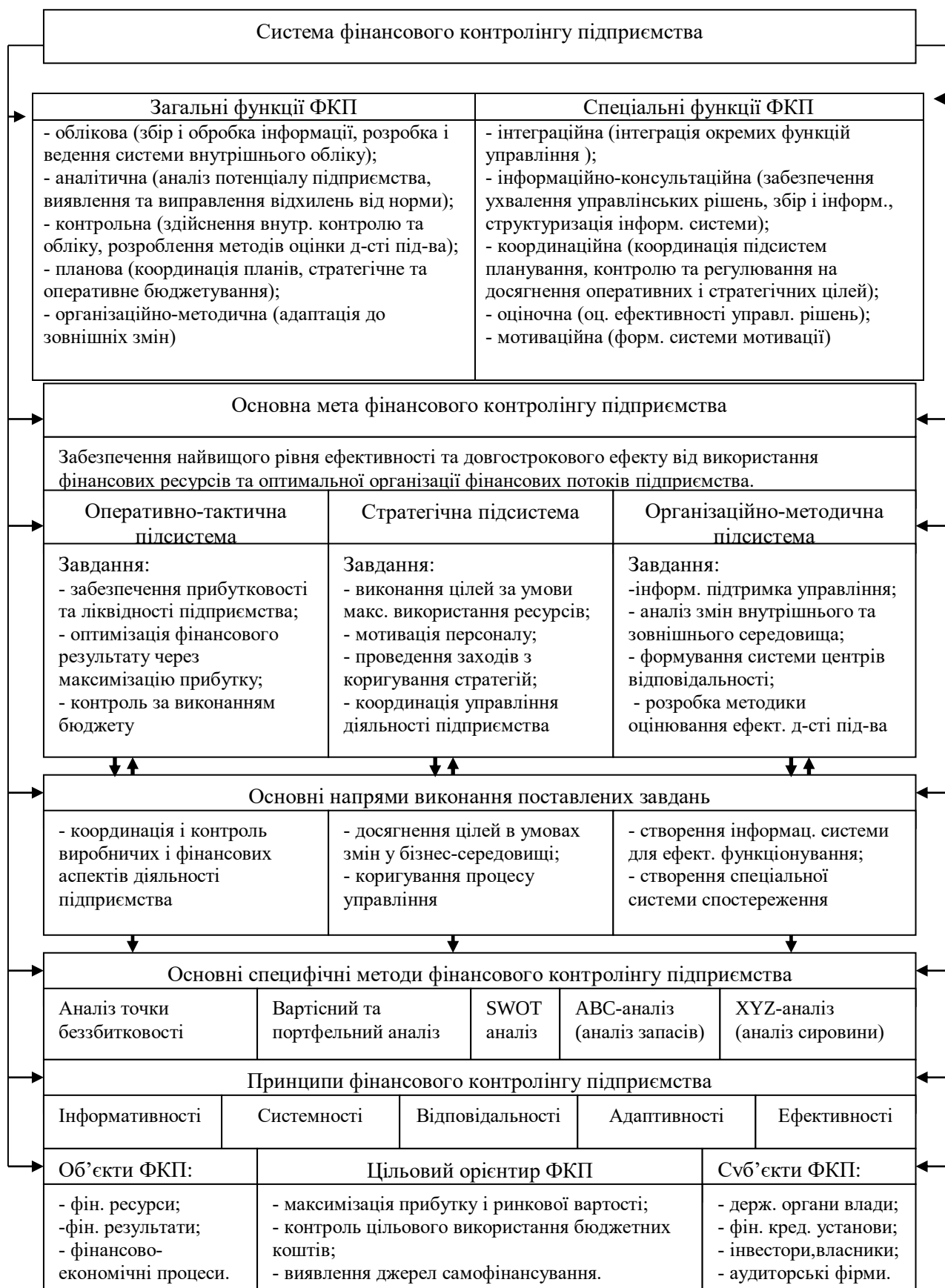

Рис. 3.3 Концептуальна модель організації системи фінансового контролінгу на підприємстві. Удосконалено автором на основі [49].

Фінансова стратегія в системі управління підприємством

Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються пошуком вигідних конкурентних позицій і стратегій, які дозволяють суб'єктам господарювання успішно розвиватися в складних умовах і уникати кризових ситуацій. Домогтися конкурентних переваг на ринку, забезпечити нормальну роботу не тільки сьогодні, але й у перспективі може підприємство, яке застосовує стратегічне управління, своєчасно адаптується до змін зовнішнього середовища, розробляє та втілює науково обґрунтовані стратегії розвитку [51].

Результативність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання значною мірою визначається саме фінансовою стратегією, яка, охоплюючи всі основні сфери його діяльності, відіграє важливу роль у створенні сприятливих умов для росту ринкової вартості [52].

Бланк І. О. стверджував, що фінансова стратегія це один із найважливіших видів функціональної стратегії підприємства, яка забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямів формування і використання фінансових ресурсів під час зміни умов зовнішнього середовища [53].

На думка автора, саме таке визначення поняття фінансової стратегії найбільш влучно окреслює її значимість у системі управління ефективністю підприємства. Фінансова стратегія є способом реалізації загальної мети підприємства, яка включає в себе: формування, планування, облік, аналіз і контроль за фінансовими ресурсами [53].

Методологічною основою розв'язання ряду завдань стосовно вибору параметрів і альтернатив розвитку підприємства, обґрунтування раціонального інструментарію підтримки у збалансованому стані всіх підсистем, та побудови адаптивного механізму реалізації запланованого комплексу заходів є аналіз доцільності застосування концептуальної моделі формування фінансової стратегії розвитку підприємства (рис. 3.4) [54].

Перший блок концептуальної моделі являє собою діагностику поточного

фінансово-економічного стану підприємства, що дає можливість сформувати та практично застосувати запропонований механізм для комплексного оцінювання потенціалу фінансово-економічної стійкості, нормування параметрів і вибору стратегічних фінансових планів; оцінювання стратегічної вартості підприємства, вибору фінансової стратегії.

Другий блок передбачає формування основної (загальної) мети підприємства, а саме максимізації його вартості, на основі діагностики стану підприємства. Критерій максимізації ринкової вартості підприємства для більш низького рівня в ієрархії стратегічних завдань перетворюється на мету.

При розробленні будь-якої дієвої стратегії на початковому її етапі необхідно обґрунтувати вибір пріоритетів. Тому питання забезпечення ефективної реалізації фінансової стратегії підприємства та її організаційної структури є взаємозалежними [53].

Третій блок передбачає розробку методичних основ та застосування відповідних інструментів під час процесу впровадження дієвих методів формування ефективної фінансової стратегії.

Четвертий блок передбачає реалізацію фінансової стратегії за такими етапами:

- розробка та впровадження фінансового плану;
- аналіз ризику фінансової стратегії;
- прогнозування перспективної динаміки збільшення вартості підприємства;
- контроль реалізації фінансової стратегії.

П'ятий блок являє собою коригування фінансової стратегії, тобто виявлення відхилень та встановлення причинно-наслідкового зв'язку їх появи та внесення змін до фінансової стратегії підприємства на основі виявлених недоліків.

Таким чином, ефективність фінансової стратегії розвитку підприємства досягається на основі функціонування та взаємодоповнення вище перерахованих блоків.

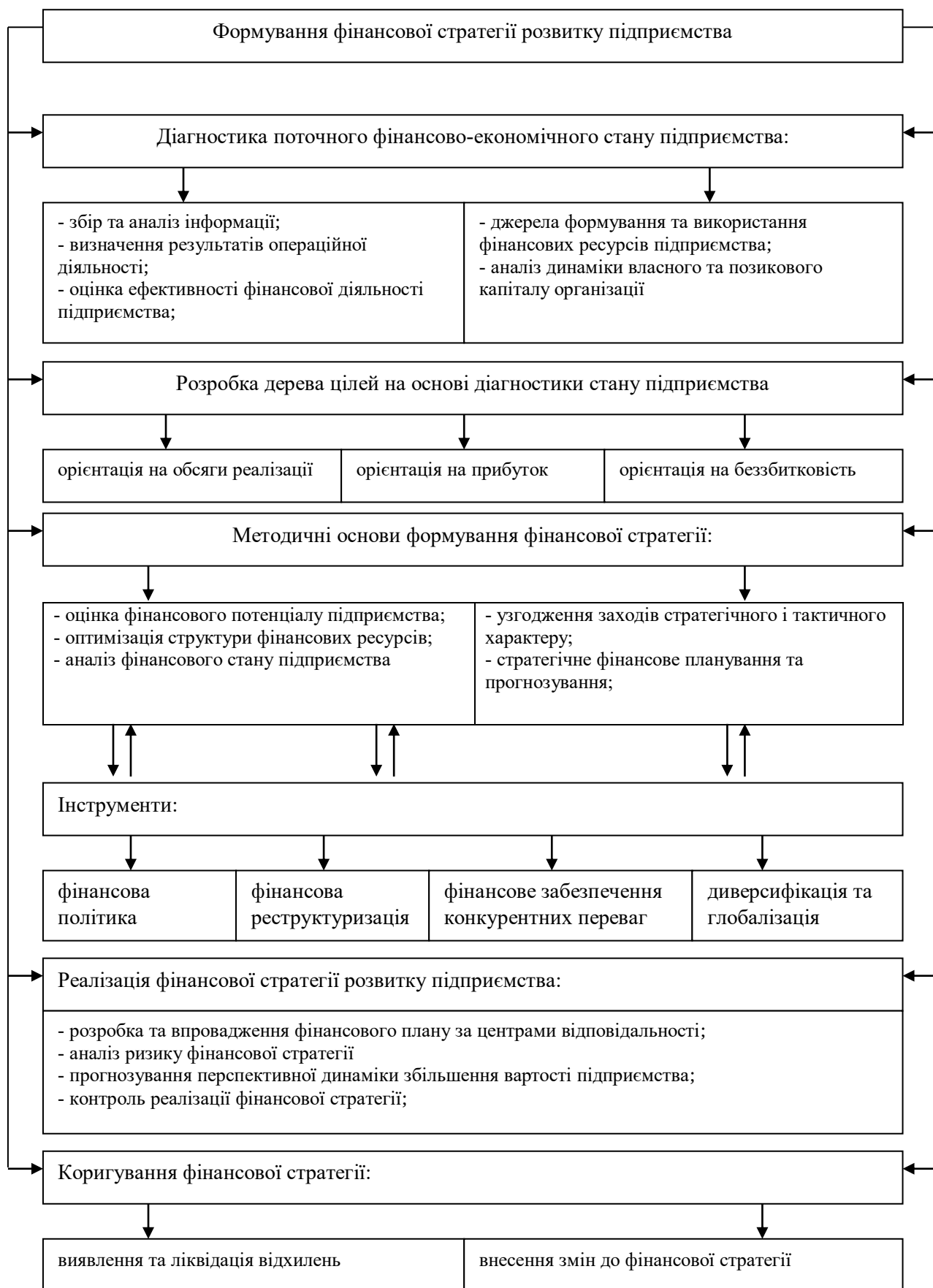

Рис. 3.4 Концептуальна модель формування фінансової стратегії розвитку підприємства. Удосконалено автором на основі [53].

Бюджетування як сучасна система планування на підприємстві

Роль бюджетування в діяльності вітчизняних підприємств полягає перш за все у визначенні, як, де і коли необхідно використовувати ресурси, щоб забезпечити зростання ефективності діяльності підприємства. Необхідно визначити не лише те, наскільки доходи перевищують витрати, а чим виправдане це перевищування і наскільки наступний бюджет є більш ефективним за попередній, наскільки запропоновані заходи підвищують ефективність використання ресурсів та витрат підприємства [55].

Призначення бюджетування на підприємстві полягає в тому, що це основа планування і прийняття управлінських рішень на підприємстві, оцінки всіх аспектів фінансової спроможності підприємства, контролю та управління матеріальними та грошовими ресурсами підприємства, зміцнення фінансової дисципліни та підпорядкування інтересів окремих структурних підрозділів інтересам підприємства в цілому і власникам його капіталу [55].

Бюджетування можна умовно ототожнити із плануванням, обліком і контролем за рухом грошових коштів, та назвати, свого роду, аналізом фінансових результатів конкретних напрямків діяльності підприємства. Метою бюджетування є визначення суми і структури витрат підприємства, і його підрозділів на конкретні цілі та фінансове забезпечення їх покриття [55].

Бюджет – це фінансовий план, що охоплює всі сторони діяльності підприємства, що дозволяє зіставляти всі понесені витрати та отримані результати на майбутній період часу [55].

Таким чином, планування є процесом, а бюджетування є одним з основних і найбільш перспективних, на сьогоднішній день, інструментів планування, що сприятиме підвищенню ефективної роботи підприємства, та цільовому використанню його ресурсного та економічного потенціал. Так, планування необхідно для нормального ведення бізнесу, а бюджетування є важливою сходинкою в розробці системи дієвого економічного управління, яке сприяє оптимізації фінансових потоків підприємства, що у свою чергу, дозволяє підвищити конкурентоспроможність [55].

3.2. Основна стратегія автоматизації бюджетування на підприємстві

Автоматизація процесу бюджетування має велике значення для забезпечення ефективності процесу бюджетування на сучасному підприємстві. Ця складова системи бюджетування є специфічною для кожного підприємства і залежить від регламентації збирання та оброблення внутрішньої інформації про доходи і витрати в обліковій політиці підприємства, оскільки бюджети потрібно наповнити відповідною інформацією [44].

Облікова політика - це визначена підприємством сукупність способів ведення внутрішньогосподарського та фінансового обліку (збирання первинних даних, вартісне вимірювання, поточне групування та підсумкове узагальнення фактів господарської діяльності) відповідно до особливостей його господарської діяльності, що застосовується суб'єктом господарювання на постійній основі протягом звітного періоду [44].

Саме в обліковій політиці підприємства описується методика бюджетування, тобто визначаються методичні підходи до збирання та оброблення планової і фактичної інформації про господарську діяльність підприємства, висвітлюються логіка її структуризації, класифікації та консолідації в бюджетах різних рівнів, а також принципи організації внутрішнього документообігу, типи документів, використовуваних для реєстрації планової і фактичної інформації [44].

Для автоматизації процесу складання планових бюджетів використовують комп'ютерні програми для фінансового планування або багатофункціональні табличні процесори (електронні таблиці) чи програмні засоби бізнес-аналізу (Business Intelligence, BI) та управління ефективністю бізнесу (Business Performance Management, BPM) [44].

При формуванні фактичної інформації в системі бюджетування розрізняють два принципово відмінні підходи, які впливають на вибір програмних засобів автоматизації системи бюджетування.

Перший підхід полягає в орієнтації облікової політики підприємства на бухгалтерський облік як основу інформаційної системи, що забезпечує потреби системи управління, і зокрема бюджетування, в інформації. З метою автоматизації процесу формування фактичної інформації в системі бюджетування використовують програмні засоби автоматизації бухгалтерського обліку [44].

Такий підхід формування інформаційної бази бюджетування простіший для підприємства і не потребує значних витрат ресурсів на формування фактичних бюджетів. Проте він має суттєві вади, а саме:

- уся первинна документація знаходиться та коригується у бухгалтерії підприємства;

- при складанні фактичних бюджетів і звітів про виконання бюджетів доводиться користуватися лише тією інформацією, яка є в системі бухгалтерського обліку, що не дає можливості детально проаналізувати звітний період та виявити наявні відхилення;

- збирання та оброблення первинної документації орієнтовані на забезпечення потреб бухгалтерського обліку, тобто до системи бюджетування інформація надається в обробленому бухгалтерією вигляді, що призводить до об'єктивної втрати частини даних оперативного обліку [44].

Другий підхід передбачає створення єдиної інформаційної бази первинних документів і формування фактичної інформації окремо для управлінського та для бухгалтерського обліку безпосередньо з первинних документів. Перевагами другого підходу є:

- можливість рівного доступу до первинних даних обліку учасників бюджетного процесу;

- відокремлене введення інформації в автоматизовану систему обліку, тобто дані управлінського обліку, які являються інформаційною базою системи бюджетування, і бухгалтерського обліку систематизуються, групуються, обробляються та аналізуються паралельно, але результат аналізу даних не залежить один від одного [44].

Автоматизація бюджетування за таким підходом потребує впровадження програмних засобів BI, BPM. Застосування його на підприємстві вимагає від розробників системи бюджетування на етапі впровадження детальної розробки кожного елементу системи бюджетування і моделювання взаємозв'язків між ними, тобто особлива увага має бути приділена визначенню технічного завдання на автоматизацію бюджетування [44].

Так, вимоги до облікової політики підприємства є основою при виборі типу програмного забезпечення для автоматизації процесу бюджетування на підприємстві.

З позиції користувача програмне забезпечення має відповідати таким основним вимогам:

- адаптація до специфіки організації, її фінансової структури та гнучкість до внесення змін;
- забезпечення можливості коригування бюджетів;
- забезпечення «дружнього» інтерфейсу для користувача;
- складання всіх основних бюджетів і можливість моделювання операційних бюджетів підприємства залежно від специфіки діяльності організації;
- технічне забезпечення різних схем консолідування бюджетів за визначеними на підприємстві об'єктами бюджетування;
- створення можливості для користувача розуміти методику своїх дій при проведенні фінансових розрахунків та усвідомлювати взаємозв'язок різних фінансових документів, тобто мати чітке уявлення про те, яким чином показники відповідних бюджетних форм трансформуються в інші та до яких наслідків це може призвести [44].

Для автоматизації бюджетування на вітчизняних підприємствах упроваджується програмне забезпечення, котре можна класифікувати за основними функціями, які вони забезпечують у системі бюджетування. Відповідно, можна виділити три типи комп'ютерних програм, що використовуються для автоматизації системи бюджетування (табл. 3.2) [44].

Класифікація комп'ютерних програм, що використовуються для автоматизації системи бюджетування [44].

Тип програми	Характеристика
1	2
1. Програми, які забезпечують автоматизацію процесу варіативного планування розвитку бізнесу.	1. У програмних комплексах автоматизації сценарного фінансового планування (система Project Expert) функціональні можливості обмежуються тим, що розрахунки здійснюються на основі стандартизованої фінансової моделі підприємства, яка в цілому не є адаптованою до вимог конкретних вітчизняних підприємств, а відповідні звіти формуються за стандартним набором показників для бізнес-планування, що не завжди відповідає потребам оперативного управління. Багатофункціональні табличні процесори, зокрема Microsoft Excel, дають змогу проводити варіативний аналіз даних, вирішуючи різні економічні завдання. Microsoft Excel надає широкий спектр можливостей щодо виконання фінансових розрахунків із застосуванням спеціального інструментарію, аналізу та управління даними, а також введення, редагування та оформлення різних табличних документів.
2. Програми автоматизації бухгалтерського обліку, які пропонують організацію процесу бюджетування на базі форм встановленої бухгалтерської звітності.	2. До цієї групи відносяться програми: «1С: Підприємство», «Галактика». Функціональні можливості цих програм обмежені необхідністю створення господарських операцій при формуванні планових документів. Загалом ці програми уможливають здійснення поточного фінансового планування, контроль виконання фінансових планів на основі план-фактного аналізу, управління дебіторською і кредиторською заборгованістю, оперативне управління грошовими потоками на основі платіжного календаря.
3. Програмні засоби бізнес-аналізу (Business Intelligence, BI) та управління ефективністю бізнесу (Business Performance Management, BPM).	3. До цієї групи програмних продуктів можна віднести: IBM Cognos Planning, IBM Cognos BI, Oracle Financial Analyzer, SAP/R3, Hyperion Pillar. Ці програми забезпечують реалізацію гнучкого бюджетного планування, що дає змогу користувачам відображати інформацію в системі бюджетування з урахуванням особливостей бізнесу та проведення планування і фінансового аналізу з дуже широкою деталізацією даних.

За масштабістю комп'ютерні програми можна розподілити на три види:

- локальні програми – можуть використовуватися для одночасної роботи максимум п'яти користувачів, які знаходяться в одному офісі, доцільно використовувати на невеликих підприємствах;
- місцеві програми – можуть підтримувати одночасну роботу кількох десятків користувачів, що знаходяться в одному офісі;
- масштабні програми – розраховані на одночасну роботу великої кількості користувачів, які можуть бути територіально відокремленими, використовуються на підприємствах, що мають підрозділи [44].

Таким чином, у висновку можна сказати, що на ринку представлено досить широкий спектр програмних засобів, але при здійсненні на підприємстві автоматизації бюджетування виникають досить суттєві проблеми. Основною з них є проблема відсутності на ринку інформаційних послуг спеціалізованої комп'ютерної програми фінансового планування, яка б давала змогу розраховувати бюджети саме в тих форматах, які потрібні керівникам підприємства для прийняття управлінських рішень, тобто програми, достатньо гнучкої щодо потреб клієнтів (підприємств).

Програми типу ВІ та ВРМ мають широкі функціональні можливості, але це лише набір інструментів і в кінцевому підсумку при їх впровадженні виникають методологічні проблеми та проблеми їх сумісності з програмами ведення бухгалтерського та оперативного обліку на підприємстві. Для більшості вітчизняних підприємств вартість їх впровадження є досить високою, оскільки воно потребує залучення зовнішніх консультантів.

3.3. Графічне моделювання поточного фінансового планування на підприємстві

В умовах фінансово-економічної нестабільності актуальності набувають механізми трансформації фінансової діяльності вітчизняних підприємств для підвищення її ефективності та забезпечення стабільного функціонування підприємств у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Поточне фінансове планування дає можливість підприємству визначити джерела фінансування його розвитку, сформувати структуру доходів і витрат, забезпечити стійку платоспроможність, визначити структуру його активів та капітал на кінець планового періоду.

Головною метою ефективної діяльності кожного підприємства, безперечно, є максимізація прибутку, а отже, є необхідність розроблення

концептуальної моделі процесу поточного фінансового планування на підприємстві (рис. 3.5).

На думку автора, концептуальну модель процесу ПФП доцільно умовно розділити на три блоки, для більш влучної характеристики та розуміння.

Метою реалізації блоку 1, тобто теоретичного блоку є передбачення і суб'єктивна оцінка можливих змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі галузі, ймовірних змін в умовах функціонування (теоретичні дослідження), а також формування на їх основі множини обмежень і припущень фінансового планування.

Результатами реалізації та аналізу процедур блоку 1 будуть: множина варіантів, які описують потенціально можливе майбутнє галузі; множина обмежень і припущень прогнозування та планування.

Метою реалізації блоку 2 буде визначення можливих методичних напрямів розвитку діяльності підприємства, що здійснюється на основі сформованої інформаційної аналітичної бази і розроблених умов проведення поточного фінансового планування.

Процес поточного фінансового планування на підприємстві передбачає розробку фінансових планів, збалансованих за джерелами фінансових ресурсів і напрямками їх використання з урахуванням обмежень, сформульованих у результаті аналізу прогнозних грошових потоків. У результаті реалізації процедур блоку 3 розробляються фінансові плани, що є сукупністю показників, які характеризують обсяги генерування окремих елементів грошових потоків, здійснюється моніторинг змін стану середовища, оцінка реалізації поставлених перед підприємством цілей і завдань, та аналіз виконання фінансових планів.

Реалізація методичного блоку передбачає: розробку множини прогнозів показників, які характеризують зовнішній і внутрішній стан підприємства; формування виробничих програм з розрахунком відповідних грошових потоків; розробку множини обмежень фінансового планування.

Оцінка змін здійснюється на основі відхилень фактичних значень показників від планових. Множина відхилень слугує базою для вироблення

Рис. 3.5 Концептуальна модель процесу ПФП на підприємстві.
Розроблено автором на основі вище викладеного матеріалу.

рішень з коригування прогнозів і фінансових планів.

На думку автора, використання запропонованої моделі процесу поточного фінансового планування на підприємстві дозволить підвищити ефективність фінансового плану, як інструменту управління фінансами, адже характеризується рядом переваг:

а) представлення поточних планових фінансових показників в розрізі перспектив по фінансовій складовій, що визначені у стратегічному фінансовому плані забезпечує чітку узгодженість підсистем стратегічного і поточного фінансового планування, деталізацію і конкретизацію стратегічних планових фінансових показників на окремі інтервали стратегічного горизонту планування та їх доведення до окремих виконавців;

б) поєднання в системі поточного фінансового планування стандартних планових документів (плану доходів та витрат, балансового плану та плану надходження і витрачання грошових коштів) з показниками в розрізі перспектив фінансової складової сприяє уникненню технічних помилок при плануванні та формує передумови для переходу на позабюджетну форму фінансового планування в перспективі;

в) аналіз фінансових показників в системі ПФП відповідає концепції процесного управління і спрямовує підприємство на їх постійне вдосконалення для покращення фінансових результатів діяльності в цілому, підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Таким чином, реалізація наведеної концептуальної моделі передбачає багатовекторний аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, що зумовлює необхідність формування комплексного інструментарію, який містить кількісні та якісні методи аналізу, комбінуючи їх залежно від мети реалізації конкретного етапу. Так, обґрунтовано систему принципів формування інструментарію ФП на основі прогнозів, яка включає такі принципи: раціональне поєднання кількісних і якісних методів аналізу; переважна орієнтація на «внутрішніх» експертів і фахівців галузі; оптимальне поєднання складності аналізу та реалістичності отримуваних результатів.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Тема дипломної магістерської роботи «Поточне фінансове планування на підприємстві». Об'єктом дослідження умов праці є адміністративне приміщення (особовий кабінет) ПАТ «ВІТ», що розташоване на третьому поверсі будівлі. Приміщення обладнане технікою, що забезпечує робочий процес: два персональних комп'ютера (ПК) з рідкокристалічними моніторами, периферійною технікою (лазерні принтери, сканери та ін.) та обладнанням, що створює комфортні умови праці (робочі поверхні, місця для сидіння, кондиціонер, опалювальні прилади, іонізатори повітря для забезпечення оптимальних параметрів мікроклімату в приміщенні).

Враховуючи пріоритет життя і здоров'я людини, метою розділу «Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях» є розробка питань щодо створення безпечних і здорових умов праці у виробничому приміщенні, на робочих місцях та в робочих зонах, виключення можливості виробничого травматизму, професійних захворювань, отруєнь, пожеж, вибухів.

4.1. Аналіз потенційних небезпек

Аналізуючи умови праці на ПАТ «ВІТ» у адміністративному приміщенні (відділ бухгалтерії) з точки зору виявлення потенційних небезпечних і шкідливих виробничих чинників, що створюються технічними засобами, технологічними процесами, невірною організацією праці у виробничих приміщеннях доцільно виділити ряд потенційних небезпек:

- ураження електричним струмом, у наслідок несправності електроболаднання, яке використовується під час робочого дня, невиконання

правил техніки безпеки при користуванні електричним обладнанням, що може призвести до електротравм різного ступеню і навіть до летального наслідку;

- механічне травмування в наслідок не раціонального розташування робочих місць;

- нервово-психічні навантаження, через специфічність роботи працівників економіко-гуманітарної сфери, яка передбачає постійний контакт з клієнтами, колегами по роботі, керівництвом, контрагентами при вирішенні робочих питань. Подібний характер роботи може викликати емоційний дискомфорт, внутрішнє роздратування та емоційну нестабільність під час короткотривалих негативних ситуацій, що може призвести до захворювань нервової системи, зниження насаги до праці та стресових станів;

- кістково-м'язові порушення, у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг, що призводить до ушкодження опорно-рухового апарату;

- негативний вплив електромагнітних, в тому числі й рентгенівських випромінювань при використанні моніторів персональних комп'ютерів з електронно-променевою трубкою, що призводить до погіршень зору, зниження імунітету;

- недостатнє або надмірне освітлення робочих місць (через несправність або хибний вибір освітлювальних приладів), в зв'язку з неправильним розташуванням робочих місць по відношенню до джерел природного та штучного освітлення, що призводить до погіршення зору або ефекту засліплення;

- підвищений рівень шуму, який призводить до погіршення слуху, що створюється перетворювачем напруги електронно-обчислювальної машини (ЕОМ), її технічною периферією, а також людьми, що працюють у приміщенні;

- незадовільні параметри мікроклімату робочого місця, у зв'язку із відсутністю приладів, що забезпечують необхідний повітряобмін та системи опалення, які можуть викликати загальні захворювання;

- загоряння через несправність електрообладнання(обігрівачів з відкритим

теном), недотримання або порушення правил протипожежної безпеки, відсутність систем пожежної сигналізації і пожежогасіння, що призводить до пожежі;

- неправильні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій, які призводять до паніки та загибелі людей;

- виникнення у працівників такого стану, як монотонність трудового процесу, що виявляється в незацікавленості й байдужості до роботи та призводить до зниження продуктивності праці;

- захворювання мікроорганізмами (бактерії, віруси, рикетсії, спірохети, грибки, найпростіші) в наслідок наявності антисанітарії на робочому місці, які можуть викликати загальні захворювання.

4.2. Заходи по забезпеченню безпеки

Як свідчить аналіз надзвичайних ситуацій за останні роки, значна кількість різноманітних надзвичайних ситуацій виникає на об'єктовому рівні. До нього належать масштабні та невеликі (малі) підприємства, установи, організації, заклади у сфері виробництва, логістики, торгівлі, освіти та науки, медицини, розважальної індустрії тощо. Тому дуже важливо вчасно виявити ризики та зробити причинно-наслідковий аналіз потенційної небезпеки.

Доцільно описати основні джерела та причини виникнення потенційної небезпеки, окреслити негативні наслідки впливу конкретної небезпеки на організм працівника, обрати заходи для зниження або виключення негативного впливу даної небезпеки на людину.

Ураження електричним струмом. У приміщенні на ПАТ «ВІТ» застосовується широке різноманіття електроприладів: персональні комп'ютери, принтери, ксерокси, факси, освітлювальні прилади, кондиціонери, побутові електроприлади тощо. Небезпека ураження електричним струмом при

використанні цих приладів з'являється при недотриманні заходів обережності, а також при відмові або несправності цього обладнання. Наслідки ураження електричним струмом залежать від багатьох факторів: опору організму, величини, тривалості дії, роду і частоти струму, шляхів його проходження через життєво важливі органи, умов зовнішнього середовища.

Для запобігання ураження електричним струмом встановлено електроустаткування, яке відповідає вимогам: «Правила устрою електроустановок» (ПУЕ) і ГОСТ 12.1.030-81 (2001) «ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление», величина опору захисного заземлення електрообладнання приміщення - 4 Ом; НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила устройства электроустановок. Электрооборудование специальных установок», приміщення, в якому розташовано ЕОМ, різноманітне устаткування, відноситься до класу пожежебезпечної зони П-Па, тому передбачений мінімальний ступінь захисту ізоляції обладнання IP44; ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения» обладнання приміщення має подвійну ізоляцію, яка складається з робочої та додаткової ізоляції; ГОСТ 12.2.007.0-75* (2001) «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности» ЕОМ, периферійні пристрої ЕОМ та устаткування для обслуговування, ремонту та налагодження ЕОМ згідно способу захисту людини від ураження електричним струмом, належать до I класу, оскільки мають подвійну ізоляцію, елемент для заземлення та провід для приєднання до джерела живлення, що має заземлюючу жилу і вилку з заземлюючим контактом. Експлуатація електроустановок і електроустаткування проводиться відповідно до НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безпечної експлуатації електроустановок» та НПАОП 40.1-1.21-98 «Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів».

Механічне травмування, в наслідок не раціонального розташування робочих місць. Ймовірність механічного травмування може виникнути внаслідок не раціонального розташування робочих місць, захаращення робочих місць або у зв'язку з недбалістю та неуважністю обслуговуючого персоналу.

Для виключення травматизму згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» розроблено більш зручне та раціональне розташування робочих місць, а саме збільшена відстань між ними, яка відповідає нормованим значенням (площа на одне робоче місце має становити не менше ніж $6,0 \text{ м}^2$, а об'єм не менше ніж $20,0 \text{ м}^3$) [56].

У зв'язку із стресовими ситуаціями та нервово-емоційним навантаженням у працівників може виникнути ймовірність захворювань загально-невротичного характеру.

З метою зниження нервово-емоційного напруження, стомлення зорового аналізатора, поліпшення мозкового кровообігу, подолання несприятливих наслідків гіподинамії, запобігання втоми, згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» для робітників із застосування ЕОМ, передбачені регламентовані перерви, а також обладнані побутові приміщення для відпочинку під час роботи, кімната психологічного розвантаження. Для оптимізації відносин у колективі психологами проводяться тренінги на теми: «Адаптація у новому колективі», «Поведінка в суспільстві».

Кістково-м'язові порушення. Для запобігання цих порушень у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг необхідно виконувати фізичні вправи 2-3 рази протягом робочого часу.

Науково-технічний прогрес часто супроводжується надмірним розчленуванням технологічного процесу на прості операції або елементи. Поопераційний поділ праці набув особливого поширення в потоково-конвеєрному, масовому, крупносерійному виробництві, де на робочому місці постійно чи тривалий час виконується одна або обмежена кількість операцій. Для уникнення або запобігання появи виникнення у працівника сфери фінансів стану монотонності потрібно запровадити ряд заходів:

- забезпечити співробітникам комфортні умови під час трудового процесу (згідно до «Державних санітарних правил і норм роботи з візуальними

дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин ДСанПіН 3.3.2.007-98, що затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 10.12.1998№7): робочий стіл або робоча поверхня повинні бути достатнього розміру та мати поверхню з низькою відбивною здатністю, допускати гнучкість під час розміщення екрана, клавіатури, документів і відповідного устаткування, а робоче крісло має бути стійким і дозволяти працівнику з екранними пристроями легко рухатися та займати зручне положення; сидіння має регулюватися по висоті, спинка сидіння - як по висоті, так і по нахилу;

- креативне облаштування працівниками поверхні робочого місця (світлини, сувеніри, рослини, що у комплексі надихають та спонукають до ефективного виконання поставлених задач);

- розробити заходи альтернативної заміни виду діяльності (почергове виконання різного роду операцій) з одного на інший;

- ввести в роботу фізкультурні паузи та хвилинки (відповідно до «Державних санітарних правил і норм роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» ДСанПіН 3.3.2.007-98). Фізкультурні паузи необхідно проводити 2-3 рази за зміну, у випадку розвитку сильної втоми (особливо у випадку значного напруження очей), більш актуальним є фізкультурні хвилинки (2-5 хвилин), оскільки робота є сидячою та потребує значної концентрації. працівникам варто проводити невеликі вправи з метою зняття втоми окремих органів (в даному випадку, очей).

4.3. Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці

Для того, щоб уникнути потенційних небезпек під час трудового процесу на робочому місці необхідно дотримуватися заходів по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці. Внаслідок роботи за ПК, на фізіологію

людини негативно впливають електромагнітні випромінювання. Щоб зменшити наслідки впливу на людину та знизити негативні показники у робочій зоні до допустимих значень, згідно з ГОСТ 12.2.007.0-75 «Изделия электротехнические. Общие требования безопасности», вироби, які створюють електромагнітні поля повинні мати захисні елементи (екрани, поглиначі та ін.). Вимоги до захисних елементів повинні бути вказані в стандартах та технічних умовах на конкретні види виробів. Згідно з НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин» та ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин», на робочих місцях обладнаних ПК встановлені рідкокристалічні монітори, які не є джерелами рентгенівського та електромагнітного випромінювань.

Основними причинами недостатньої або надмірної освітленості робочих місць є несправність або хибний вибір освітлювальних приладів, неправильне розташування робочих місць по відношенню до джерел освітлення.

Незадовільна освітленість на робочому місці може бути причиною зниження продуктивності та якості праці, отримання травм. Недостатнє або надмірне освітлення викликає зоровий дискомфорт, що виражається у відчутті незручності або напруженості. Тривале перебування в умовах зорового дискомфорту призводить до розсіювання уваги, зменшення зосередженості, зоровій і загальній втомі.

У офісному приміщенні, згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення» передбачене природне та штучне освітлення. Природне освітлення здійснено через світлові прорізи, які забезпечують коефіцієнт природної освітленості (КПО) не нижче 1,5%. Для захисту від прямих сонячних променів, які створюють прямі та відбиті відблиски на поверхні екранів і клавіатури, передбачено сонцезахисні пристрої, на вікнах встановлені жалюзі або штори.

Розрахунок штучного освітлення.

Дано: довжина приміщення (А) = 6м, ширина приміщення (В) = 4м, висота

приміщення (H) = 2,6м , висота робочої поверхні ($h_p = 0,8$ м), числове значення коефіцієнта світильника ($L/h=1,4$), колір стелі ($\rho_{ст} = 70\%$), колір стін ($\rho_c = 50\%$), колір підлоги ($\rho_{п} = 30\%$), коефіцієнт запасу при проектуванні штучного освітлення ($K_z = 1,4$), коефіцієнт мінімальної освітленості ($z=1,1$).

Розрахунок кількості рядів світильників у приміщенні N :

$$N_p = \frac{B}{(H - h_p) \cdot [L/h]} \text{ шт.}, \quad (4.1)$$

де B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м;

$[L/h]$ – числове значення коефіцієнта світильника.

$$N_p = \frac{4}{(2,6 - 0,8) \cdot 1,4} = 2 \text{ шт.}$$

Максимально припустима відстань між рядами світильників (L_{max}) визначається за формулою:

$$L_{max} = \frac{B}{N_p}, \quad (4.2)$$

де B – ширина приміщення, м;

N_p – кількість рядів світильників у приміщенні, шт.

$$L_{max} = 4 / 2 = 2 \text{ м.}$$

Визначення індексу «і», що характеризує співвідношення розмірів освітлювального приміщення і висоти розміщення світильників:

$$i = \frac{A \cdot B}{(H - h_p) \cdot (A + B)}, \quad (4.3)$$

де A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м.

$$i = \frac{6 * 4}{(2,6 - 0,8) * (6 + 4)} = 1,33$$

Визначення сумарного світлового потоку освітлювальної установки у приміщенні Φ_{Σ} (лм):

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{E_H \cdot A \cdot B \cdot k_z \cdot z}{\eta}, \quad (4.4)$$

де E_H – рівень нормованого загального освітлення, лк;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_z – коефіцієнт запасу;

Z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості (відношення середньої освітленості до мінімальної освітленості), як правило дорівнює (для люмінесцентних ламп $Z = 1,1$);

η – коефіцієнт використання світлового потоку.

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{300 * 6 * 4 * 1,4 * 1,1}{0,50} = 22\,176 \text{ лм.}$$

Визначення умовної загальної кількості світильників у приміщенні N_{cv}^* :

$$N_{cv}^* = \frac{A \cdot B}{L_{\max}^2}, \quad (4.5)$$

де A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

$L_{\max}$ – максимально припустима відстань між рядами світильників, м.

$$N_{cv}^* = \frac{6 * 4}{2 * 2} = 6 \text{ шт.}$$

Розрахунок світлового потоку умовного джерела світла Φ_l^* :

$$\Phi_l^* = \frac{\Phi_{\Sigma}}{N_l^*}, \quad (4.6)$$

де Φ_{Σ} – сумарний світловий потік освітлювальної установки, лм;

N_l^* – загальна кількість ламп у світильнику, яка розраховується за формулою:

$$N_l^* = N_{cv}^* \cdot n, \quad (4.7)$$

де n – кількість ламп у світильнику шт.

$$\Phi_l^* = \frac{22\,176}{24} = 924 \text{ лм.}$$

$$N_l^* = 6 * 4 = 24 \text{ шт.}$$

Визначення коефіцієнту m (співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи Φ_l^* та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи Φ_l):

$$m = \frac{\Phi_l^*}{\Phi_l}, \quad (4.8)$$

$$m = \frac{924}{1200} = 0,77$$

Для визначення оптимальної кількості світильників у приміщенні (N_{cv}) використовують формулу:

$$N_{св} = N_{св}^* \cdot m, \quad (4.9)$$

де $N_{св}^*$ – умовна загальна кількість світильників у приміщенні, шт.;

m – співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи.

$$N_{св} = 6 \cdot 0,77 = 4 \text{ шт.}$$

Визначення фактичної кількості ламп у приміщенні $N_{л}$:

$$N_{л} = N_{св} \cdot n, \quad (4.10)$$

де $N_{св}$ – фактична кількість світильників у приміщенні, шт.;

n – кількість ламп у світильнику, шт.

$$N_{л} = 4 \cdot 4 = 16 \text{ шт.}$$

Визначення загальної розрахункової освітленості E_p у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп:

$$E_p = \frac{\Phi_{л} \cdot N_{л} \cdot \eta}{A \cdot B \cdot k_z \cdot z}, \quad (4.11)$$

де $\Phi_{л}$ – фактичний світловий потік вибраної стандартної лампи, лм;

$N_{л}$ – фактична кількість ламп у приміщенні, шт;

η – коефіцієнт використання світлового потоку;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_z – коефіцієнт запасу;

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості.

$$E_p = \frac{1200 * 16 * 0,50}{6 * 4 * 1,4 * 1,1} = 259,74 \text{ лк.}$$

Для забезпечення загальної освітленості у приміщенні ПАТ «ВІТ» площею 24 м² необхідно 259,74 лк., яка буде досягатися за допомогою чотирьох світильників у два ряди.

Рівні звукового тиску в октавних смугах частот, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку на робочих місцях приміщення відповідають вимогам ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» та ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку». Зниження рівня шуму в приміщенні здійснено за допомогою:

- використання більш сучасного обладнання;
- розташування принтерів та різноманітного устаткування колективного користування на значній відстані від більшості робочих місць працівників;
- переведення жорсткого диска в режим сну, якщо комп'ютер не працює протягом визначеного часу;
- використання блоків живлення ПК з вентиляторами на гумових підвісках.

Неправильне проектування або несправність систем опалення та вентиляції в приміщенні офісу може призвести до негативних впливів на здоров'я працівників у вигляді простудних захворювань, перегрівань, проблем із дихальними шляхами тощо.

Метеорологічні умови в приміщенні офісу – температура повітря, відносна вологість повітря й швидкість його переміщення відповідають встановленим санітарно-гігієнічним вимогам ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень» і ГОСТ 12.1.005-88 (1991) «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны». Роботи в офісному приміщенні, належать до категорії Іб - легка робота, тому передбачені наступні оптимальні значення параметрів мікроклімату:

- у холодний період року температура сягає 21 - 23°C, відносна вологість

40-60%, швидкість переміщення повітря 0,1 м/с;

- у теплий період року температура 22-24°C, відносна вологість 40-60%, швидкість переміщення повітря 0,2 м/с [57].

Забезпечення таких параметрів мікроклімату досягається оснащенням приміщень пристроями кондиціонування, вентиляції та дезодорації повітря, системами опалювання.

Оптимальні рівні позитивних (n^+) і негативних (n^-) іонів у повітрі приміщення з ВДТ відповідають вимогам ГН 2152-80 «Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських приміщень» і становить: $n^+=1500-30000$ (шт. на 1см^3); $n^-=3000-5000$ (шт. на 1см^3). Підтримка оптимального рівня легких позитивних і негативних аероіонів у повітрі на робочих місцях забезпечується за допомогою біполярних коронних аероіонізаторів.

Уникнення захворювань мікроорганізмами

Мікроклімат виробничих приміщень, оснащених робочими місцями працівників з екранними пристроями має підтримуватись на постійному рівні та відповідати вимогам «Санітарних норм мікроклімату виробничих приміщень» ДСН 3.3.6.042-99, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01 грудня 1999 року № 42.

Для того, щоб попередити або уникнути захворювання мікроорганізмами роботодавець має забезпечити за свій рахунок проведення медичних оглядів працівників відповідно до вимог «Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій», затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21 травня 2007 року № 246, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23 липня 2007 року за № 846/14113. За результатами медичних оглядів роботодавець за потреби повинен забезпечити виконання відповідних оздоровчих заходів.

Також, роботодавець зобов'язаний за необхідності проводити лабораторні дослідження умов праці з метою виявлення шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища, важкості та напруженості

трудового процесу (виявлення ризиків, пов'язаних із погіршенням зору, порушенням фізичного стану, стресом) та вживати заходи щодо усунення ризиків відповідно до ст.13 Закону України «Про охорону праці» [58].

4.4. Заходи з пожежної безпеки

Закон України «Про пожежну безпеку» є законодавчим документом, що регламентує вимоги щодо пожежної безпеки та визначає загальні правові, економічні та соціальні основи забезпечення пожежної безпеки на території України, регулює відносини державних органів, юридичних і фізичних осіб у цій галузі незалежно від виду їх діяльності та форм власності. Для ліквідації початкової стадії пожежі силами персоналу об'єктів застосовуються первинні засоби пожежогасіння. До них відносяться: вогнегасники, пожежний інвентар (покривала з негорючого теплоізоляційного полотна, ящики з піском, пожежні відра, совкові лопати, ломи, сокири тощо), системи автоматичного пожежогасіння. Первинні засоби пожежогасіння, в залежності від категорії приміщень, можуть розташовуватись як окремо, так і в складі пожежних щитів. Класи пожеж визначено в ДСТУ EN 2:2014 «Класифікація пожеж» (EN 2:1992, EN 2:1992/A1:2004, IDT) [59].

Офісному приміщенню, де знаходяться дерев'яні меблі, електронна апаратура, паперові носії інформації відповідає клас пожежі «А» (за ДСТУ EN 2:2014 «Класифікація пожеж» (EN 2:1992, EN 2:1992/A1:2004, IDT))– пожежі, що супроводжуються горінням твердих матеріалів, зазвичай органічного походження, під час горіння яких, як правило, утворюються тліючі вуглини; пожежі пов'язані з горінням електроустановок – клас «Е» [59].

Категорія приміщення відповідно до вимог ДСТУ Б В.1.1-36:2016 «Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою» – визначається як категорія «Д».

При захисті від пожежі приміщення з наявністю ПЕОМ, телефонних станцій тощо слід використовувати вуглекислотні вогнегасники або водопінні аерозольні вогнегасники.

Визначення типу та розрахунок кількості первинних засобів пожежегасіння (за ДСТУ 3675-98 «Пожежна техніка. Вогнегасники переносні. Загальні технічні вимоги та методи випробувань», ДСТУ 3734 (ГОСТ 30612-99) «Пожежна техніка. Вогнегасники пересувні. Загальні технічні вимоги», ДСТУБВ.1.1–36:2016 «Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою») приміщень, у яких розміщено оргтехніку, слід оснащувати переносними газовими вогнегасниками, з розрахунку один вогнегасник ВВК-1,4 чи ВВК-2, але не менше, ніж один вогнегасник зазначених типів на приміщення. Також, адміністративні приміщення повинні бути обладнані автоматичними пожежними сповіщувачами, що реагують на підвищення температури, дим, полум'я.

4.5. Заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях

Неправильні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій можуть призвести не лише до паніки, але й до загибелі людей. Тому дуже важливо завчасно підготувати людей та забезпечити необхідними матеріально-технічними засобами при виникненні надзвичайних ситуацій.

Основною метою функціонування єдиної державної системи цивільного захисту є забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту у мирний час та в особливий період. Керівництво єдиною державною системою цивільного захисту здійснює Кабінет Міністрів України [60].

Єдина державна система цивільного захисту складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем та їх ланок. Функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту створюються у

відповідних сферах суспільного життя центральними органами виконавчої влади з метою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період, забезпечення готовності підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації [60].

Територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту створюються в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі з метою здійснення заходів щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період у відповідному регіоні [60].

До складу сил цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту входять:

- оперативно-рятувальна служба цивільного захисту;
- аварійно-рятувальні служби;
- формування цивільного захисту;
- спеціалізовані служби цивільного захисту;
- пожежно-рятувальні підрозділи (частини);
- добровільні формування цивільного захисту [60].

До складу сил цивільного захисту функціональних підсистем входять:

- спеціалізовані професійні аварійно-рятувальні служби;
- об'єктові аварійно-рятувальні служби;
- об'єктові формування цивільного захисту;
- галузеві та об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;
- державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини), що забезпечують

відомчу пожежну охорону;

- добровільні формування цивільного захисту [60].

До складу сил цивільного захисту територіальних підсистем входять:

- підрозділи оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;
- регіональні, комунальні, об'єктові аварійно-рятувальні служби та

аварійно-рятувальні служби громадських організацій;

- об'єктові та територіальні формування цивільного захисту;
- територіальні та об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;
- добровільні формування цивільного захисту [60].

Залежно від масштабу і особливостей надзвичайної ситуації, що виникла або прогнозується, в Україні чи в межах конкретної її території встановлюється один із таких режимів функціонування єдиної державної системи цивільного захисту:

- повсякденного функціонування;
- підвищеної готовності;
- надзвичайної ситуації;
- надзвичайного стану [60].

В умовах нормальної виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, сейсмічної, гідрогеологічної, гідрометеорологічної, техногенної та пожежної обстановки та за відсутності епідемій, епізоотій, епіфітотій єдина державна система цивільного захисту функціонує в режимі повсякденного функціонування.

Підставами для тимчасового введення в Україні або в межах конкретної її території для єдиної державної системи цивільного захисту режиму підвищеної готовності є:

- на державному рівні – загроза виникнення надзвичайної ситуації державного рівня;
- на регіональному рівні – загроза виникнення надзвичайної ситуації регіонального рівня;
- на місцевому рівні – загроза виникнення надзвичайної ситуації місцевого рівня [60].

Підставами для тимчасового введення в Україні або в межах конкретної її території для єдиної державної системи цивільного захисту режиму надзвичайної ситуації є:

- на державному рівні – виникнення надзвичайної ситуації, що класифікується як ситуація державного рівня;

- на регіональному рівні – виникнення надзвичайної ситуації, що класифікується як ситуація регіонального рівня;
- на місцевому рівні – виникнення надзвичайної ситуації, що класифікується як ситуація місцевого рівня [60].

Рівень надзвичайної ситуації визначається відповідно до Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. № 368 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 12, ст. 740; 2009 р., № 24, ст. 800; 2013 р., № 41, ст. 1477).

Режим підвищеної готовності та режим надзвичайної ситуації в Україні або в межах конкретної її території вводиться:

- за рішенням Кабінету Міністрів України – на території усієї держави або її окремих регіонів;
- за рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій – на території відповідного регіону;
- за рішенням райдержадміністрацій та органів місцевого самоврядування – на території відповідного району (міста) [60].

У період дії надзвичайного стану єдина державна система цивільного захисту функціонує відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України та з урахуванням особливостей, що визначаються згідно із Законом України «Про правовий режим надзвичайного стану» та іншими нормативно-правовими актами [60].

В особливий період єдина державна система цивільного захисту функціонує відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України та з урахуванням особливостей, що визначаються згідно із Законами України «Про правовий режим воєнного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», а також іншими нормативно-правовими актами [60].

Підсумовуючи матеріал розділу, доцільно зауважити, що правильний підхід до організації охорони праці на підприємстві, грамотне використання різних нематеріальних способів стимулювання працівників дають останнім

необхідне почуття надійності, стабільності й зацікавленості керівництва у своїх співробітниках. Таким чином, завдяки налагодженій охороні праці також знижується плинність кадрів, що в свою чергу позитивно впливає на діяльності підприємства.

У ході написання розділу з охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях було проаналізовано потенційні небезпеки на підприємстві, на основі яких розглянуто заходи по забезпеченню безпеки, заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці, виконано розрахунок штучного освітлення приміщень на ПАТ «ВІТ», запропоновано заходи з пожежної безпеки, досліджено питання по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях, а саме єдина державна система цивільного захисту як ланка по забезпеченню реалізації державної політики у сфері цивільного захисту у мирний час та в особливий період.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження, у першу чергу, сформовано висновки щодо фінансового планування як однієї з найважливіших функцій управління фінансами; окреслено основні завдання фінансового планування, а саме:

- забезпечення ефективних напрямів формування та використання фінансових ресурсів для врівноваженої діяльності та розвитку підприємства;
- виявлення резервів нарощування доходів і скорочення витрат;
- формування економічних відносин з іншими суб'єктами господарювання;
- оцінка діяльності керівників центрів відповідальності, фахівців, які безпосередньо залучені до процесу фінансового планування;
- оцінка якості фінансових планів, запровадження внутрішнього контролю за їх складанням та виконанням.

Так, вивчення проблемних питань дипломної магістерської роботи стосовно поточного фінансового планування на підприємстві в сучасних умовах дало змогу одержати якісно нові теоретичні положення та практичні висновки, які характеризують наукові досягнення автора.

Аналіз трактування зарубіжних та вітчизняних вчених дав змогу виявити, що фінансове планування розглядається переважно з двох позицій - як процес і як вид діяльності. На думку автора фінансове планування, перш за все необхідно розглядати як процес, адже цим визначається вибір доцільних стратегічних цілей, що сприяють швидкій та продуктивній реалізації плану.

Також було окреслено основну мету фінансового планування на підприємстві, яка полягає у визначенні належних умов функціонування підприємства на основі розробки та затвердження системи взаємопов'язаних фінансових планів для забезпечення відтворювального процесу відповідними ресурсами, що у свою чергу, сприяло розкриттю підходів й виявленню основних проблем планування фінансових показників, визначенню

особливостей його здійснення на сучасному етапі економічного розвитку підприємств.

За допомогою докладної характеристики основних завдань, принципів та методів поточного фінансового планування виявлено, що фінансове планування сприяє забезпеченню фінансової адаптивності підприємств, що дозволяє здійснювати постійний моніторинг за ліквідністю, фінансовою стійкістю та рівновагою, що створює фінансові передумови для стабільного функціонування та запланованого економічного розвитку підприємства.

Сформовано алгоритм процесу поточного фінансового планування, який складається з п'яти основних етапів: визначення основних завдань, проведення стратегічного фінансового планування, конкретизація показників фінансового планування, здійснення оперативного фінансового планування та контроль.

Доведено, що процес поточного фінансового планування, узгоджуючи окремі фінансові цілі та координуючи їх з іншими цілями, забезпечує ефективний механізм управління фінансовою системою в цілому, являється невід'ємною складовою внутрішнього планування на підприємстві.

Виявлено, що в забезпеченні успішної діяльності підприємства значну роль відіграє поточний фінансовий план (бюджет), необхідність складання якого полягає в тому, щоб керівництво підприємства мало уявлення про те, які фінансові ресурси і звідки надходять, та за необхідністю впровадило режим економії та контролю за цільовим використанням коштів.

Здійснено аналіз фінансового стану підприємства на прикладі ПАТ «ВІТ» за 2013–2017 роки, що включає аналіз використання оборотних коштів, аналіз фінансової стійкості підприємства, аналіз виконання правил фінансування підприємства, розрахунок показників оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства, розрахунок показників прибутковості та рентабельності.

На основі проведеної діагностики динамічних тенденцій та особливостей формування фінансових результатів підприємства встановлено, що значення коефіцієнту автономії знаходиться в межах норми, і за розрахунками на 2017

рік становить 0,66 – це означає, що підприємство здатне профінансувати 66% активів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття), що характеризує достатність оборотних активів для задоволення поточних зобов'язань за аналізований період відповідає нормативному значенню і на кінець 2017 року становить 1,87, що свідчить про можливість ПАТ «ВІТ» погасити поточні зобов'язання.

Розрахунок показника рентабельності продажу, який характеризує найважливіший аспект діяльності підприємства - реалізацію основної продукції, а також оцінює частку собівартості в продажах, за 2013–2017 роки поступово збільшується, і на кінець 2017 року становить 11,86 %, що являється позитивною тенденцією і свідчить про зростання ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства.

Сформовано ряд операційних бюджетів ПАТ «ВІТ», які містять інформацію про доходи та витрати підприємства і потрібні для узгодження натуральних показників планування із вартісними.

Удосконалено концептуальну модель організації системи фінансового контролінгу підприємства, що забезпечує ефективну організацію збору, реєстрації, обробки та представлення первинної інформації про діяльність центрів відповідальності для їх бюджетування, аналізу і контролю з метою ухвалення необхідних управлінських рішень внутрішніми користувачами.

Дістала подальшого розвитку концептуальна модель формування фінансової стратегії розвитку підприємства, яка складається з п'яти взаємодоповнюючих блоків.

Під час формування фінансової стратегії важливим є врахування наступних чинників:

- орієнтації фінансової стратегії на загальну стратегію розвитку підприємства на ринку;
- рівня законодавчого й нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності;
- економічної та політичної ситуації в країні;

- типу ринкової позиції підприємства;
- ресурсного забезпечення підприємства, адже на формування фінансової стратегії впливає кількість та якість ресурсів, зокрема чисельність і кваліфікація працівників, наявність основних засобів, забезпеченість власними коштами, можливість залучення позикових коштів та інвестицій, інноваційний потенціал.

Доведено, що надійним інструментом розв'язання завдань фінансової адаптації підприємства до мінливих умов зовнішнього середовища та змін внутрішнього становища є бюджетування.

Умотивовано можливі альтернативні підходи до вирішення проблеми оптимізації планового бюджету підприємства з урахуванням встановлених прийнятних ризиків його формування. При цьому обґрунтовано, що впровадження системи інформаційного забезпечення управління фінансами підприємства повинно здійснюватися поетапно з дотриманням черговості виконання окремих заходів та робіт.

Обґрунтовано доцільність впровадження та застосування доступних та дієвих комп'ютерних програм, що використовуються для автоматизації системи бюджетування.

У дипломній магістерській роботі, автором запропоновано до розгляду класифікацію комп'ютерних програм, що використовуються для автоматизації системи бюджетування. Доцільно зауважити, що для більшості вітчизняних підприємств вартість впровадження таких програм досить висока, адже виникає необхідність залучення зовнішніх консультантів.

Розроблено концептуальну модель процесу поточного фінансового планування на підприємстві, що дозволить підвищити ефективність фінансового плану як інструменту управління фінансами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Партін Г. О. Фінанси підприємств [Текст]: навч. посібник/ Г. О. Партін, А. Г. Загородній. – Л.: ЛБІ НБУ, 2003. – 342с.
2. Гончар В. Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансового планування в сучасних умовах [Текст] / В. Гончар; Фінанси України. – 2007. – №4. – 1-5с.
3. Ставерська Т. О., Андрющенко І. С. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах [Текст]: навчальний посібник / Т. О. Ставерська, І. С. Андрющенко. – 2013. – 146с.
4. Левицький В. В. Фінансове планування та прогнозування операційної діяльності підприємства як складовий елемент системи забезпечення його соціально-економічної стійкості [Текст] / В. В. Левицький; Науковий вісник Ужгородського університету. – 2011. – 2 (34).
5. Квасовський О. Теоретична концептуалізація формування фінансового механізму виробничих кластерів [Текст] / О. Квасовський, Е. Карапетян; Світ фінансів. – 2014. – № 3. – 135-146с.
6. Киркач С. М. Конкретизація сутності поняття фінансового планування з позиції специфіки планування підприємства [Текст] / С. М. Киркач; Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2012. – № 34. – 51-59с.
7. Ситник Л. С. Фінансовий менеджмент [Текст]: навчальний посібник / Л. С. Ситник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 352с.
8. Загорський В. С. Фінанси [Текст] : навчальний посібник, 2-ге видання / В. С. Загорський, О. Д. Вовчак, І. Г. Благун, І. Р. Чуй. – К.: Знання, 2008. – 247с.
9. Ковальова А. М. Фінанси фірми [Текст]: підручник / А. М. Ковальова, М. Г. Лапуста, Л. Г. Скамай. – М.: ИНФРА, 2000. – 336с.
10. Мазур О. І. Напрями фінансової підтримки малого бізнесу [Текст] / О. І. Мазур; Фінанси України. – 2001. – № 4. – 51 - 56с.
11. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємства [Текст]: навчальний посібник /

Р. А. Слав'юк. – К.: ЦУЛ, 2002. – 323с.

12. Ченг Ф. Лі Фінанси корпорацій: теорія, методи і практика [Текст] / Ф. Лі Ченг, І. Фіннерті Джозеф. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 688с.

13. Хассі Д. Стратегія і планування: керівництво менеджера [Текст] / Д. Хассі. - СПб.: ІД "Пітер", 2001. – 384с.

14. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник / В. М. Шелудько. – К.: Знання, 2006. – 439с.

15. Ілляшенко Т.О. Бюджетування як напрямок удосконалення системи управління діяльністю підприємств [Текст]: вісник СумДУ, серія "Економіка" / Т. О. Ілляшенко, К. В. Ілляшенко, М. В. Скобенко; Сумський державний університет. – 2012. – №3. – 36 - 44с.

16. Немировський І. Б., Старожукова І. А. Бюджетування. Від стратегії до бюджету – покрокове керівництво [Текст]: підручник / І. Б. Немировський, І. А. Старожукова. – К.: Діалектика-Вільямс. – 2008. – 512с.

17. Білик М. Д., Беялов Т. Е. Фінансове планування на підприємстві [Текст]: навчальний посібник / М. Д. Білик, Т. Е. Беялов; Київський національний університет технологій та дизайну. – К.: ПанТот, 2015. – 435с.

18. Сердюков К. Г., Великий Ю. М., Лєснікова К. С. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства [Текст] / К. Г. Сердюков, Ю. М. Великий, К. С. Лєснікова; Мукачівський державний університет, економіка і суспільство. – 2017. – № 11.

19. Фінансове прогнозування, його зміст і значення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.studio/finansistam/finansovoe-prognozirovanie-ego-soderjanie-18403.html>

20. Ставерська Т. О. Принципи і процедури фінансового планування і прогнозування на підприємстві [Текст] / Т. О. Ставерська; Науково-виробничий журнал: Держава та регіони. – 2011. – № 5. – 167 - 170с.

21. Мірошник М. В. Фінансове планування як інструмент фінансового менеджменту промислового підприємства [Текст]: збірник наукових праць / М. В. Мірошник; Вісник національного технічного університету «Харківський

політехнічний інститут», тематичний випуск: технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2012. – № 4. – 116 - 123с.

22. Сороківська М. В., Андрейків Т. Я. Фінанси підприємств [Текст]: навчальний посібник / М. В. Сороківська, Т. Я. Андрейків. – Львів: видавництво ЛКА, 2015. – 288с.

23. Теличко Р. К. Фінансове планування на малих та середніх підприємствах [Текст] / Р. К. Теличко, Фінанси України. – 2007. – № 8. – 14с.

24. Равенков А. Фінансове планування на підприємстві [Текст] / А. Равенков; Проблеми теорії та практики управління. – 2006. – № 4. – 72 - 78с.

25. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст]: навчальний посібник / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2003.

26. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник, 2-ге видання / В. М. Шелудько. – К., 2013. – 375с.

27. Кондратенко Н. О. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий менеджмент» (для студентів 5 курсу всіх форм навчання за спеціальностями 7.03060101 та 8.03060101 Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)) [Текст] / Н. О. Кондратенко. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 81с.

28. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту [Текст]: підручник в 2-х томах / І. А. Бланк. – К.: Ніка-центр, 2004. – 503с.

29. Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки: Наказ із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України №1394 від 03.11.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15>

30. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

31. Закон України «Про господарські товариства», [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>

32. Закон України « Про цінні папери та фондову біржу », [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-12>

33. Закон України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710/97-вр>

34. Закон України «Про власність», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/697-12>

35. Закон України «Про оплату праці», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>

36. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

37. Закон України «Про ціни і ціноутворення», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>

38. Закон України «Про систему оподаткування» Стаття 9. Обов'язки платників податків і зборів (обов'язкових платежів).

39. Закон України «Про державну статистику», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12/ed20080707>

40. Закон України «Про аудиторську діяльність», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>

41. ПАТ «ВІТ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vit.zp.ua/ua/>

42. Статут ПАТ «ВІТ» (нова редакція), [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vit.zp.ua/shareholders/doc/Statut_02.pdf

43. Статистика підприємств [Текст]: навчальний посібник / за ред. С. О. Матковського, О. С. Гринькевич, О. З. Сорочак, Л. І. Гальків та ін. – К., Алерта, 2017. – 560 с.

44. Батенко Л. П., Зінкевич Т. О., Кизенко О. О. Основи бюджетування [Текст]: навчально-методичний посібник для самост. вивчення дисципліни / Л. П. Батенко, Т. О. Зінкевич, О. О. Кизенко. – К.:КНЕУ, 2010. – 202с.

45. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами [Текст]: підручник , 6-те вид. / за ред. проф. М. Ф. Огійчука, В. Я. Плаксієнко,

М. І. Беленкова та ін.. – К. : Алерта, 2011. – 1042 с.

46. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика [Текст]: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. Я. Базілінська. – К.: центр учбової літератури, 2012. – 328 с.

47. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств [Текст]: навчальний посібник / Н. Б. Ярошевич. – К.: Знання, 2012. – 341 с.

48. Словник економіко-фінансових показників, коефіцієнтів, індикаторів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-rokaznikiv>

49. Боярко І. М., Гриценко Л. Л., Рябенков О. В., Концептуальна модель організації системи фінансового контролінгу на підприємстві [Текст]: вісник університету банківської справи / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко, О. В. Рябенков. – 2017. – № 1(28).

50. Ситенко Є. В., Линенко А. В., Формування системи фінансового контролінгу на підприємстві [Текст] / Є. В. Ситенко, А. В. Линенко; Таврійський державний агротехнологічний університет.

51. Стратегічне управління [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. М. Тищенко , В. О. Могилко, І. А. Дмитрієв та ін.. – Х.: ХНАДУ, 2016. – 252 с.

52. Буняк Н. М., Курдельчук Р. І., Фінансова стратегія в системі менеджменту підприємства [Текст] / Н. М. Буняк, Р. І. Курдельчук; Економіка та управління підприємствами. – 2017. – № 8.

53. Юрків Н. Я., Бердар М. М., Концептуальні засади формування фінансової стратегії розвитку підприємств України [Текст] / Н. Я. Юрків, М. М. Бердар; Економіка і регіон. – Полт.НТУ, 2015. – №5 (54).

54. Пешкова А. О. Формування і реалізація фінансової стратегії сталого розвитку підприємства: теорія, методологія, практика [Текст] / А. О. Пешкова; Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. – Ставрополь, 2012. – 49 с.

55. Столяров Г. П., Пенюва Р. П., Теоретичні аспекти формування системи

планування та бюджетування на підприємстві [Текст] / Г. П. Столяров, Р. П. Пєнова; Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – 2016. – №4 (57).

56. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин ДСанПІН 3.3.2.007-98.

57. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень ДСН 3.3.6.042-99, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/va042282-99>

58. Закон України «Про охорону праці», [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

59. Державні стандарти України з питань пожежної безпеки, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://build.org.ua/docs/pojbezpeka6_4-derzhavni-standarti-ukrayini-z-pitan-pozhezhnoyi-bezpeki.html

60. Положення «Про єдину державну систему цивільного захисту», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п>

61. Закон України «Про податок на додану вартість» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1997, N 21, ст.156 із змінами, внесеними згідно із Законами станом на 01.03.2018р.).

62. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141), [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

63. Кравченко О. О. Фінансове планування на основі сценарних прогнозів на залізничному транспорті [Текст] / О. О Кравченко; Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. – Київ. – 2015.

64. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник / О. Г. Крамаренко, О. Є. Чорна. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 520с.

65. Річна інформація про ПАТ «ВІТ», [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <https://smida.gov.ua/db/participant/00216757>

66. Семенов Г. А. Фінансове планування і управління на підприємствах [Текст] / Г. А. Семенов, В. З. Бугай, А. Г. Семенов. – К.: ЦУЛ, 2007. – 432 с.

67. Степасюк Л. М., Суліма Н. М., Величко О. В. Економіка і фінанси підприємства [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Степасюк, Н. М. Суліма, О. В. Величко, за ред. В. К.Збарського; Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К. : ЦП "Компринт", 2014. – 329 с.

68. Урядовий портал, єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-finansiv-ukraini>

69. Андрющенко І.Є., Колеснік В.І., Проблеми стратегічного планування на підприємстві [Текст] / І.Є. Андрющенко, В.І. Колеснік // Сталий розвиток підприємства. Міжнародний науково-виробничий журнал. – 2018. – №39. – С.64 –71.

70. Бабенко-Левада В.Г., Колеснік В.І., Страхова політика і стратегія як інструмент при подоланні проблем з капіталізацією і виконанням зобов'язань перед клієнтами на страховому ринку [Текст] / В. Г. Бабенко-Левада, В.І. Колеснік // Всеукраїнська науково-практична Інтернет – конференція «Модифікація обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні» 6-7 квітня 2017. : тези докл. ЗНТУ – 3., 2017.

71. Андрющенко І.Є., Колеснік В.І., Бюджетування як інструмент управлінського контролю [Текст] / І.Є. Андрющенко, В.І. Колеснік // Тиждень науки «Круглий стіл до дня науки» 18-21 квітня 2018.: тези докл. ЗНТУ –3., 2018.

72. Колеснік В.І., Пріоритетні стратегічні орієнтири інноваційної діяльності як вагомий фактор економічного зростання в Україні [Текст] / В.І.Колеснік // Всеукраїнська інтернет-конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Соціально-економічні, освітні та фахові проблеми молоді в умовах євроінтеграційних процесів» 27 квітня 2018.: тези докл. ЗНТУ – 3., 2018.

Додаток А

Таблиця А.1

**Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПАТ «ВІТ»
станом на 31.12.2013 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду, тис.грн.	На кінець звітного періоду, тис.грн.
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	1945	1874
первісна вартість	1001	3223	3223
накопичена амортизація	1002	1278	1349
Незавершені капітальні інвестиції	1005	767	119
Основні засоби:	1010	43700	42335
первісна вартість	1011	93024	94361
знос	1012	49324	52026
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі ін.під-в	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	142	97
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	46554	44425
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	24406	35029
Виробничі запаси	1101	3695	4286
Незавершене виробництво	1102	20701	30743
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	10	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1148	1063
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1272	263
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	58	285
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1897	377
Готівка	1166	2	1
Рахунки в банках	1167	1895	376

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.1

1	2	3	4
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	171	115
Усього за розділом II	1195	28952	37132
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	75506	81557
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	356	356
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	40649	40649
Додатковий капітал	1410	14124	14484
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	89	89
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2117	1885
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	57335	57463
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	3348	2795
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на поч. зв. п.)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на поч. зв. п.)	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на випадок джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3348	2795
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	133
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	426	378
за розрахунками з бюджетом	1620	408	396
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	79
за розрахунками зі страхування	1625	395	588

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.1

1	2	3	4
за розрахунками з оплати праці	1630	682	1238
за одержаними авансами	1635	12701	16351
за розрахунками з учасниками	1640	38	38
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	173	2177
Усього за розділом III	1695	14823	21299
IV. Зобов'язання, пов'язані з необорот. активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	75506	81557

Таблиця А.2

**Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПАТ «ВІТ»
станом на 31.12.2014 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду, тис.грн.	На кінець звітного періоду, тис.грн.
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	1874	1709
первісна вартість	1001	3223	3223
накопичена амортизація	1002	1349	1514
Незавершені капітальні інвестиції	1005	119	146
Основні засоби:	1010	42335	39854
первісна вартість	1011	94361	94740
знос	1012	52026	54886
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фін. інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	97	44
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	44425	41753
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	35029	20097
Виробничі запаси	1101	4286	4754

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.2

1	2	3	4
Незавершене виробництво	1102	30743	15343
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	10	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1063	807
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	263	1212
з бюджетом	1135	0	0
т.ч. з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	285	465
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	377	24726
Готівка	1166	1	1
Рахунки в банках	1167	376	24725
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	115	370
Усього за розділом II	1195	37132	47677
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	81557	89430
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	356	356
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	40649	40649
Додатковий капітал	1410	14484	14613
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	89	89
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1885	1344
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	57463	57051
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	2795	965
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у т.ч.:	1530	0	0

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.2

1	2	3	4
резерв довгострокових зобов'язань; (на поч. зв. п.)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на поч. зв. п.)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на поч. зв. п.)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на поч. зв. п.)	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на випадок джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	2795	965
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	133	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	378	137
за розрахунками з бюджетом	1620	396	571
у тому числі з податку на прибуток	1621	79	2
за розрахунками зі страхування	1625	588	396
за розрахунками з оплати праці	1630	1238	795
за одержаними авансами	1635	16351	26580
за розрахунками з учасниками	1640	38	38
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2177	2907
Усього за розділом III	1695	21299	31414
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	81557	89430

Таблиця А.3

**Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПАТ «ВІТ»
станом на 31.12.2015 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду, тис.грн.	На кінець звітного періоду, тис.грн.
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	1709	2386
первісна вартість	1001	3223	4171
накопичена амортизація	1002	1514	1785
Незавершені капітальні інвестиції	1005	146	192
Основні засоби:	1010	39854	37810
первісна вартість	1011	94740	95577
знос	1012	54886	57767
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.3

1	2	3	4
Знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі ін.під-в	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	44	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом І	1095	41753	40388
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	20097	23816
Виробничі запаси	1101	4754	4711
Незавершене виробництво	1102	15343	19105
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	807	1653
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1212	457
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	465	374
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	24726	32200
Готівка	1166	1	2
Рахунки в банках	1167	24725	32198
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у т. ч. в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	370	144
Усього за розділом II	1195	47677	58644
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	89430	99032
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	356	356
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	40649	40649
Додатковий капітал	1410	14613	14613
Емісійний дохід	1411	0	0

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.3

1	2	3	4
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	89	89
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1344	4558
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом І	1495	57051	60265
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	965	647
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на п.зв.п.)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на поч. зв. п.)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на поч. зв. п.)	1533	0	0
Інші страхові резерви; (на поч. зв. п.)	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на випадок джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	965	647
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	127	337
за розрахунками з бюджетом	1620	571	639
т.ч. з податку на прибуток	1621	2	276
за розрахунками зі страхування	1625	396	193
за розрахунками з оплати праці	1630	795	800
за одержаними авансами	1635	26580	34100
за розрахунками з учасниками	1640	38	38
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Ін. поточні зобов'язання	1690	2907	84
Усього за розділом III	1695	31414	38120
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	89430	99032

Продовження додатку А

Таблиця А.4

**Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПАТ «ВІТ»
станом на 31.12.2016 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду, тис.грн.	На кінець звітного періоду, тис.грн.
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	2386	2162
первісна вартість	1001	4171	4171
накопичена амортизація	1002	1785	2009
Незавершені капітальні інвестиції	1005	192	267
Основні засоби:	1010	37810	35482
первісна вартість	1011	95577	96321
знос	1012	57767	60839
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі ін.під-в	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість (ДЗ)	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	40388	37911
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	23816	39388
Виробничі запаси	1101	4711	4482
Незавершене виробництво	1102	19105	34906
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	10	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, послуги	1125	1653	5193
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	457	7638
з бюджетом	1135	0	1620
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	374	107
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	32200	31503
Готівка	1166	2	2
Рахунки в банках	1167	32198	31501
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у т. ч. в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.4

1	2	3	4
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	144	5010
Усього за розділом II	1195	58644	90459
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	99032	128370
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	356	356
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	40649	40649
Додатковий капітал	1410	14613	17828
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	89	89
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	4558	6051
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	60265	64973
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	647	349
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на випадок джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	647	349
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	133	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	337	581
за розрахунками з бюджетом	1620	639	685
у тому числі з податку на прибуток	1621	276	329
за розрахунками зі страхування	1625	193	244
за розрахунками з оплати праці	1630	800	1084

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.4

1	2	3	4
за одержаними авансами	1635	34100	57572
за розрахунками з учасниками	1640	38	38
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	1929	1781
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	84	1063
Усього за розділом III	1695	38120	63048
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	99032	128370

Таблиця А.5

**Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПАТ «ВІТ»
станом на 31.12.2017 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду, тис.грн.	На кінець звітного періоду, тис.грн.
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	2162	1733
первісна вартість	1001	4171	4154
накопичена амортизація	1002	2009	2421
Незавершені капітальні інвестиції	1005	267	655
Основні засоби:	1010	35482	33548
первісна вартість	1011	96321	97016
знос	1012	60839	63468
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі ін.під-в	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045	0	1180
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	37911	37116
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	39388	20593
Виробничі запаси	1101	4482	3796

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.5

1	2	3	4
Незавершене виробництво	1102	34906	16797
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104		
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги	1125	5193	8944
ДЗ за розрахунками: за виданими авансами	1130	7638	621
з бюджетом	1135	1620	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	107	2233
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	31503	30137
Готівка	1166	2	2
Рахунки в банках	1167	31501	30135
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у т. ч. в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	5010	451
Усього за розділом II	1195	90459	62979
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	128370	100095
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	356	356
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	40649	40649
Додатковий капітал	1410	17828	22538
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	89	89
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6051	2939
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	64973	66571
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	349	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на п. зв. п.)	1531	0	0

Продовження додатку А

Продовж. табл. А.5

1	2	3	4
резерв збитків або резерв належних виплат; (на п. зв. п.)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на п. зв. п.)	1533	0	0
Інші страхові резерви; (на п. зв. п.)	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на випадок джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	349	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	581	617
за розрахунками з бюджетом	1620	685	1227
т.ч. з податку на прибуток	1621	329	262
за розрахунками зі страхування	1625	244	219
за розрахунками з оплати праці	1630	1084	995
за одержаними авансами	1635	57572	28391
за розрахунками з учасниками	1640	38	38
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	1781	1962
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Ін. поточні зобов'язання	1690	1063	75
Усього за розділом III	1695	63048	33524
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	128370	100095

Додаток Б

Таблиця Б.1

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПАТ «ВІТ»
за 2013 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Фінансові результати			
Чистий дохід від реалізації продукції(робіт,послуг)	2000	40425	45620
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (послуг, робіт)	2050	(38221)	(41302)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	2204	4318
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страх. резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	5194	4548
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(2395)	(5270)
Витрати на збут	2150	(763)	(107)
Інші операційні витрати	2180	(4803)	(3693)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біолог. активів і сільськ. госп. продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операц. д-ті:прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної д-ті: збиток	2195	(563)	(204)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	1087	1503
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(193)	(0)
Витрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(103)	(350)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	228	949
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(98)	(587)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	130	362
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

Продовження додатку Б

Продовж. табл. Б.1

1	2	3	4
II. Сукупний дохід			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355, 2460)	2465	130	362
III. Елементи операційних витрат			
Матеріальні затрати	2500	15195	10369
Витрати на оплату праці	2505	20872	26515
Відрахування на соціальні заходи	2510	8297	9507
Амортизація	2515	2904	2372
Інші операційні витрати	2520	6994	7278
Разом	2550	54262	56041
IV. Розрахунок показників прибутковості акцій			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7114800	7114800
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7114800	7114800
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,01827	0,05088
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,01827	0,05088
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Таблиця Б.2

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПАТ «ВІТ»
за 2014 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Фінансові результати			
Чистий дохід від реалізації продукції	2000	49510	40425
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	2050	(50846)	(38221)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	0	2204
Валовий: збиток	2095	(1336)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страх. резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0

Продовження додатку Б

Продовж. табл. Б.2

1	2	3	4
Зміна частки перестраховиків в ін. страх. резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	5666	5194
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від вик-я коштів, вивільнених від оподаткув.	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(1855)	(2395)
Витрати на збут	2150	(405)	(763)
Інші операційні витрати	2180	(4111)	(4803)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операц. д-ті: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операц. д-ті: збиток	2195	(2041)	(563)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	6	1087
Дохід від благ. допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(406)	(193)
Витрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(169)	(103)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	228
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(2610)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	1180	(98)
Прибуток/збиток від припин. д-ті після оподаткув.	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	130
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(1430)	(0)
II. Сукупний дохід			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка ін.сукупного доходу асоц. та спільних під-в	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'яз. з ін. сукуп. доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355, 2460)	2465	(1430)	130
III. Елементи операційних витрат			
Матеріальні затрати	2500	5665	15195
Витрати на оплату праці	2505	15610	20872
Відрахування на соціальні заходи	2510	5297	8297
Амортизація	2515	3004	2904
Інші операційні витрати	2520	10828	6994
Разом	2550	40404	54262
IV. Розрахунок показників прибутковості акцій			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7114800	7114800
Скоригована середньорічна к-ть простих акцій	2605	7114800	7114800
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(0,2009)	0,01827
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(0,2009)	0,01827
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Продовження додатку Б

Таблиця Б.3

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПАТ «ВІТ»
за 2015 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Фінансові результати			
Чистий дохід від реалізації продукції	2000	39929	49510
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	2050	(39296)	(50846)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	633	0
Валовий: збиток	2095	(0)	(1336)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страх. резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в ін. страх. резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	12734	5666
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(2710)	(1855)
Витрати на збут	2150	(369)	(405)
Інші операційні витрати	2180	(10340)	(4111)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операц. д-ті: прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операц. д-ті: збиток	2195	(52)	(2041)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	5370	6
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(77)	(406)
Витрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1321)	(169)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3920	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(2610)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(706)	(1180)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3214	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(1430)

Продовження додатку Б

Продовж. табл. Б.3

1	2	3	4
II. Сукупний дохід			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355, 2460)	2465	3214	(1430)
III. Елементи операційних витрат			
Матеріальні затрати	2500	8364	5665
Витрати на оплату праці	2505	22471	15610
Відрахування на соціальні заходи	2510	5179	5297
Амортизація	2515	3227	3004
Інші операційні витрати	2520	11272	10828
Разом	2550	50513	40404
IV. Розрахунок показників прибутковості акцій			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7114800	7114800
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7114800	7114800
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,45173	(0,20099)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,45173	(0,20099)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Таблиця Б.4

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПАТ «ВІТ»
за 2016 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Фінансові результати			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	71638	39929
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(66611)	(39296)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	5027	633
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)

Продовження додатку Б

Продовж. табл. Б.4

1	2	3	4
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страх. резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	12269	12734
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використаних коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(3517)	(2710)
Витрати на збут	2150	(100)	(369)
Інші операційні витрати	2180	(8991)	(10340)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операц. д-ті: прибуток	2190	4688	0
Фінансовий результат від операц. д-ті: збиток	2195	(0)	(52)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	1526	5370
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(1)	(77)
Витрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(489)	(1321)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	5724	3920
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(1014)	(706)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	4710	3214
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)
II. Сукупний дохід			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355, 2460)	2465	4710	3214
III. Елементи операційних витрат			
Матеріальні затрати	2500	45001	8364
Витрати на оплату праці	2505	23967	22471
Відрахування на соціальні заходи	2510	4910	5179
Амортизація	2515	3324	3227

Продовження додатку Б

Продовж. табл. Б.4

1	2	3	4
Інші операційні витрати	2520	12035	11272
Разом	2550	89237	50513
IV. Розрахунок показників прибутковості акцій			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7114800	7114800
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7114800	7114800
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,662	0,45173
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,662	0,45173
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Таблиця Б.5

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПАТ «ВІТ»
за 2017 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Фінансові результати			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	93327	71638
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції	2050	(82251)	(66611)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	11076	5027
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страх. резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в ін. страх. резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	6566	12269
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використаних коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(4258)	(3517)
Витрати на збут	2150	(317)	(100)
Інші операційні витрати	2180	(11110)	(8991)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0

Продовження додатку Б

Продовж. табл. Б.5

1	2	3	4
Фінансовий результат від операц. д-ті: прибуток	2190	1957	4688
Фінансовий результат від операц. д-ті: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	969	1526
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(1)
Витрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(285)	(489)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2641	5724
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(491)	(1014)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2150	4710
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)
II. Сукупний дохід			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355, 2460)	2465	2150	4710
III. Елементи операційних витрат			
Матеріальні затрати	2500	23643	45001
Витрати на оплату праці	2505	27649	23967
Відрахування на соціальні заходи	2510	5702	4910
Амортизація	2515	3125	3324
Інші операційні витрати	2520	12166	12035
Разом	2550	72285	89237
IV. Розрахунок показників прибутковості акцій			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7114800	7114800
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7114800	7114800
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,30219	0,662
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,30219	0,662
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Додаток В

Таблиця В.1

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ПАТ «ВІТ»
за 2013 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	12770	21414
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у т.ч. податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	13	7
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	39295	34287
Надходження від повернення авансів	3020	731	266
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	15	3
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	495	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	962	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фін. установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	3265	1335
Витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг)	3100	(2380)	(3095)
Праці	3105	(16494)	(21792)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(9136)	(11453)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(7630)	(6462)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(894)	(516)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(2813)	(1043)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(3923)	(4903)
Витрачання на оплату авансів	3135	(20421)	(13727)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(496)	(15)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(13)	(7)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(4097)	(1188)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	(3121)	(427)
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих: відсотків	3215	0	0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0

Продовження додатку В

Продовж. табл. В.1

1	2	3	4
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(459)	(1148)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(459)	(1148)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	3478	0
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	1390	0
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(55)	(0)
Витрачання на сплату заборгованості з фін. оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	2033	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	(1547)	(1575)
Залишок коштів на початок року	3405	1897	3187
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	27	285
Залишок коштів на кінець року	3415	377	1897

Таблиця В.2

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ПАТ «ВІТ»
за 2014 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	15003	12770
Повернення податків і зборів у т.ч. податку на додану вартість	3005	0	0
Цільового фінансування	3010	13	13
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	49404	39295
Надходження від повернення авансів	3020	866	731
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	51	15

Продовження додатку В

Продовж. табл. В.2

1	2	3	4
Надходження від боржників неустойки (штрафів)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	696	495
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	962
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фін. установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	289	3265
Витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг)	3100	(2461)	(2380)
Праці	3105	(13156)	(16494)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(7319)	(9136)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(5538)	(7630)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(877)	(894)
Витрачання на оплату зобов'язань з ПДВ	3117	(890)	(2813)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(3771)	(3923)
Витрачання на оплату авансів	3135	(9820)	(20421)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(358)	(496)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(13)	(13)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(2794)	(4097)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	24863	(3121)
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих: відсотків	3215		0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та інших господарських одиниць	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(335)	(459)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(335)	(459)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	10136	3478
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	10637	1390
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(95)	(55)
Витрачання на сплату заборгованості з фін. оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)

Продовження додатку В

Продовж. табл. В.2

1	2	3	4
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(596)	(2033)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	(23932)	(1547)
Залишок коштів на початок року	3405	377	1897
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	417	27
Залишок коштів на кінець року	3415	24726	377

Таблиця В.3

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ПАТ «ВІТ»
за 2015 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	9204	15003
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у т.ч. податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	334	13
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	43732	49404
Надходження від повернення авансів	3020	163	866
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	3621	51
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	309	696
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	691	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фін. установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	2825	289
Витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг)	3100	(3374)	(2461)
Праці	3105	(17147)	(13156)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(6896)	(7319)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(7550)	(5538)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(967)	(877)
Витрачання на оплату зобов'язань з ПДВ	3117	(1786)	(890)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(4797)	(3771)
Витрачання на оплату авансів	3135	(11922)	(9820)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(580)	(358)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(0)	(13)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)

Продовження додатку В

Продовж. табл. В.3

1	2	3	4
Інші витрачання	3190	(5919)	(2794)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	7491	24863
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: Фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих: Відсотків	3215	0	0
Дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: Фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(1570)	(335)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(1570)	(335)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	950	10136
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	3538	10637
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(587)	(95)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(3175)	(596)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	2746	23932
Залишок коштів на початок року	3405	24726	377
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	4728	417
Залишок коштів на кінець року	3415	32200	24726

Продовження додатку В

Таблиця В.4

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ПАТ «ВІТ»
за 2016 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	21581	9204
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у т.ч. податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	282	334
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	81519	43732
Надходження від повернення авансів	3020	3	163
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	4018	3621
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	405	309
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	691
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фін. установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	295	2825
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(13100)	(3374)
Праці	3105	(18138)	(17147)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(5516)	(6896)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(17262)	(7550)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(1698)	(967)
Витрачання на оплату зобов'язань ПДВ	3117	(5336)	(1786)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(10228)	(4797)
Витрачання на оплату авансів	3135	(52401)	(11922)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(5)	(580)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(0)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(3903)	(5919)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	(2222)	(7491)
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих: відсотків	3215	0	0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(334)	(1570)

Продовження додатку В

Продовж. табл. В.4

1	2	3	4
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(334)	(1570)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	886	950
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	886	3538
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(1)	(587)
Витрачання на сплату заборгованості з фін. оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(1)	(3175)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	(2557)	(2746)
Залишок коштів на початок року	3405	32200	24726
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	1860	4728
Залишок коштів на кінець року	3415	31503	32200

Таблиця В.5

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ПАТ «ВІТ»
за 2017 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: реалізації продукції (послуг)	3000	24510	21581
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у т.ч. податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	450	282
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	51422	81519
Надходження від повернення авансів	3020	1109	3
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	3411	4018
Надходження від боржників неустойки (штрафів)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	405	405
Надходження від отримання роялті, винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фін. установ від повернення позик	3055	0	0

Продовження додатку В

Продовж. табл. В.5

1	2	3	4
Інші надходження	3095	1495	295
Витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг)	3100	(6006)	(13100)
Праці	3105	(22624)	(18138)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(6420)	(5516)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(14182)	(17262)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на приб.	3116	(2478)	(1698)
Витрачання на оплату зобов'язань з ПДВ	3117	(4338)	(5336)
Витрачання на оплату зобов. з ін. податків і зборів	3118	(7366)	(10228)
Витрачання на оплату авансів	3135	(24023)	(52401)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(12)	(5)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(0)	(0)
Витрачання на оплату зобов. за страх. контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(10701)	(3903)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	(1166)	(2222)
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих: відсотків	3215	0	0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(897)	(334)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(897)	(334)
III. Рух коштів у результаті фін. діяльності			
Надходження від: власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	0	886
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	0	886
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(0)	(1)
Витрачання на сплату заборгованості з фін. оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	0	(1)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	(2063)	(2557)
Залишок коштів на початок року	3405	31503	32200
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	697	1860
Залишок коштів на кінець року	3415	30137	31503

Додаток Д

Таблиця Д.1

Звіт про власний капітал ПАТ «ВІТ» за 2013 рік

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	356	40649	14124	89	2117	0	0	57335
Коригування: Зміна облікової політики	4005	0	0	0	0	0	0	0	0
Виправлення помилок	4010	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни	4090	0	0	0	0	0	0	0	0
Скоригований залишок на поч. р.	4095	356	40649	14124	89	2117	0	0	57335
Чистий прибуток (збиток) за зв.п.	4100	0	0	0	0	130	0	0	130
Інший сукупний дохід за зв. п.	4110	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) фін. інструментів	4112	0	0	0	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	4113	0	0	0	0	0	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних під-в	4114	0	0	0	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	4116	0	0	0	0	0	0	0	0
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	0	0	0	0	0	0	0	0
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	0	0	0	0	0	0	0	0
Відрахування до резервного капіталу	4210	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на створення спец. (цільових) фондів	4220	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	0	0	0	0	0	0	0	0
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	0	0	0	0	0	0	0	0
Погашення заборг. з капіталу	4245	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	0	0	0	0	0	0	0	0
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	0	0	0	0	0	0	0	0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення частки в капіталі	4275	0	0	0	0	0	0	0	0
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни в капіталі	4290	0	0	360	0	(362)	0	0	(2)
Придбання (продаж) неконтрол. частки в дочірньому підприємстві	4291	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	0	360	0	(232)	0	0	128
Залишок на кінець року	4300	356	40649	14484	89	1885	0	0	57463

Продовження додатку Д

Таблиця Д.2

Звіт про власний капітал ПАТ «ВІТ» за 2014 рік

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	356	40649	14484	89	1885	0	0	57463
Коригування: Зміна облікової політики	4005	0	0	0	0	0	0	0	0
Виправлення помилок	4010	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни	4090	0	0	0	0	0	0	0	0
Скоригований залишок на початок року	4095	356	40649	14484	89	1885	0	0	57463
Чистий прибуток (збиток) за зв.п.	4100	0	0	0	0	(1430)	0	0	(1430)
Інший сукупний дохід за зв. п.	4110	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) фін.інструментів	4112	0	0	0	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	4113	0	0	0	0	0	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних під-в	4114	0	0	0	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	4116	0	0	0	0	0	0	0	0
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	0	0	0	0	0	0	0	0
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	0	0	0	0	0	0	0	0
Відрах. до резервн. капіталу	4210	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чист. приб., належна до бюджету відпов. до законодавства	4215	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	0	0	0	0	0	0	0	0
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	0	0	0	0	0	0	0	0
Погашення заборг. з капіталу	4245	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	0	0	0	0	0	0	0	0
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	0	0	0	0	0	0	0	0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення частки в капіталі	4275	0	0	0	0	0	0	0	0
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни в капіталі	4290	0	0	129	0	889	0	0	1018
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	0	129	0	(541)	0	0	(412)
Залишок на кінець року	4300	356	40649	14613	89	1344	0	0	57051

Продовження додатку Д

Таблиця Д.3

Звіт про власний капітал ПАТ «ВІТ» за 2015 рік

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	356	40649	14613	89	1344	0	0	57051
Коригування: Зміна облікової політики	4005	0	0	0	0	0	0	0	0
Виправлення помилок	4010	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни	4090	0	0	0	0	0	0	0	0
Скоригований залишок на початок року	4095	356	40649	14613	89	1344	0	0	57051
Чистий прибуток (збиток) за зв.п.	4100	0	0	0	0	3214	0	0	3214
Інший сукупний дохід за зв. п.	4110	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) фін.інструментів	4112	0	0	0	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	4113	0	0	0	0	0	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних під-в	4114	0	0	0	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	4116	0	0	0	0	0	0	0	0
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	0	0	0	0	0	0	0	0
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	0	0	0	0	0	0	0	0
Відрахування до резерв. капіталу	4210	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чист.приб., належна до бюджету відпов. до законодавства	4215	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	0	0	0	0	0	0	0	0
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	0	0	0	0	0	0	0	0
Погашення заборг. з капіталу	4245	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	0	0	0	0	0	0	0	0
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	0	0	0	0	0	0	0	0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення частки в капіталі	4275	0	0	0	0	0	0	0	0
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни в капіталі	4290	0	0	0	0	0	0	0	0
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	0	0	0	3214	0	0	3214
Залишок на кінець року	4300	356	40649	14613	89	4558	0	0	60265

Продовження додатку Д

Таблиця Д.4

Звіт про власний капітал ПАТ «ВІТ» за 2016 рік

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	356	40649	14613	89	4558	0	0	60265
Коригування: Зміна облікової політики	4005	0	0	0	0	0	0	0	0
Виправлення помилок	4010	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни	4090	0	0	0	0	(2)	0	0	(2)
Скоригований залишок на початок року	4095	356	40649	14613	89	4556	0	0	60263
Чистий прибуток (збиток) за зв.п.	4100	0	0	0	0	4710	0	0	4710
Інший сукупний дохід за зв. п.	4110	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) фін.інструментів	4112	0	0	0	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	4113	0	0	0	0	0	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних під-в	4114	0	0	0	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	4116	0	0	0	0	0	0	0	0
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	0	0	0	0	0	0	0	0
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	0	0	0	0	0	0	0	0
Відрахування до резервн. капіталу	4210	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чист.приб., належна до бюджету відпов. до законодавства	4215	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	0	0	0	0	0	0	0	0
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	0	0	0	0	0	0	0	0
Погашення заборг. з капіталу	4245	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	0	0	0	0	0	0	0	0
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	0	0	0	0	0	0	0	0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення частки в капіталі	4275	0	0	0	0	0	0	0	0
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни в капіталі	4290	0	0	3215	0	(3215)	0	0	0
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	0	3215	0	1495	0	0	4710
Залишок на кінець року	4300	356	40649	17828	89	6051	0	0	64973

Продовження додатку Д

Таблиця Д.5

Звіт про власний капітал ПАТ «ВІТ» за 2017 рік

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	356	40649	17828	89	6051	0	0	64973
Коригування: Зміна облікової політики	4005	0	0	0	0	0	0	0	0
Виправлення помилок	4010	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни	4090	0	0	0	0	0	0	0	0
Скоригований залишок на поч. р.	4095	356	40649	17828	89	6051	0	0	64973
Чистий прибуток (збиток) за зв.п.	4100	0	0	0	0	2150	0	0	2150
Інший сукупний дохід за зв. п.	4110	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	0	0	0	0	0	0	0	0
Дооцінка (уцінка) фін.інструментів	4112	0	0	0	0	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	4113	0	0	0	0	0	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних під-в	4114	0	0	0	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	4116	0	0	0	0	0	0	0	0
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	0	0	0	0	0	0	0	0
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	0	0	0	0	0	0	0	0
Відрахування до резервн. капіталу	4210	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чист.приб., належна до бюджету відпов. до законодавства	4215	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на створення спец. (цільових) фондів	4220	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	0	0	0	0	0	0	0	0
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	0	0	0	0	0	0	0	0
Погашення заборг. з капіталу	4245	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	0	0	0	0	0	0	0	0
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	0	0	0	0	0	0	0	0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення частки в капіталі	4275	0	0	0	0	0	0	0	0
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни в капіталі	4290	0	0	4710	0	(5262)	0	0	(552)
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	0	4710	0	(3112)	0	0	1598
Залишок на кінець року	4300	356	40649	22538	89	2939	0	0	66571

Додаток Е

Таблиця Е.1

Показники використання оборотних коштів

Показник	Формула	Значення розрахунків за 2013-2017рр.									
		2013		2014		2015		2016		2017	
		поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.
Коефіцієнт оборотності обігових активів, тис. грн.	$\frac{\Phi 2 \text{ р.2000}}{\Phi 1 \text{ р.1195(гр.3/2 + гр.4/2)}}$	1,38	1,22	0,95	1,16	0,93	0,75	0,53	0,96	0,93	1,21
Тривалість оборотності обігових активів, дні	$\frac{365}{\text{коеф.обор.обіг.активів}}$	264,49	299,18	384,21	314,65	392,47	486,66	688,67	380,20	392,47	301,65
Коефіцієнт обертання запасів, тис. грн.	$\frac{\Phi 2 \text{ р.2050}}{\Phi 1 \text{ р.1100(гр.3/2 + гр.4/2)}}$	-1,389	-1,286	-1,386	-1,844	-3,936	-3,042	-1,243	-2,107	-2,221	-2,742
Тривалість обертання запасів, дні	$\frac{365}{\text{коеф. обороту запасів}}$	-262,77	-283,82	-263,34	-197,93	-92,73	-119,98	-293,64	-173,23	-164,34	-133,11
Коефіцієнт обертання виробничих запасів, тис. грн.	$\frac{\Phi 2 \text{ р.2000}}{\Phi 1 \text{ р.1101(гр.3+4)*0,5}}$	11,43	10,13	8,94	10,95	10,46	8,43	8,68	15,58	17,30	22,54
Тривалість обертання виробн. запасів, дні	$\frac{365}{\text{коеф. обор. виробн. з.}}$	31,93	36,03	40,82	33,33	34,89	43,29	42,05	23,42	21,09	16,19

Додаток Ж

Таблиця Ж.1

Показники ліквідності та платоспроможності

Показник	Формула	Значення розрахунків за 2013-2017рр. у тис. грн.									
		2013		2014		2015		2016		2017	
		поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$\frac{\Phi 1p.1195}{\Phi 1p.1695}$	1,95	1,74	1,74	1,51	1,51	1,53	1,53	1,43	1,43	1,87
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\Phi 1p.1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155+1160+1165+1190}{\Phi 1p.1695}$	0,30	0,09	0,09	0,87	0,87	0,91	0,91	0,81	0,81	1,26
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\Phi 1p.1160+1165}{\Phi 1p.1695}$	0,12	0,01	0,01	0,78	0,78	0,84	0,84	0,49	0,49	0,89

Додаток 3

Таблиця 3.1

Показники рентабельності

Показник	Формула	Значення розрахунків за 2013-2017рр.									
		2013		2014		2015		2016		2017	
		поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.
Рентабельність продажу, %	$\frac{\Phi 2p.2090}{\Phi 2p.2000}$	9,46	5,45	5,45	0	0	1,58	1,58	7,01	7,01	11,86
Рентабельність власного капіталу, %	$\frac{\Phi 2p.2000}{\Phi 1p.1495(гр.3+4)*0,5}$	79,47	70,42	70,60	86,46	84,40	68,07	63,76	114,40	108,91	141,89
Період окупності власного капіталу, роки	$\frac{\Phi 1p.1495(гр.3+4)*0,5}{\Phi 2p.2000}$	1,25	1,41	1,41	1,15	1,18	1,46	1,56	0,87	0,91	0,70
Коефіцієнт рентабельності діяльності, %	$\frac{\Phi 2p.2090}{\Phi 2p.2000}$	9,46	5,45	5,45	0	0	1,58	1,58	7,01	7,01	11,86

Додаток К

Таблиця К.1

Показники фінансової стійкості підприємства

Показник	Формула	Значення розрахунків за 2013-2017рр.									
		2013		2014		2015		2016		2017	
		поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.	поч.п.	кін.п.
Показника величини власних обігових коштів (В.О.К.), тис.грн.	$\Phi 1p.1495 + p.1595 - p.1095$	14 129	15 833	15 833	16 263	16 263	20 524	20 524	27 411	27 411	29 455
Показника маневреності власних обігових коштів, тис.грн.	$\frac{\Phi 1p.1165}{В.О.К.}$	0,13	0,02	0,02	1,52	1,52	1,56	1,56	1,14	1,14	1,02
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами, тис.грн.	$\frac{В. О. К.}{\Phi 1p.1195}$	0,48	0,42	0,42	0,34	0,34	0,35	0,35	0,30	0,30	0,46
Частка виробничих запасів в поточних активах, тис.грн.	$\frac{\Phi 1p1101(гр3+4)*0,5}{\Phi 1p.1195}$	0,13	0,10	0,12	0,09	0,09	0,08	0,07	0,05	0,04	0,06
Коефіцієнт автономії, %	$\frac{\Phi 1p.1495}{\Phi 1p.1900}$	0,75	0,70	0,70	0,63	0,63	0,60	0,60	0,50	0,50	0,66
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів, %	$\frac{\Phi 1p.1595}{\Phi 1p.1495}$	0,05	0,04	0,04	0,02	0,02	0,01	0,01	0,005	0,005	0
Частка власних обігових коштів в покритті запасів, тис.грн.	$\frac{В.О.К.}{\Phi 1p.1100}$	0,57	0,45	0,45	0,80	0,80	0,86	0,86	0,69	0,69	1,43
Співвідношення нерозподіленого прибутку в сумі активів, тис.грн.	$\frac{\Phi 1p.1420}{\Phi 1p.1300}$	0,028	0,023	0,023	0,015	0,015	0,046	0,046	0,047	0,047	0,029
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, %	$\frac{\Phi 1p.1595+1695}{\Phi 1p.1900}$	0,24	0,29	0,29	0,36	0,36	0,39	0,39	0,49	0,49	0,33
Коефіцієнт фінансової залежності, тис.грн.	$\frac{\Phi 1p.1900}{\Phi 1p.1495}$	1,31	1,41	1,41	1,56	1,56	1,64	1,64	1,97	1,97	1,50